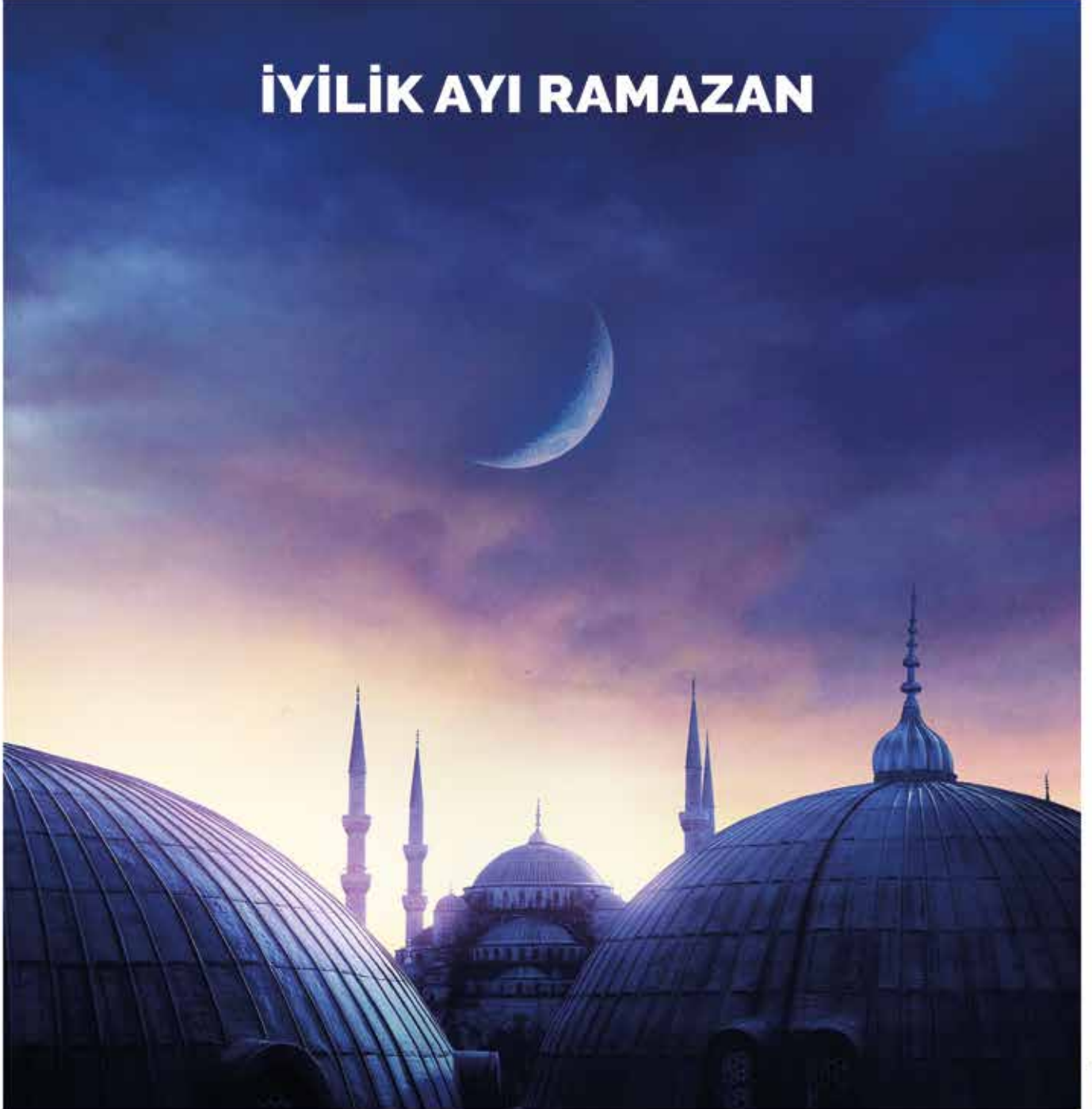


diyanet

Aylık Dergi | Mart 2025 | Sayı: 411

İYİLİK AYI RAMAZAN



- Kötülüğü İyilikle Savmak
- İlahi Vahyin İyilik Çağrısı
- Ramazanla İyileşmek
- TDV Genel Müdürü İzani Turan ile İyilik ve Ramazan Üzerine Söyleşi
- Bir Milletin Özgürlük Destanı



“Birçok anlamının yanı sıra yol ve çığır açmak anlamlarına da gelen sünnet, terim olarak genellikle Hz. Peygamber’den Kur’an dışında sâdır olan her türlü söz, fiil ve onay (takrir) şeklinde tanımlanır.”



www.yayinsatis.diyenet.gov.tr

Yurt içinde Diyanet Yayınları satış yerlerinden,
yurt dışında müşavirlik ve ataşeliklerimizden temin edebilirsiniz.

Mümin gönüllerin ilahi rahmet ile dolup taşıdığı, iyilik duygularının yoğunlaştığı, Müslümanların hayırda yarışarak kendilerini ramazanın manevi iklimine bıraktığı bir zaman dilimindeyiz. Ramazan ayı fitratımıza nakşolunan iyilik, kardeşlik, yardımlaşma gibi duyguları ziyadeleştirerek insanı, insanın yurdu kılar. Mübarek ramazanda mazluma el uzatılır, ihtiyaç sahiplerinin hakkı gözetilir. Bu ay bir arınma ayıdır. Bireyselliğin ön plana çıktığı, bencilliğin ruhları örselediği modern dünyaya bir kurtuluş reçetesidir. Her yıl bereketiyle gelerek, Müslüman gönülleri canlandırır, bizlere af ve mağfiret kapılarını açar. Ramazan iyilikle harmanlanmış bir mekteptir âdeta, o, kadrimizi yücelten Kadir Gecesi ile müzehherdir. Bu mektebin gayesi de rıza-ı ilahiye mazhar olmaktır.

Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlarla yardım etmeyi emreder..." buyurmuştur. (Nahl, 16/90.) Bir iyilik medeniyeti olan İslam medeniyeti de güzel sözden tebessüme kadar her türlü iyiliği sadaka olarak nitelendirmiştir. (Buhari, Sulh, 11.) İslam'ın iyilik tasavvuru Kur'an-ı Kerim ve sünnet-i seniyye ile şekillenmiş, sorumluluk bilinci ile harmanlanmış ve hayatın nihai gayesini anlama gayretiyle inşa edilmiştir. Hz. Peygamber (s.a.s.), "Allah'ım! Yaşamayı benim için her türlü iyiliği artırma vesilesi yap. Ölümü de benim için her türlü kötülükten kurtuluş sebebi yap!" (Müslim, Zikir, 71.) duasıyla bizlere iyilik için yaşamamanın bir varoluş gayesi olduğunu göstermiştir.

Diyanet Aylık Dergi olarak bu ay dosyamızda "İyilik Ayı Ramazan" konusunu ele aldık. Dr. Şaban Kondi, dosyamızda "Kötülüğü İyilikle Savmak" yazısıyla yer aldı. Kur'an'ın hedeflerinden birisinin de, insanlar arasındaki ilişkilerin iyilik esasına dayandığı bir toplum inşası olduğunu vurgulayan Kondi, İslam'ın, kötülüğe karşı iyilikle mukabelede bulunmayı ahlaki bir ilke olarak tavsiye ettiğini, kötü ile değil, kötülükle mücadele ederek ötekinin de iyiliğini istediğini vurguladı. Doç. Dr. Ayşe Betül Oruç, "İlahi Vahyin İyilik Çağrısı" ile dosyamıza katkı sundu. "Emr-i bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker" ilkesini ele alan Oruç, ayetlerin ışığında Yüce Rabbimizin iyilik çağrısını aktardı. Abdalbaki İşcan, "Ramazanla İyileşmek" yazısında ramazan ayının, iyiliğin tesisinde Müslümanlara yol göstericiliği üzerinde durdu.

Bu ayki söyleşimizi TDV Genel Müdürü İzani Turan Hocamız ile gerçekleştirdik. Turan, ramazan ayının bizlere sunduğu iyilik iklimini açıklarken kötülüğü savmanın da iyiliğin bir cüzü olduğunu belirtti.

Sizleri birbirinden kıymetli yazarlarımızla baş başa bırakırken ramazan ayının tüm Müslümanlara esenlik getirmesini diliyor, Kadir Geceni tebrik ediyoruz. 18 Mart Şehitleri Anma Günü ve Çanakkale Deniz Zaferi'nin 110. yıl dönümünü kutlarken Çanakkale şehitleri başta olmak üzere tüm şehitlerimizi rahmet ve minnetle yâd ediyoruz.

İyiliğin hayatımızın tamamını teşmil bir erdeme dönüşmesini, dünyada yaşanan haksızlıkların ve zulmün, Müslümanlar eliyle son bulmasını Yüce Rabbimizden niyaz ediyoruz.

Bereketli okumalar...

Cafer Tayyar DOYMAZ

6 GÜNDEM

KÖTÜLÜĞÜ İYİLİKLE SAVMAK
Dr. Şaban KONDİ

10 GÜNDEM

İLAHİ VAHYİN İYİLİK ÇAĞRISI
Doç. Dr. Ayşe Betül ORUÇ

14 GÜNDEM

RAMAZANLA İYİLEŞMEK
Abdülbaki İŞCAN

18 SÖYLEŞİ

İZANİ TURAN: "KÖTÜLÜK ÇIKMAZ SOKAKTIR.
İYİLİK İÇİN NE KADAR ENGEL, BARİKAT
VARSA ONLARI YIKARAK, HİÇ KİMSENİN
OLMADIĞI YERDE BEN VARIM ANLAYIŞI İLE
ELİMİZDEN GELDİĞİNCE İYİLİĞİ YERYÜZÜNE
HÂKİM KILMANIN MÜCADELESİ İÇERİSİNDE
OLMALIYIZ..."

Dr. Esmâ GÜNER

24 DİN DÜŞÜNCE YORUM

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI
TOPLUMU AYDINLATMA GÖREVİ VE
GELECEK PERSPEKTİFİ
Dr. M. Fevzi HAMURCU

28 DİN DÜŞÜNCE YORUM

AYLARIN SULTANI ŞEHR-İ RAMAZAN
Dr. Elif ERDEM

30 VAHYİN AYDINLIĞINDA

İHTİYAÇ SAHİPLERİNİ KORUYUP GÖZETMEK
Dr. Mahmut KAYIŞ

32 HADİSLERİN İŞİĞİNDE

BU RAMAZAN SON RAMAZAN
Dr. Halil KILIÇ

34 RAHLE-İ TEDRİS

KUR'AN EĞİTİM MERKEZLERİ NASIL BİR
EĞİTİMİ HEDEFLEMEDİR?
Prof. Dr. İbrahim Hilmi KARSLI

38

KUBBETÜ'S-SAHRA
Betül ALTUN ERİNCİKDiyanet İşleri Başkanlığı Adına
Sahibi ve Genel Yayın Yönetmeni
Cafer Tayyar DOYMAZ**Sorumlu Yazı İşleri Müdürü**
Dr. Lamia LEVENT ABUL**Mali İşler ve Dağıtım Sorumlusu**
Zeynel Abidin AKDUMAN**Yayın Kurulu**
Cafer Tayyar DOYMAZ
Dr. Lamia LEVENT ABUL
Dr. Hüseyin ARI
Dr. Mahmut KAYIŞ
Mehmet YAZICI**Editör**
Dr. Esmâ GÜNER**Yayın Koordinatörleri**
Mustafa Mirza DEMİR
Sema DEMİR
Nisanur Mukaddes UYANIK
Rüya TÜRKBEY TEMEL**Sosyal Medya**
Asuman BARAN**Dijital Medya**
Şahin BODUR**Arşiv**
Ali Duran DEMİRCİOĞLU**Grafik - Tasarım**Epa-Mat Basım Yayın Prom. San. Tic. Ltd. Şti
www.epamat.com.tr**İletişim**Dini Yayınlar Genel Müdürlüğü
Üniversiteler Mah. Dumlupınar Blv.
No: 147/A 06800 Çankaya/Ankara
Tel : 0312 295 86 61 - 62
Faks: 0312 295 61 92
dergi.diyanet.gov.tr
diyanetdergi@diyanet.gov.tr**Sosyal Medya Hesapları**Facebook: /diyanetdergisi
Twitter: /diyanetdergisi
Instagram: /diyanetdergisi

40 YARININ DÜNYASI

DİJİTAL BİLGİ ÇAĞINDA KASITLI CEHALET
Doç. Dr. Hüseyin MARAZ

44 KISSADAN HİSSE

GÖZLE GÖRMekten KALP İLE GÖRMEYE
İNSANIN DERİNLİKLERİNE YOLCULUK
Prof. Dr. Güldane GÜNDÜZÖZ

46 BUNU KONUŞALIM

ZEHRA SOLMAZ PINAR:
"İNSANLARI BİLGİYLE BULUŞTURABİLMEK
YA DA ONLARA BİLMEDİKLERİNİ
ÖĞRETEBİLMEK ELBETTE ÇOK GÜZEL BİR
DUYGU. HELE BU, ALLAH'IN YÜCE KİTABI
KUR'AN-I KERİM İSE İŞTE O ÇOK BAŞKA..."
Mahir KILINÇ

48 DİN TARİH TOPLUM

PUSULAMIZ VE ŞİFAMIZ
Fatma Nur YILMAZ



50 DİN TARİH TOPLUM

ÖNCE VATAN
BİR MİLLETİN ÖZGÜRLÜK DESTANI
Fatma HARAL EFE

54 KUR'AN SURELERİ

NEML SURESİ
Doç. Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

56



GÖRÜNÜRLÜK
HAZZINDA
KAYBOLAN DEĞER
MAHREMİYET
M. Cüneyd
ÇİĞDEMELİ



58 NEYE NASIL İNANIYORUM?

ALLAH, KÖTÜLÜĞE NEDEN İZİN VERİYOR?
Prof. Dr. Temel YEŞİLYURT



62 KÜLTÜR SANAT EDEBİYAT

ANLAM ARAYIŞINDA BİR FİĞÜR
KAPI
Eda KÖKSAL



66

YALNIZLAŞAN KALABALIKLARIN
SOSYALLEŞME ARAYIŞI
Abdurrahman AKBAŞ

68 KIRILMA NOKTASI

İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ
Alparslan AKÇA

70 SAHABENİN AYAK İZLERİ

ABDULLAH B. MESUD
KÜFE'DE İLMİN TEMELLERİNİ ATAN SAHABİ
Enbiya YILDIRIM



74 İNSAN HÂLİ

DİJİTAL ÇAĞIN TUZAĞI
SANAL KUMAR BAĞIMLILIĞI
Doç. Dr. Mehmet DİNÇ

78 HATİRA DEFTERİ

AKİF'İN ŞEHİRİ İPEK
Ayşe Arzu BAYKAL

80 KİTAPLIK

TAKLİTÇİLİĞİ DE YAPAMIYORUZ
-EDEBİYAT YAZILARI-
Mustafa Mirza DEMİR



Abone İşlemleri

Tel: 0312 295 71 96 – 97
0312 295 72 05 – 06
Faks: 0312 285 18 54
e-mail: dosim@diyanet.gov.tr
dosabone@diyanet.gov.tr

Online Abonelik

dergiabone.diyanet.gov.tr
yayinsatis.diyanet.gov.tr

Hesap No

Döner Sermaye Daire Başkanlığı TC Ziraat Bankası,
Mustafa Kemal Mahallesi Şube IBAN:
TR61 0001 0024 8605 9943 0850 57

Temsilcilikler;

Yurt İçi: İl Müftülükleri, İlçe Müftülükleri -
Yurt Dışı: Din Hizmetleri Müşavirlikleri, Din Hizmetleri Ataşelikleri.

Yayın Türü:

Aylık, Yaygın, Süreli Yayın, Diyanet Aylık Dergi (Türkçe)

Baskı

İhlas Gazetecilik A.Ş.
Merkez Mah. 29 Ekim Cad. İhlas Plaza No: 11 A/41
Yenibosna Bahçelievler, İstanbul
Tel: 0 212 454 30 00

Basım Tarihi: 20.02.2025

Yayınlanacak yazılarda düzeltme ve çıkartmalar yapılabilir. Yazıların bilimsel sorumluluğu yazarlarına aittir. Diyanet Aylık Dergi, Diyanet İşleri Başkanlığı yayın organıdır. Dergide yayımlanan yazı, konu, fotoğraf ve diğer görsellerin her hakkı saklıdır. İzinsiz, kaynak gösterilmeden her türlü ortamda alıntı yapılamaz.



Rahman ve Rahim olan Allah'ın Adıyla.

RAMAZAN VE İYİLİK



Prof. Dr. Ali ERBAŞ

Diyanet İşleri Başkanı

Yüce kitabımız Kur'an-ı Kerim'de belirtildiği üzere insan mükerrem bir varlık olarak yaratılmıştır. Mükerrem olmak, varlıklarla ilişkide kerem sahibi olmaktır. Muhtaçlarla, mazlumlara, mahzun gönüllerle beraber olmak; onlara değer vermek demektir. Mükerrem olmak, iyi insan olmak, iyilik yolunda yürümektir. Herkese gönlünü açmak, karşılıksız sevmek ve Allah'ın ihsan ettiği nimetlerden ihsan bilinciyle vermeyi bilmek demektir. Allah Teâlâ, "O, hanginizin daha güzel amel yapacağını sınamak için ölümü ve hayatı yaratandır. O, mutlak güç sahibidir, çok bağışlayandır." (Mülk, 67/2.) ayetiyle ölümü ve hayatı yaratmasındaki hikmetin, insanın iyilikle sınanması olduğuna dikkat çekmektedir.

İslam'ın temel hedeflerinden birisi, yeryüzünde iyiliği, güzelliği ve güzel ahlakı yaymak; kötülüğü ve çirkinliği de ortadan kaldırmaktır. Kur'an-ı Kerim'de müminlere ihmal edilemez bir sorumluluk olarak yüklenen "emri bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker" görevi de söz konusu hede-

fin, el birliğiyle gerçekleştirilmesine yöneliktir. Bu bağlamda iyiliğin çizgisinde yaşamak ve iyiliğin egemenliğinde yaşanabilir bir dünya inşa etmek için çalışmak, Müslümanların iman ve kulluk görevidir.

Kur'an-ı Kerim'de belirtildiği üzere en güzel şekilde yaratılan insanoğlu birtakım özellikler, sorumluluklar ve yetkilerle donatılarak dünya sahnesinde yerini almıştır. Şüphesiz ki Allah'ın mülkünden olan bu imkân ve nimetler bir amaca bağlı olarak insanoğlunun emanetine verilmiş ve insan, bunlar üzerinde, Allah'ın irade ve rızasına uygun bir şekilde tasarruf etmekle yükümlü tutulmuştur. Mülkün gerçek sahibi hiç şüphesiz Yüce Allah'tır. İnsan her tasarrufunda bu bilinçle hareket etmek durumundadır. Allah'ın mülkü üzerinde tasarrufta bulunurken diğer varlıkların hakkını da gözetmek mecburiyetindedir. Bu tavır, iyiliğin ve iyi insan olmanın en temel şartıdır. Nitekim Cenab-ı Hak, insanı cimrilikten, bencillikten sakındırarak bütün mahlûkata kar-

şı iyilik yapmaya yöneltmektedir. İyilik ve takvada yardımlaşmayı emretmektedir. “İyilik ve takva hususunda yardımlaşın, günah ve haksızlık yolunda yardımlaşmayın. Allah’tan korkun...” (Maide, 5/2.) ve “Kim zerre miktarı hayır yapmışsa onu (karşılığını) görür.” (Zilzal, 93/7.) ayetleriyle bizleri iyiliğe teşvik etmektedir.

İyilik, Allah’ın rızasını kazanma arzusuyla O’nun bahşettiği nimet ve imkânları paylaşmaktır. Mazluma, muhtaca, yetime, yoksula kol kanat germektir. Kimsesize kimse olmaktır. İyilik, sadece maddi imkânlarla da sınırlı değildir. Bazen içten bir tebessüm, bazen samimi bir duadır iyilik. Bazen bir hüznü, bir acıyı paylaşmak yahut bir sevince ortak olmaktır.

Bugün ne yazık ki insanlığın en büyük sorunu, iyiliğe uzaklığı, merhamete ilgisizliği, sevgiye susamışlığıdır. Kalbe hayat veren bu bereket pınarlarına yabancılığıdır. Dünyanın üzerine bir kâbus gibi çöken huzursuzluğun, öfke ve ihtiras nöbetlerinin, şiddet fırtınalarının en temel sebebi de budur. İnsanların iyilikten, adaletten, merhametten, şefkatten uzaklaşmış olmalarıdır. Zira iyilikten uzak kalmak, insanlıktan uzak kalmaktır; iyiliğe yabancı kalmak, insanlığa yabancı kalmaktır. Yüce dinimiz İslam, bu kuraklığı yeşertmek ve bu açgözlülüğü gidermek için iyiliği bir hayat biçimi olarak insanlığa teklif etmektedir. Bizlere, iyiliğin zirvesi olan isar ahlakını kuşanmak suretiyle başka-

larını kendimize tercih etmeyi kurtuluş yolu olarak göstermektedir. Bir davranışın “iyilik” diye nitelenebilmesi için vazgeçilmez şartın samimiyet olduğunu, gösterişe ve dünyevi hiçbir beklentiye düşmeden, ihlas, takva ve ihsan şuuruyla yapılmış olması gerektiğini öğretmektedir.

İyilik medeniyetinin mensupları olarak bugün bizlere düşen, bu inancı, ideali ve ahlakı bütün dünyaya egemen kılmaktır. Yeryüzünde umudu, kardeşliği, sevgiyi çoğaltmaktır. İslam’ın ihsan mefkûresini ve ecdadımızın iyilik mirasını emanet bilinciyle günümüze ve geleceğe taşımaktır. İnsanlığı örseleyen her türlü şiddet sarmalına ve nefret girdabına karşı insanoğlunun en değerli yanı olan şefkat ve merhamet duygusunu en güçlü hâle getirmektir. Bu ideali gerçekleştirirken de Kur’an ve sünnetin rehberliğinde hareket etmektir.

Kur’an ve sünnetin rehberliği, bizlere, iyilik yaparken insan onurunu gözetmeyi ve kimseyi incitmemeye özen göstermeyi öğretmiştir. Temelleri Kur’an’a ve Hz. Peygamber’in uygulamalarına dayanan İslam medeniyeti bunu temin etmek üzere tarih boyunca her alanda yüzlerce vakıf kurmuş ve bu vakıflar marifetiyle iyilik hareketini kurumsallaştırmıştır. Ayrıca Müslümanlar, İslam dininin hayırda yarışma ilkesinden hareketle imarethaneler, şifahaneler, düşkünlerevi, aşevi, cami, okul, sebil, köprü gibi iyilik abidesi birçok eser tesis

etmişlerdir. Mensubu olduğumuz inanç ve medeniyet, bizlere iyiliği daha da güçlendirmek, iyilik kervanını yeryüzünün her yerine ulaştırmak ve kötülüğe yer bırakmamak için el birliğiyle çalışma sorumluluğu yüklemektedir.

Biliyoruz ki iyilik ötelendiğinde ve ihmal edildiğinde kötülük kendine zemin bulmaktır. Dolayısıyla kötülüklerle mücadelede en etkin ve doğru yöntem, iyiliğin yaygınlaşması için hep birlikte çalışmaktır. Yüce Rabbimizin emrettiği üzere “kötülüğü iyilikle savmak”tır. Onun için kötülüklerin yeryüzünü kuşattığı, vicdanları esir aldığı günümüzde iyiliği yeniden hayata hâkim kılmak adına zihinlerde ve gönüllerde güçlü bir farkındalık oluşturmak zorundayız. “Dünyayı, paylaşıldıkça çoğalan iyilik değiştirecektir.” bilinciyle bir iyilik seferberliği başlatarak hayatı ve yeryüzünü güzelleştirmek mecburiyetindeyiz.

Bizler, bu büyük sorumluluğun bilinciyle, bu sene ramazan ayı temasını “Ramazan ve İyilik” olarak belirledik. Bu rahmet mevsimi vesilesiyle her alanda iyilik ahlakına ve iyiliğin gücüne vurgu yaparak farkındalığımızı güçlendirmeye çalışacağız. İslam’ın iyilik anlayışını önce kendi hayatımızda ve hayatın her alanında egemen kılarak kötülüklerin ortadan kalkması için el birliğiyle mücadele edeceğiz. İnanıyoruz ki Allah, iyilerin yardımcısıdır ve bu yolda rızası için çalışanları asla yalnız bırakmayacaktır. ■

KÖTÜLÜĞÜ İYİLİKLE SAVMAK

Dr. Şaban KONDİ

DİB Din Hizmetleri Genel Müdürü



Paylaştıkça çoğalan nimet: İyilik

İyilik ve kötülük mücadelesi, insanlık tarihi kadar eskidir. İlk insan Hz. Âdem'den bu yana süregelen bu mücadele, kıyamete kadar devam edecektir. Allah, toplumları kötülüklerden uzaklaştırıp iyiliğe yönlendirmek için peygamberler göndermiş ve bu peygamberler aracılığıyla insanlara kötülüğü ortadan kaldırmanın yöntemlerini öğretmiştir. Bu yöntemlerden biri de “kötülüğü iyilikle ortadan kaldırma” ilkesidir. Bu ilke, kötülüklerin buharı özelliğini ortadan kaldırmaya yönelik ilahi bir tedbir niteliği taşımaktadır.

İyilik sadece bir garibe yardım etmek, bir yoksulu yedirmek ya da bir hayır yapmakla sınırlanamayacak kadar geniş bir kavramdır. İnsanlık tarihiyle yaşıt olan bu kavramın özünde, görsellikten ziyade bir yaşam tarzı, tüm varlıkların huzur ve uyum içerisinde yaşayabileceği bir hayat standardı oluşturmak vardır. İnsan fıtratına en uygun davranışlardan biri olan iyilik; toplumsal barışı sağlayan, paylaşım duygusunu güçlendiren, insanı ötekinin derdiyle hemhâl olmaya yönelten bir erdemdir.

İyilik, bolluk zamanlarında olduğu gibi darlık zamanlarında da maddi ve manevi bütün imkânları paylaşabilmektir. İyilik, aynı zamanda empati yapabilmektir. İyilik, paylaşımlarımızda muhataplarımıza üstenci bir bakışla ya da sadece bir acıma duygusuyla değil, aynı göz ve yürek hizasından bakarak yapılması gereken bir değerdir.

İlahi ilke: Kötülüğü iyilikle ortadan kaldırmak

Kur'an'ın hedeflerinden birisi de insanlar arasındaki ilişkilerin iyilik esasına dayalı olduğu bir toplum inşa etmektir. Her alanda iyiliğin çeşitlerini artırmaktır. Bu sebeple Kur'an-ı Kerim insanlığa, önce iyiliğin ve kötülüğün ne olduğunu anlatmış, iyilik kavramının merkezine Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitaplara ve peygamberlere imanı yerleştirmiş (Bakara, 2/177.) sonra da kötülüğün nasıl ortadan kaldırılacağına ve iyiliğin yaygınlaştırılacağına dair prensipler ortaya koymuştur. (Nahl, 16/90; Âl-i İmran, 3/104; Hud, 11/114; Bakara, 2/44.)

İslam, kötülüğe karşı iyilikle mukabelede bulunmayı ahlaki bir ilke olarak tavsiye eder. Kötü ile değil, kötülükle mücadele ederek ötekinin de iyiliğini ister. Bu bağlamda Yüce Allah, kötülükler karşısında iyiliği elden bırakmamayı, “kötülüğü iyilikle savmayı” (Kasas, 28/54.) ahlaki bir ilke olarak “iyiliklerin kötülükleri gidereceğini” (Hud, 11/114.), “iyilikle kötülüğün asla bir olmayacağını” (Fussilet, 41/34.) hatırlatarak iyilik karşısında en azılı düşmanların bile bu güzel, yapıcı yaklaşımın tesiriyle samimi bir dost/arkadaş olabileceğini vurgular. Böylece, kötülük yapanın yaptığı kötülükten utanıp çekineceği, olumsuz davranışından vazgeçeceği umulur.

Düşmanı bile samimi bir dostta çevirmek, gönüllere hitap etmekten, onlara iyilik yapmaktan geçer. Kur'an'a göre öncelikli amaç, kötülük yapan bir kimseyi yeniden kaza-

nabilmektir. Kur'an, “Kötülüğü iyi ile savma” yöntemini benimser. Çünkü her insanın hayatında iyilik kötülüğünden daha üstün bir yere sahiptir. Bu yüzden iyilik, insanı iyileştirir, yapanı mutlu eder. Yuvaları huzurlu kılar. İşleri kolaylaştırır; kin, nefret ve düşmanlığı giderir. Hz. Yusuf'un kardeşlerine, “Bugün size kınama yoktur.” (Yusuf, 12/92.) buyurduğu gibi Mekke'nin fethinde Hz. Peygamber (s.a.s), yıllarca kendisine işkence eden, hatta öldürmek için komplo kuran insanlara, “Bugün size kınama yoktur. Gidiniz, serbestsiniz!” buyurarak (İbnu'l-Esîr el-Cezâirî, *el-Kâmil-fi't-Târîh*, Matbaatü'l-Müniriyye, c.2, s.170.) tüm insanlığa örnek olacak bir tavır göstermiştir.

Hz. Peygamber (s.a.s.), kötülüğe iyilikle karşılık vermenin nefse ağır geldiğine, ama aynı zamanda yüksek bir ahlaki hedef olduğuna da işaret etmiş, kötülüğe iyilikle karşılık vermenin düşmanlıkları sıcak dostluklara çevireceğine işaret etmiştir. Bu ilke, ideal bir Müslüman olmanın ve sağlıklı bir toplum ilişkisi kurmanın temel esaslarından biridir.

Kötülüğü iyilikle ortadan kaldırmanın sınırları

Kötülüğe iyilikle karşılık vermek Müslümanın şîârıdır. Ancak her kötülüğün iyilikle karşılanması mümkün değildir. Zira Kur'an'ın bakış açısı ve Hz. Peygamber'in (s.a.s.) uygulamaları bize göstermektedir ki kötülüğe iyilikle karşılık vermek ilkesi bireysel hak ihlalleriyle sınırlıdır. Bu ilke, kamu haklarını, dinin temel değerlerini tehdit eden kötülükleri, Allah

ve Resulü'nün koyduğu ilkele-
re karşı düşmanca tavrı, toplu-
mun huzur, güven ve barışına
zarar veren davranışları kap-
samaz. (Ali Bardakoğlu, "Eşkiya", TDV
İslam Ansiklopedisi, c.11, s.463-466;
c.4, s.499.)

Paylaşmanın ve iyiliğin dönüştürücü gücü

İslam dini paylaşmayı ve iyi-
lik yapmayı sadece bir erdem
değil, aynı zamanda bir ibadet
olarak görür. Kur'an-ı Ke-
rim'de, iyiliğin ve paylaşma-
nın en küçük bir davranışla bi-
le Allah katında değer gördü-
ğü ifade edilir: "Kim zerre mik-
tarı hayır yapmışsa onu görür."
(Zilzal, 99/7.) Küçük de olsa pay-
laşılan her iyilik değerlidir. İn-
sanın eliyle, diliyle, malıyla, il-
miyle, mesleğiyle yapabileceği
nice iyilik vardır ki Allah, o iyi-
likler sayesinde insanlığa rah-
met eder.

Mümin için paylaşma ve iyilik,
bir hayat tarzıdır. Hz. Peygam-
ber'in (s.a.s.) ifadesiyle, "Mü-
min, bir iyilik yaptığında se-
vinen, bir kötülük yaptığında
ise üzülen kimsedir." (İbn Han-
bel, *Müsned*, 4/399.) İyilik, insanın
bu hayattaki en önemli kazan-
cı, en değerli mirasıdır. Muaz
b. Cebel'den rivayet edildiği-
ne göre Hz. Peygamber (s.a.s.)
şöyle buyurmuştur: "Nerede
olursan ol, Allah'tan kork. Kö-
tülüğün hemen arkasından iyi-
lik yap ki o kötülüğü silip sü-
pürsün. İnsanlara da ahlaka
uygun biçimde davran!" (Tirmizi,
Birr, 55.) Bu hadis bizlere, iyiliğin
kötülük üzerindeki dönüştürü-
cü gücünü vurgulayan önem-
li bir öğretiler. Aynı zamanda
bu hadis, insanın hata yapabi-
leceğini, ancak yaptığı kötülü-

ğü de telafi edebileceğini, kö-
tülük işleyen bir kişinin, iyilik
yaparak Allah'ın affına ve rah-
metine ulaşabileceğini, böyle-
ce manen temizlenebileceği-
ni hatırlatır. İyiliğin, toplumsal
barışın anahtarı olduğunu ve
kötülüğün döngüsünü kıraca-
ğını anlatır.

İslam'ın paylaşma ve iyilik an-
layışı, sadece maddi yardım-
larla sınırlı değildir. Güler yüz
göstermek, güzel söz söyle-
mek, selam vermek, hâl ha-
tır sormak, bir çocuğa sevgi,
bir yaşlıya saygı göstermek,
tüm canlılara merhamet et-
mek, başkaları için hayır dua-
da bulunmak gibi söz ve dav-
ranışlar da iyilik kapsamında-
dır. Paylaşmak ve iyilik yap-
mak için büyük imkânlar sa-
hip olmak şart değildir. Her şe-
yin mükemmeliyi yapacağım
diye küçük paylaşımları ve iyi-
likleri göz ardı etmemek gere-
kir. Küçük paylaşımlar ve iyilik-
ler ısrarla yapıldıkça nice kötü-
lüklerin önüne geçecek, büyük
dönüşümlere sebep olacaktır.
Sevginin, bilginin, ilim ve hik-
metin nebevi ilke ve yöntem-
lerle paylaşılması toplumun
dönüştürülmesinde önemli bir
etkendir. Küçük bir tebessüm-
le nice kalpler yumuşayacak,
nice gönüller huzur bulacaktır.
Tatlı bir söz nice iyiliklerin ve
güzelliklerin ilk adımı olacaktır.

Paylaştıkça bereketlenen ay: Ramazan

Ramazan ayı, hatalarımızdan
ve günahlarımızdan arınmak,
eksik kalan ibadetlerimizi yap-
mak, kulluk bilincimizi tazele-
mek iyiliği, sevgiyi, merhameti,
duayı, hayrımızı ve zekâtımızı
paylaşmak için önemli zaman

dilimidir. Merhum Muham-
med İkbal'in ifadesiyle kendi-
sini dünyanın gidişatından so-
rumlu gören Müslümanlar için
her alanda bir paylaşma ve ye-
nilenme ayıdır.

Ramazan, paylaşmak ve iyili-
ğe dair umutlarımızı yeşerte-
bilmek için ümmet bilinciyle
daha çok çaba göstereceğimiz
bir ay olmalıdır. Zira bu ay, Pey-
gamberimizin (s.a.s.) her alan-
da paylaşmayı ve iyilikleri ar-
tırdığı bir aydır. Onun yaptıkları,
bizlere sadece ibadet haya-
tımızla ilgili değil aynı zaman-
da toplumsal duyarlılık ve pay-
laşma açısından da yol göster-
mektedir. Ramazan ayını, Hz.
Peygamber gibi cömertlikle,
merhametle ve iyilikle değer-
lendirmek, İslami değerlerle
yenilenmek bu mübarek ayın
ruhuna uygun bir davranış ola-
caktır. Unutulmamalıdır ki pay-
laşma ve iyilik iyileştirir, sade-
ce yapanı değil, yapılanı da
güzelleştirir ve yüceltir. Nite-
kim Hz. Peygamber (s.a.s.) iyi-
liği çeşitlendirerek, "Her iyili-
ğin bir sadaka olduğunu..." (Bu-
hari, Edep, 33.); "Allah'a ve ahi-
ret gününe iman eden kimse-
nin komşusuna iyilik etmesi
gerektiğini..." (Müslim, İman, 77.);
"Kardeşinin ihtiyacını gidere-
nin ihtiyacını da Allah'ın gide-
receğini..." (Müslim, Birr, 58.) müj-
delemiş, müminin her zaman
ve her yerde iyilik yapması ge-
rektiğini haber vermiştir.

Ramazan, paylaşmayı ve iyili-
ği sadece maddi infaka indir-
gmeden, ilim, fikir, bilgi, güler
yüz, tatlı dil gibi bütün çeşit-
leriyle âdeta yeniden bir iyilik
hareketi başlatma ayıdır. Ra-
mazan, mazlumlara umut ol-
ma, yetim ve kimsesizlere kol

kanat germe, maddi ve manevi imkânlarımızı paylaşma, sorumluluklarımızı daha da ileriye taşıma ayıdır. Peygamberimiz (s.a.s.), bu mübarek ayda özellikle ihtiyaç sahiplerine, yetimlere, kimsesizlere, yaşlılara, mazlumlara yardım ederek toplumsal dayanışmayı güçlendirmiştir.

O hâlde bizler de bu ayda, paylaşma ve iyilik hikâyelerimizi çoğaltmalıyız. İyilik sayesinde bizimle başkaları arasında güçlü köprüler kuralıyız. İyiliklerimizi artırarak dünyanın dönüşümüne katkı sağlamalıyız. İyilik gördüğümüz her yerde onu besleyip büyütmeliyiz. Kötülük gördüğümüz yerde ise onu önce elimizle, dili-mizle düzeltme yoluna gitmeliyiz. Bunu da yapamıyorsak en azından kalbimizle buğzetmeliyiz. (Müslim, İman, 78.)

İnsanların kalabalıklar içerisinde yalnızlaştığı, daha çok konfor peşinde koştuğu, aşırı tüketimin esiri olduğu, bencilliğe yöneldiği böyle bir dönemde, Allah'ın bize emanet olarak verdiği nimetleri ihtiyaç sahipleriyle paylaşmamız gerekir. (Hadid, 57/7; Bakara, 2/267.) Bu ayda, ihtiyaç sahiplerinin hakkı olan (Zariyat, 51/19.), insanın nef-sini ve malını temizleyen (Tevbe, 9/103.) zekâtlarımızı da eksiksiz vermemiz gerekir. Zira paylaşma asla malı eksiltmez. Tam aksine bereketlendirir. Paylaştığımız malın yerine Allah başkasını verir. (Sebe, 34/39.)

Sevdiğimiz mallardan Allah yolunda infak edip paylaşacağız ki iyiliğe ulaşabilelim. (Âl-i İmran, 3/92.) Paylaştıklarımızı Allah için paylaşacağız ki O'nun

rızasını elde edebilelim. (İnsan, 76/9.) İyiliğin her çeşidini paylaşarak toplumda yaygınlaştıracamız ki hayırlı bir ümmet olabilelim. (Âl-i İmran, 3/110.) Ne kadar yaşayacağımızın garantisi-

”

Küçük de olsa paylaşılan her iyilik değerlidir. İnsanın eliyle, diliyle, malıyla, ilmiyle, mesleğiyle yapabileceği nice iyilik vardır ki Allah, o iyilikler sayesinde insanlığa rahmet eder.

nin olmadığı bu dünyada, paylaştıkça malımız artacak, ömürümüz bereketlenecek, mazlumlara yüzü gülecek, yuvalarımız huzur bulacaktır.

Sonuç olarak; “Paylaşmak ve iyilik”, sadece kendimizin ve ülkemizin değil, bütün dünyanın ihtiyaç duyduğu, özlemine çektiği değerlerdir. Paylaşma ayı olan ramazanda insani ilişkilerde kötülükleri iyilikle savmanın nebevi bir metot, ilahi bir emir olduğu bilinci ile iyiliği gördüğümüz yerde besleyip kötülüğü gördüğümüz yerde ortadan kaldıracamız. Kapımızı komşularımıza, yüreğimizi tüm kardeşlerimize açacağız. Kalplerimizi iyilikle buluşturup unutulmayacak iyilik hikâyeleri yazacağız. Mazlumların umudunu kaybettiği dünyayı iyiliklerimizle değiştireceğiz. Paylaştıkça, iyilik yaptıkça huzurlu olacağız; iyilik bizimle hayat bulacak, biz de iyilikle yaşayacağız. İyilik tohumlarını küçük yaşta çocuklarımızın kalbine ekerek iyilik hareketleri için en büyük mirası bırakacağız. Ailelerimizi iyiliğin merkezi hâline getireceğiz ve iyiliğe aileden başlayacağız. İbadetlerimizle arınıp iyiliklerimizle gönüllere dokunacağız, iyilik hareketlerimizi güçlendireceğiz. Bir lokma ekmek, bir güler yüz ve bir tatlı sözle de olsa iyiliği ve paylaşmayı toplumun her zaman gündeminde tutacağız. Bilgimizi, hizmetimizi, emeğimizi, yemeğimizi, sevgimizi, hüznümüzü paylaşarak bir farkındalık oluşturacağız. Hülasa, hayatımızı ve dünyayı iyilikle dönüştürüp paylaşmayla güçlendireceğiz; bu ramazan ve her zaman...■

İLÂHÎ VAHYİN İYİLİK ÇAĞRISI

Doç. Dr. Ayşe Betül ORUÇ

Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu İlahiyat Fakültesi



“Şüphesiz Allah, adaleti emreder...”

(Nahl, 16/90.)

Kur'an, insanın hayat rehberi ve hidayet kaynağıdır. Bireyin, Yaradan ve diğer insanlarla ilişkisinde önemli esaslar ortaya koymuş ve bu esaslar ayetlerde farklı yönleriyle zikredilmiştir. Bu ilkelerden biri de iyiliktir. Ayetler, iyiliğin köklü ve derin anlamlarını sunarak insanın varlık gayesine işaret eder. Bu anlamda, ilahi buyruğun şekillendirdiği bir hayat ve bunun sonucunda ulaşılabilecek ebedî saadet öne çıkar.

Kur'an-ı Kerim'de iyilik anlamında kullanılan "birr" ifadesi sözlükte "genişlik, hayırlı işleri genişletmek ve yaymak" anlamına gelir. Bu nedenle iyilik, maddi imkânlarla veya bedensel kabiliyetlerle sınırlanamayan geniş bir manayı ifade eder. Ayetlerde iyiliğin zihin, inanç, duygu ve davranış boyutundaki yansımaları dile getirilir. "Hasene", "hayr", "maruf", "hüsün" ve "nimet" gibi kavramlarla iyiliğin boyutları zenginleştirilir. Böylece Kur'an, insan için çok boyutlu bir iyilik çağrısında bulunur.

"Hayr" kelimesi insanların elde etmek istediği maddi ve manevi faydaları ifade ederken "şerr" kelimesinin zıddı olarak kullanılır. Yapılan iyiliklerin yöntemine işaret eden, "Sadakaları açıktan verirsiniz ne güzel! Fakat onları gizleyerek fakirlere verirsiniz bu, sizin için daha hayırlıdır ve günahlarınızdan bir kısmına da kefarettir. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır." (Bakara, 2/271.) ayeti iyiliğin en hayırlı yöntemini vurgular. "Herkesin yöneldiği bir yön vardır. Haydi, hep hayırlara koşun, yarışın! Nerede olsanız Allah hepinizi bir araya getirir. Şüphesiz, Allah'ın gücü her şeye hakkıyla yeter." (Bakara, 2/148.) buyrularak müminler hayır yarışına davet edilir.

Kişi, bazen akıyla bazen arzuları sebebiyle bazen de duygularının yönlendirmesi neticesinde güzel ve hoş gördüğü bir duruma yönelir. "Hüsün" kelimesi, insanın hoş ve güzel bulduğu bu durumları ifade ederken "hasene" kelimesi insanı sevindiren nimetleri belirtir. Bu ifade kötü ve kötülük anlamındaki "seyyie" kelimesinin zıddıdır. İnanan kullarına iyiliği emreden Yüce Allah, onlardan her zaman iyiyi tercih etmelerini ister. "Sözü dinleyip de onun en güzeline uyanlar var ya, işte onlar Allah'ın hidayete erdirdiği kimselerdir. İşte onlar akıl sahiplerinin ta kendileridir." (Zümer, 39/18.)

Akıl veya şeriat yoluyla iyi ve güzel olduğu bilinen hususlar için "maruf" kelimesi kullanılır. İslam, insanın hayatının her aşamasında iyilik ve hayır yolundan sapmaması uyarısında bulunur. İlişkilerin yıprandığı, insanların dengeğini yitirdiği ve sıkıntılı bir dönem olan boşanma gibi kritik durumlarda dahi iyilik yolunun takip edilmesi öğütlenir. "Boşanan kadınlar iddetlerinin sonuna varınca onları güzelce tutun yahut onlardan güzelce ayrılın." (Talak, 65/2.) ayetinde evliliğe devam etme ya da evliliği sonlandırma kararının iyilik üzere (maruf) olması emredilir.

"Nimet" kelimesi ise iyilik hâlini ifade etmek üzere kullanılır. "Hâlbuki Allah'ın nimetini saymaya kalksanız onu sayamazsınız." (Nahl, 16/18.) ayetinde Allah'ın insanlara bahşettiği sayısız nimetlere ve iyiliklere işaret edilir.

Kur'an insanlara çok yönlü iyilik çağrısında bulunurken iyiliğin yegâne kaynağı olarak Allah'ı gösterir. "Şüphesiz O iyilik edendir, çok merhametlidir." (Tur, 52/28.) "Hayır senin elindedir. Şüphesiz sen her şeye hakkıyla gücü yetensin." (Âl-i İmran, 3/26.) ayetlerinde hayır ve iyi olarak her ne varsa Allah'ın kudreti

”

Kur'an ayetleri iyiliğin kaynağı olarak Yüce Yaradan'a işaret eder ve O'nun emrettiği bir iyilik yarışından söz eder. Bu yarışta samimi bir inancın ve erdemli davranışların değerli olduğu vurgulanır. İnsanın iç huzuru yakalaması ve toplumsal hayatta barışın, iyiliğin yaygınlaştırılması için hayır yolunda çalışmak teşvik edilir.

ile mümkün olduğu ifade edilir. Kur'an'da iyiliğin kaynağının ve sahibinin Allah olduğu beyan edilir. "Eğer Allah sana herhangi bir zarar verecek olursa bil ki onu, O'ndan başka gidebilecek yoktur. Eğer sana bir hayır dilerse O'nun lütfunu engelleyebilecek de yoktur." (Yunus, 10/107.) buyrulur da lütuf ve ikram sahibi Allah'ın kullarına karşı iyilikleri hatırlatılır. Dolayısıyla bu yüce kaynaktan ilham alan insan, hayatının her alanına iyiliği hâkim kılmalıdır.

Yüce Allah, insana erdemli bir hayatın yolunu gösterir. Bu hayat için gerekli olanları da emreder. "Şüphesiz Allah, adaleti, iyilik yapmayı, yakınlara yardım etmeyi emreder; hayâsızlığı, fenalık ve azgınlığı da yasaklar. O, düşünüp tutasınız diye size öğüt veriyor." (Nahl, 16/90.) ayetinde emredilenler arasında iyilik de bulunur. İyilik konusunda öncelikli gruplar ayetlerde zikredilerek insanlara yol gösterilir. "Allah'a ibadet edin ve ona hiçbir şeyi ortak koşmayın. Ana babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşına, yolcuya, elinizin altındakilere iyilik edin." (Nisa, 4/36.) çağrısıyla bireyden topluma uzanan bir iyilik anlayışı vurgulanır. "Biz insana anne babasına iyi davranmasını emrettik." (Ankebut, 29/8.) buyrulur da belirtilen genel grupların yanı sıra özellikle anne ve babaya iyilik edilmesi emredilir.

İnsanı yoktan var eden ve en iyi tanıyan Allah, insan için iyiliğin ne olduğunu da en iyi bilendir. Allah'ın insanı sevk et-

tiği bu iyilik yolu ise kişinin iç huzura ulaşarak toplumla barışmasını sağlar. Bu açıdan Kur'an'ın emrettiği iyilik olgusunun kapsamı da oldukça geniştir. "Allah sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara adil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah adil davrananları sever." (Mümtehi-ne, 60/8.) ayetinde düşmanlıkları açıkça görülmeyen herkese karşı iyiliğin, adaletin esas alınması buyrulur. "İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğü en güzel bir şekilde sav. Bir de bakarsın ki seninle arasında düşmanlık bulunan kimse sanki sıcak bir dost oluvermiştir." (Fussilet, 41/34.) buyrulur da iyilik ve kötülüğün birbirinden farklı olduğuna dikkat çekilir. İyi ve iyiliği tercih edenlerin kazançlı çıkacağı hatırlatılır. Böylece bütün eylemlerde iyiliğin hâkim olması istenir. "İyilik, yüzlerinizi doğu ve batı taraflarına çevirmeniz(den ibaret) değildir. Asıl iyilik, Allah'a, ahiret gününe, meleklerle, kitap ve peygamberlere iman edenlerin; mala olan sevgilerine rağmen, onu yakınlara, yetimlere, yoksullara, yolda kalmışa, (ihtiyacından dolayı) isteyene ve (özgürlükleri için) kölelere verenlerin; namazı dosdoğru kılan, zekâtı veren, antlaşma yaptıklarında sözlerini yerine getirenlerin ve zorda, hastalıkta ve savaşın kızıdığı zamanlarda (direnip) sabredenlerin tutum ve davranışlarıdır. İşte bunlar, doğru olanlardır. İşte bunlar, Allah'a karşı gelmekten sakınanların ta kendileridir." (Bakara, 2/177.) buyruğunda

iyiliğin samimi inanç ve niyetle birlikte amel yönü gözler önüne serilir. "...İyilik, evlere arkalarından girmeniz değildir. Ama iyi davranış, takva sahibi (Allah'a karşı gelmekten sakınan) insanın davranışdır. Evlere kapılarından girin. Allah'a karşı gelmekten sakının ki kurtuluşa eresiniz." (Bakara, 2/189.) buyrulur da usulünce yapılan eylemlerin değerli olduğu, cahiliye âdetlerinin düşüncesizce tekrarında bir hayır olmadığı beyan edilir.

İslam ahlakına göre bir aile içinde konumlanan ve ailelerden oluşan toplumun bir unsuru olan Müslüman'ın uyması gereken birtakım kurallar bulunur. Bunlardan biri de "emri bi'l-maruf nehy-i ani'l-münker" ilkesidir. İyiliğin yaygınlaşması ve kötülüğün önlenmesi bakımından her Müslüman kendi ölçüsünde yükümlüdür. Toplum içinde iyilik ve güzelliğin yayılmasını emreden Yüce Allah, mümin kullarının niteliklerinden bahsederken iyiliği emredip kötülükten sakındırma işlevini özellikle beyan eder: "Müminlerin erkekleri de kadınları da birbirlerinin velileridir. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyarlar. Namazı dosdoğru kılar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resulü'ne itaat ederler." (Tevbe, 9/71.) buyru-lararak Müslümanların vazgeçilemez bir niteliği olarak iyiliğin yaygınlaştırılması zikredilir. "Siz, insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği emreder, kötülükten men eder ve Allah'a iman edersiniz." (Âl-i İmran, 3/110.) ayetinde hayırlı bir toplum olabilmek

için iyiliğin toplumda yaygınlaştırılması vazifesi öne çıkarılır. Elbette iyiliği emredip kötülükten sakındırma görevi kolay bir vazife değildir. Nitekim Hz. Lokman oğluna öğüt verirken “Yavrum! Namazı dosdoğru kıl. İyiliği emret. Kötülükten alıkoy. Başına gelen musibetlere karşı sabırlı ol. Çünkü bunlar kesin olarak emredilmiş işlerdendir.” (Lokman, 31/17.) ifadelerini kullanır. Böylece kişinin Allah’a kulluk görevi olan namazı, toplumsal hayattaki görevi olan iyiyi emredip kötüden sakındırmayı, karşılaşılan problemlere karşı metanetle hareket ederek yoluna devam etme anlamında sabrı dile getirirken bu işlerin özen ve dikkat gerektiren meseleler olduğuna işaret eder.

Yüce Allah, iyi olan ve iyiliği tercih eden kullarını sever. “Şüphesiz Allah iyilik edenleri sever.” (Bakara, 2/195; Âl-i İmran, 3/134.) ifadelerinin ayetlerde tekrar edilmesi, Kur’an’ın iyilik çağrısının mükâfatla sonuçlanacağını da ortaya koyar. “Allah’a karşı gelmekten sakınanlara, ‘Rabbiniz ne indirdi?’ denildiğinde, ‘Hayır indirdi.’ derler. Bu dünyada iyilik yapanlara bir iyilik vardır. Ahiret yurdu ise daha hayırlıdır. Allah’a karşı gelmekten sakınanların yurdu ne güzeldir.” (Nahl, 16/30.) buyrularak iyilik yolunu takip edenlerin bu dünyada güzelliği hak ettikleri gibi ahiret hayatlarının daha da hayırlı ve güzel olacağı beyan edilir. “Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza ileteceğiz. Şüphesiz Allah mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir.” (Anke-

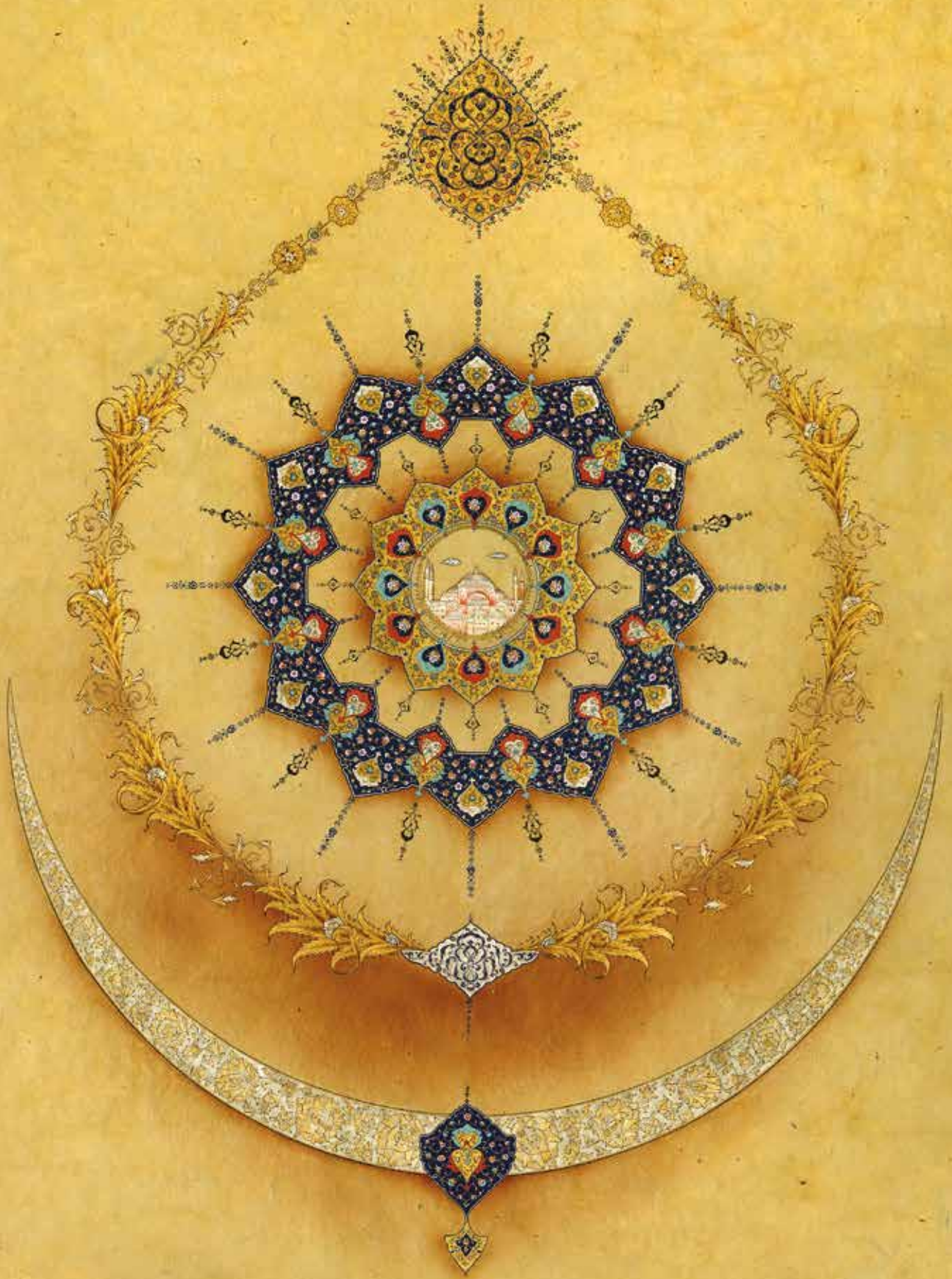
”

İnsanı yoktan var eden ve en iyi tanıyan Allah, insan için iyiliğin ne olduğunu da en iyi bilendir. Allah’ın insanı sevk ettiği bu iyilik yolu ise kişinin iç huzura ulaşarak toplumla barışmasını sağlar. Bu açıdan Kur’an’ın emrettiği iyilik olgusunun kapsamı da oldukça geniştir.

but, 29/69.) müjdesini veren Allah, emrettiği iyiliğin mükâfatının olacağını hatırlatır.

Nihayetinde iyiler için iyilik yarışı pek çok nimetlere ve lütuflara mazhar olacakları cennet ile son bulacaktır. Zira “Artık kim zerre ağırlığınca bir hayır işlerse onun mükâfatını görecektir. Kim de zerre ağırlığınca bir kötülük işlerse onun cezasını görecektir.” (Zilzal, 99/7, 8.) buyruğunda temel bir ilke beyan eden Kur’an-ı Kerim, yapılan iyi ve kötü amellerin karşılığının olacağını hatırlatır. “Şüphesiz, iyiler Naîm cennetindedirler.” (İnfitar, 82/13.) ayetinin yanı sıra “Hayır (sandıkları gibi değil!), iyilerin yazısı ‘İllyi-yûn’dadır.” (Mutaffifin, 83/18.) buyrularak Kur’an’ın iyilik çağrısına hem samimi inançla hem de salih amelle olumlu cevap verenlerin cennette üst mertebelerde olacağı haber verilir.

Kur’an ayetleri iyiliğin kaynağı olarak Yüce Yaradan’a işaret eder ve O’nun emrettiği bir iyilik yarışından söz eder. Bu yarışta samimi bir inancın ve erdemli davranışların değerli olduğu vurgulanır. İnsanın iç huzuru yakalaması ve toplumsal hayatta barışın, iyiliğin yaygınlaştırılması için hayır yolunda çalışmak teşvik edilir. “Birr”, “hasene”, “hayr”, “maruf”, “hüsün” ve “nimet” gibi kavramlarla ifade edilen bu iyilik anlayışı, insanı sadece bireysel anlamda değil, toplumsal ve evrensel çerçevede de değerli ve sevilen biri yapar. İyilik yolculuğunun sonunda ise Allah’ın sevdiği kullar içinde olma ve cennet nimetlerinin müjdesi yer alır. ■



Ayasofya Minyatür: Kadriye Bayraktar

RAMAZANLA İYİLEŞMEK

Abdulkaki İŞCAN

DİB Başkanlık Müşaviri

Kur'an-ı Kerim, yerde ve gökte ne varsa hepsinin Allah'a ait olduğunu beyan eder (Nisa, 4/126.) ve bunu sık sık hatırlatır. Bu hatırlatma aynı zamanda insanoğlunun güç ve hâkimiyet bakımından ne kadar zayıf olduğuna ve kendisini muhakkak ve salt mülkiyet sahibi olarak görmesinin beyhudeliğine de işaret eder. Beyhudedir çünkü mülkün gerçek sahibi Allah'tır. O, mülkü dilediğine verir, dilediğinden çekip alır. Dilediğini yüceltir, dilediğini de alçaltır. Her türlü iyilik onun elindedir (Âl-i İmran, 3/26.), insan zaten zayıf yaratılmıştır (Nisa, 4/28.) ve zaafı vardır, menfaatine de düşkündür. Üstelik dünya hayatı da gelip geçicidir (Mümin, 23/39.) ve insan için bir oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. (Enam, 6/32.)

İyilik Allah içindir

Kur'an-ı Kerim bir taraftan ebediyete akan dünya hayatını ve insanı olumlu olumsuz yönleriyle anlatırken diğer taraftan da insana kendi eliyle kendini tehlikeye atmamasını ve iyilik yapmasını tembihler (Bakara, 2/195.) ve hayır yolunda harcamaları 'Allah'a borç ver-

me' olarak ifade eder. (Bakara 2/245.) İyiliği de insana bir görev olarak yükler: İnsan, az bir iyiliğe çokça mükâfat veren Allah'ın rızasını umarak yardım etmeli, iyilikte bulunmalıdır. Muhtaç kimseleri kendisine tercih etmeli, bencillik ve cimrilikten kaçınmalıdır. Yardımını gizli yapmalı, insan onurunu kırmamaya özen göstermelidir. Yaptığı iyiliği başa kakmamalı, üzerinde biraz toprak bulunan ve maruz kaldığı şiddetli yağmurun kendisini çıplak bıraktığı bir kayanın durumuna düşmemelidir. Sevdiği şeylerden infak etmeli, hoşlanmadığı şeyleri başkalarına vermeye kalkışmamalıdır. Hayırlı işler yapmada yarış hâlinde olmalıdır. Hiçbir karşılığa, teşekkür, dünyevi beklentiye girmemelidir. Nihayetinde iyilik Allah içindir ve karşılığını da Allah'tan beklemelidir.

Yüce Allah'ın bu ahlaki emir ve tavsiyelerini, Peygamber Efendimizin yaşantısı boyunca uyguladığını, merhamet ve sevgi ile beslenen, güven ve samimiyet ile bütünleşen kişiliği ile iyilik yolculuğunda da müminlere öncülük ettiğini görürüz. Davranışlarında insanın kalbine danışmasını öğütleyen Al-

lah Resulü, iyilik ve kötülüğü de vicdanla ve duyarlılıkla izah eder. (Darimi, Büyü', 2.) Böylece kendisine bahşedilen kabiliyetleri ile insana; iyi ile kötüyü, doğru ile yanlış ayırt edecek bir kılavuz sunarken söz, hâl ve hareketlerine rehber olacak ölçüyü de ortaya koyar.

Ama birtakım zıt özellikler ile yaratılan insanın o gafil yanı, o cahil yanı, varoluşun en önemli erdemlerinden birine, iyiliğe o kör yanı, hayra uzak o aymaz yanı onun insan olarak kalmasına nasıl izin verecek? Toplumsal hayatın vazgeçilmez esaslarından insani değerler, hayata yön veren, rehberlik eden ve insanı insan kılan dinamikler iken insanın tevazudan uzak o kibirli yanı, neza-ketten uzak o şekvacı yanı buna nasıl müsaade edecek?

İnsanın verimli bir toprağa benzetilmesi de muhtemel ki bu sebeptir. Ona ne ekilirse biçilecek olan da odur. O hangi yönde eğitilirse o istikamette hayat sürecektir. Hayat, insanın karşısına çıkardığı bazı soruları ile akışını değiştire-bilmektedir üstelik. Ahlaki yönü ağır basan 'Nasıl yaşamalıyım?' da bu tür sorulardandır.

Soruyu sadece dünya hayatının buhran ve bunalımlarında cevabı bulunacak ve çözüme kavuşturulacak derecede sıradan bir soru olarak görmek doğru olmayacaktır. Zira Kur'an-ı Kerim, müminleri bir yandan dünya hayatının aldattıcılığı hususunda ikaz ederken (Fatır, 35/5.) diğer yandan da bu soruya net bir cevap verir: "De ki: Benim namazım, ibadetim, hayatım ve ölümüm, hepsi âlemlerin Rabbi olan Allah içindir." (Enam, 6/162.)

İnsanı var eden iyilik

İnsan için esas olan iyi bir yaşantıyla iyi bir kul olmak değil midir? Rahmeti ve bilgisiyle her şeyi kuşatan Allah'ın 'Ne iyi bir kul' iltifatına mazhar olacak, Cenab-ı Mevla'yı unutmadan sürdürülecek bir ömür, mümin için iyi bir ömür değil midir? Kirden pastan arınmış bir gönül ile iyiyi her zaman ve herkes için iyi bilme, kötüyü de her zaman ve herkes için kötü bilme çizgisinde bir hayat, iyi bir hayat değil midir?

Şüphesiz öyledir. Ancak bugün dünyanın bir yarısında milyonlarca insan ne yazık ki açlık, susuzluk ve kıtlık içinde ve bunlara bağlı hastalıklarla mücadele ederken ölümle yüz yüze. Diğer yarısındaki milyonlarca insan ise yemenin aşırılığına kaçarak maruz kaldıkları hastalıklarla hayatlarını sürdürmekte. Milyonlarca insan unutulmamış bir zalimliğin şeytansı gücüyle soykırıma uğrarken, vatanlarından sürülürken, geride kalan milyonlarca insan da bilinçli bilinçsiz bu katliamlara destek olmakta, arka çıkmakta, göz yummakta.

Üstelik bu hercümerçte kimse kimsenin farkında değil. Hayata anlam katan ne varsa bu kadar acının karşısında başka bir anlama bürünüyor sanki. Ramazanın rahmeti nurdan bir örtü gibi üzerimizi örterken insan, gönlünü huzura kavuşturacak olan iyilikle ve gönlünü huzursuz eden, içinde kuşku bırakan kötülük ile sınanmakta. İnsanın iyilikle var olabilmesi buna bağlı. Çeşit çeşit çelişkilerle dolu zamanın acayip hâlleri dağlardan akan kar kütleleri gibi üstümüze yığılırken yükü muhabbet ve merhamet olan nice gönül eri de iyiliği kalbin alışkanlığına dönüştürmekte, bir mazlumun, bir garibin çaresizliğine çare aramakta. İnsan yalnızca sahip olduğu şeylerden ibaret değildir zira. İnsanı ayakta tutan inancıdır, değerleridir; umutları, hayalleri, hedefleridir. Yaşantısına anlam katan bu değerlerle ayakta kalabilir insan. İnsan iyilikle var olabilir. Irka, dile, coğrafyaya bakmaz iyilik, düşmanı dosta dönüştürebilir. İnsan iyilikle insandır ve insana ne iyilik gelirse Allah'tandır, ne kötülük dokunursa insanın kendindedir. (Nisa, 4/79.)

Hayrın anahtarı, şerrin kilidi olmak için iyiliğe önce kendinden başlamalı insan. Önce kendine bakmalı, kendini düzeltmeli. Düşüncelerini iyilikle yoğurmalı. Sonra ana babaya, akrabaya, fakire, biçare kimseye, yetime, düşküne, yakın ve uzak komşuya, yolcuya, arkadaşaya yönelmeli. Allah'a yakın olanlardan olmak için yapmalı bunu. Özenli ve sürekli bir çabayla yapmalı. Darlıkta ve bollukta Allah için harcamalı, en çok sevdiğinden Allah için verebilmeli, verdiğini Allah için unutabilmeli.

Ramazan bize ne söyler?

Günlük hayatın meşgale ve koşuşturmaları her yeri kuşatmışken, insan kendi dünyasından, kendine has dünyasından uzaklara atılmışken, kendi ruhundan koparılmışken, ramazan tüm bereketiyle, o eşsiz zenginliğiyle, hayat bahşeden bir nehir gibi, toprağa can katan bir yağmur gibi, bir güneş gibi kendini göstermek üzere. Her sene insan ömrünün tüm mevsimlerini abat edecek bir serinlikle gelir ramazan. Onun gelişiyi insan ruhu, her vakit artan müstehzi bir sorumsuzluktan, bütün o gafletin, kusurun, ihmalin arasından huzurlu bir teslimiyete berrak su gibi akar. Onun uhrevi atmosferinde insanın çıkarıcı, bencil, dünyaya düşkün yönü törpülenerek gönlü, ahlakı, vicdanı zenginleşmeye koyulur.

On bir ayın süruru ramazanda her şey kendine mahsustur, özeldir ve biraz da şiir gibidir. İnsanın tüm iç hâllerini ve dışa yansıyan nahif görüntülerini, hafif bir beden taşıdığı titrek bir yüreğin dilinden dökülür gibi parça parça mısralara dökerken onun "diriltici rüzgârı" ruhlarla ve kalplere tesirli bir şekilde etki eder. Duygular, aynı kaynaktan beslenirken, ramazanın rahmeti, günün her anına bir ışık gibi yayılır. Yapraklarını açmaya çabalayan gül tomurcuklarına benzeyen insani ve ahlaki hasletler, mümin gönüllerde iyice belirginleşir, bir ömür niyetiyle onlara eşlikte bulunur. Çevre civarda yaşanan güzellikleri mümkündür ki her insan içinde ayrı ayrı hisseder. Vaktin bereketi ile günün aydınlığına kapı aralanırken oruçlu gönüller, Allah'ın rızasını kazanmak için

O emretti diye her türlü gösterişten uzak, bedeninin isteklerine sağlam bir iradeyle karşı durur, sınır koyar. Şaşırtıcı hiçbir şey yoktur. Her şey olması gerektiği gibidir. Aslına yani yaratılışa uygundur. Aç tokla yan yana gelir, aynı safta yerini alır, zengin ile yoksul aynı amaç için arzularını dizginler. Yokluk içinde olan hâli vakti yerinde olanın şemsiyesi altındadır. Çocuksu bir heyecan ile olgun bir sevinç iç içedir. Cimrilik cömertliğe, öfke sabra, düşmanlık dostluğa, intikam sevgiye ve şiddet barışa dönüşür. Kötülük iyilikle giderilir, iyilik kötülüğe galip gelir.

Ramazan insana iyi gelir

Bu münbit zeminde seher vaktinin ramazana has ılık esintileri, mümin gönülleri iyiliklerle öylesine kuşatır ki hepsi aynı gecenin sahuruna icabet eder, aynı günün orucuna niyetlenir, aynı akşamın iftarına beraberce kavuşur. İftar vakti bazen sabırla bazen sabırsızca beklenirken saf bir neşe o anın lezzetine çeşit çeşit manevi lezzetler katar. İnsanın duygu ve düşünceleri bambaşka bir muhabbetle sarıp sarmalanır. İyilik iyiliği çağırır, ramazan her hayra kapı açar. Tüm hayatın ramazan hayatı, tüm zamanın ramazan mevsimi, tüm davranışların iyilik olmasını arzulayan bir birliktelik, şefkat ve merhamet duygularıyla kötülöklere karşı devasa bir kalkan olma ümidini taşır. Görünür görünmez cümle güzelliklerin kaynağı olan Kadir-i Mutlak'ın sonsuz rahmetinin bir tezahürü olarak ramazan; korkudan ümide, kederden sevince, sıkıntıdan feraha, karanlıktan aydınlığa uzanan bir yol olur. Bir gününe bakıldığında

”

**Her sene insan
ömrünün tüm
mevsimlerini
abat edecek
bir serinlikle
gelir ramazan.
Onun gelişyle
insan ruhu,
her vakit artan
müstehzi bir
sorumlulukluktan,
bütün o gafletin,
kusurun, ihmalin
arasından
huzurlu bir
teslimiyete
berrak su gibi
akar.**

o ne kadar hareketli, ne kadar dolu ise bütününe bakıldığında o kadar sakin, o kadar dingin ve o kadar zengindir. Bu gufran ayı, sahurdan iftara, iftardan sahurra boşluk bırakmaksızın bütün inananları kucaklarken iyilik ve takvada yarışmaları için herkese yön verir. Sanki hayatın her anını bir bütün hâlinde göstermek ister de sevinçle tüm güzellikleri ardı ardına sıralar.

Ramazan, yaratıcısına teslim olmuş her kalbe iyi gelir. Onun en katı gönüllere dahi söyleyecek bir sözü, en onulmaz yaralara dahi sürülecek bir merhemi ve en paslı kalpleri dahi açacak bir anahtarı vardır. Kur'an-ı Azimüşşan'ın insanla buluştuğu bu zaman diliminin her gününün tahminlerin de ötesinde iyilik ve bereket ile hayatın tamamına etki etmesi de bundandır. Bu kuvvetli etkiyle, çağın sıkıntılarından, bunalımlarından tutun da insanın yaşadığı huzursuzluğa, olumsuzluğa, umutsuzluğa kadar türlü türlü karmaşa toplumda kendini geri çeker. O mücehhez mevsime, o görkemli iklime mahsus aydınlık ve gönül ürpertileriyle zamanın içinde beliren istisnai demler, yüklenedikleri anlamları ile hayatı iyilikten yana ahenkli ve istikrarlı bir düzene koyar. Bu düzenin bah-tiyar âşıklarına gıpta etmemek mümkün değildir.

Dünyada iyilik edenler için bir iyiliğin olduğunu bilen iyilik ehline, Rablerinin katında olanın kendileri için daha hayırlı olduğuna inanan hayır ehline, kötülüğe bile iyilikle karşılık veren gönül ehline selam olsun. ■

Söyleşi
Dr. Esmâ GÜNER



TDV Genel Müdürü **İZANİ TURAN:**

“Kötülük çıkmaz sokaktır. İyilik için ne kadar engel, barikat varsa onları yıkarak, ‘hiç kimsenin olmadığı yerde ben varım’ anlayışı ile elimizden geldiğince iyiliği yeryüzüne hâkim kılmanın mücadelesi içerisinde olmalıyız...”

İyilik nedir? Ramazan ayı ile birlikte iyiliklerin artması arasında nasıl bir ilişki vardır?

Ramazan-ı şerif, milletimiz, vatanımız, devletimiz, âlem-i İslam için hayırlara vesile olsun. Ramazan-ı şerifin kendisi mahza hayırdır, iyiliktir. Oruç bir ibadettir ama bütün ibadetlerde bir maslahat da vardır. Dolayısıyla oruç ibadetinin de bizim bildiğimiz bilmediğimiz birçok maslahatının olduğu muhakkaktır. Oruçta hem bizim iyiliğimiz hem hane-mizin, ailemizin iyiliği hem de toplumu ilgilendiren iyilikler var. Bu zaviyeden baktığımız zaman meselenin künhünü de böylece tespit etmiş oluruz. Bizim için iyiliktir çünkü bir sene boyunca çevremizden bigâne

İyiliğin sözcüsü olmalı, kötülüğün de örtücüsü olup onu savmalıyız. Gündemimize iyilikleri almalıyız. İyilik haberlerini gündemimize taşımalıyız. İyileri ve iyilikleri konuşmalıyız.

oluşumuzdan, bir gaflet uykusundan uyanmaya vesiledir ramazan-ı şerif. Ramazanda, “Ey insan! Şöyle bir kalk da bak! Sen bir ay boyunca bir süreliğine aç kalacaksın ama bu açlığı, susuzluğu dünyada sürekli yaşayan milyonlar var.”ın mesajı vardır. Ramazan aynı zamanda global manada da bir iyiliğin adıdır. Diğerkâmlığın adıdır. Bigâneliği terkin, diğerkâmlığa hicretin zamanıdır ramazan-ı şerif. Dolayısıyla biz sadece kendimiz bu hâletiruhiye içerisinde yaşamayız. Bu hâletiruhiye içerisinde İslam ümmetiyle bir oluruz ve kendi nefsimizden büyük bir aileyi oluştururuz; ümmet ailesini. Sadece kendi derdimizle dertlenerek değil, başkalarının dertleriyle de dertlenerek buna ulaşırız.

İmsak vaktinden iftar anına kadarki zaman, bizim orada tabiri caizse bir esaretimiz var. Rabbimizin emri gereğince bu zaman dilimi aynı zamanda bi-

zim için son derece önemli, eğitici bir mekteptir. Bu saatler, bizi düşündüren, tefekküre davet eden, kendimizden başkalarının varlığıyla da ilgilen-diren bir güzellik saatidir. Dolayısıyla bu zaman diliminde, her şeyden mahrumiyet yaşadığımız zaman diliminde, şeytanların da zincire vurulduğu bir anda aklımız fikrimiz iyiliklerle meşgul olur. Açlar, susuzlar, yetimler, garipler, ümmetin mazlumlara, mağdurları için ne yapabiliriz diye daha fazla kafa yorabiliriz. Bundan dolayı da merhamet ikliminin tam içine dalmış oluruz. Merhamet damarlarımız çok genişler. Diğer zamanlarda hiç fark etmediğimiz komşumuzu fark ederiz. Diğer zamanlarda hiç görmediğimiz yetimi görürüz. Diğer zamanlarda aklımıza gelmeyen sadakalar, hayırlar, zekâtlar gibi vecibeler akla gelir. Bütün bunlarla ramazan, sadece kendimiz için değil insanlık için ya-

şamamız gerektiğinin mesajını da bize verir ve böylece biz takva elbisesini giyinerek iyilik hareketinin bir yolcusu oluruz.

Kötülüğün yayılmasına, fesadın çoğalmasına engel olmak için alınan her türlü tedbir hareketi, iyilik kapsamındadır. Hırs ve tamahla beslenen kötülüğe dur demek, Müslüman olmanın gereğidir. Bu bağlamda dünyada mazlum coğrafyalardaki savaşlar ve maruz kalınan zulümleri nasıl değerlendirirsiniz? Müslümanların buna yönelik tavırları nasıl olmalıdır?

İyiliği önceleme, iyiliğin yaygınlaşması noktasında bize yol haritası vermesi açısından Resulullah'ın (s.a.s.) şu hadisini zikretmeliyiz: “Bir kötülük gören kişi, eli ile değiştirmeye gücü yetiyorsa onu eli ile değiştirsin. Buna gücü yetmez ise dili ile değiştirsin. Buna da

gücü yetmezse kalbi ile (o kötülüğe) tavır koysun, (buğz et-sin). Ve bu da imanın asgari gereğidir.” (Ebu Davud, Salat, 250.) Üstat Necip Fazıl’ın güzel bir sözü var, gençliğimizde çok söyledik. “Durun kalabalıklar, bu sokak çıkmaz sokak...” diye başlayan o haykırışı... Evet, kötülük çıkmaz sokaktır. İyilik için ne kadar engel, barikat varsa onları yıkarak, ‘hiç kimsenin olmadığı yerde ben varım’ anlayışı ile elimizden geldiğince iyiliği yeryüzüne hâkim kılmanın mücadelesi içerisinde olmalıyız... Benim elimden ne gelir dememeli. Her insanın yapacağı mutlaka ama mutlaka bir iyiliği vardır. Yani Cenab-ı Hak insanı yaratırken aciz yaratmış ama birçok hususta ona çok önemli iradeler, kabiliyetler vermiş. İnsanoğlunun yaratılış fıtratı da temizdir, nezihtir. Dolayısıyla insan fıtratına dönüp onunla baş başa kaldığında işte o iyilik hissiyatı ona rehberlik edecek, yol gösterecektir. Bizim için iki seçenek var bu hususta: Ya kalb-i selimi dinleyerek, ona tabi olarak hakkı, hakikati ortaya çıkarmak ve iyiliğin hâkim olması için çaba sarf etmek veya yahut da nefsimizin, bir diğer ifadeyle şeytanın esiri olarak kötülüğün sözcüsü, esiri olmaktır. Cenab-ı Hak, “İyilikte yarışın...” buyuruyor. (Bakara, 2/148.) “Ve libâsü’t-takva” (Araf, 7/26.) ayet-i kerimesini düşünelim, takva elbisesinin daha hayırlı olmasının anlamı şudur: Kötülüklerle kırmızı ışık yakan, iyiliklere de yeşil ışık yakan bir elbise üzerinizde olsun. İyiliğin

sözcüsü olmalı, kötülüğün de örtücüsü olup onu savmalıyız. Gündemimize iyilikleri almalıyız. İyilik haberlerini gündemimize taşımalıyız. İyileri ve iyilikleri konuşmalıyız.

“Kim bir iyilik yapmak ister de yapamazsa, Cenab-ı Hak bunu yapılmış tam bir iyilik olarak kaydeder. Şayet bir kimse iyilik yapmak ister sonra da onu yaparsa, Allah o iyiliği on mislinden başlayıp yedi yüz misliyle, hatta kat kat fazlasıyla yazar.” (Müslim, İman, 207.) hadis-i şerifi çerçevesinde iyiliğin önemli bir dayanağı olan niyeti açıklar mısınız?

Efendimizin “Müminin niyeti, amelinden daha hayırlıdır.” (Taberani, el-Mucemü’l-Kebir, V, 185.) hadis-i şerifi aklıma geliyor. Demek ki bütün iyilikler, güzellikler niyetle başlamalı. Kurgu sağlam olursa, senaryo sağlam olursa, bir de onu icra edenler güzel sunumla yaparsa ortaya mükemmel bir eser çıkar. Bizim dünyaya bakışımız niyetlerimizde gizlidir. İnsana bakışımız da niyetlerimizde gizlidir. Biz bir insanı nasıl görmek istiyoruz? İyi görmek istiyorsak kötülükleri af kabımıza sığdırabilir ama kötü görmek istiyorsak devasa iyiliklerini görmeyiz. Demek ki her şey bizim kalbimizle ve kalbimizde taşımış olduğumuz niyetle ilintili. Efendimizin (s.a.s.) “Ameller niyetlere göredir.” (Buhari, İman, 41.) buyurması çok deruni bir mana ifade ediyor. Ancak buradan, “Benim kalbim temiz” sözü çıkarılmaz. Kalbin temizliği eylemle belli

olur. Eğer eylemlerimiz kalp temizliğini işaret etmiyor ise kalp temizliğinden bahsedemeyiz. Peki, o zaman bizim niyetteki ölçümüz nedir? Salih, sahih ve Allah rızası için kurgulanmış bir niyet olmalıdır. Dünyevi karşılığını bekleyerek yapmış olduğumuz her şey Cemil Meriç’in ifadesiyle rüşvettir.

O açıdan işaret etmiş olduğunuz hadis-i şerifte müthiş bir teşvik ve kazanım var. Demek ki niyetimiz eğer sağlam, sahih, samimi ise Cenab-ı Hak sadece niyetimizden dolayı bize merhamet ediyor, bizi mükâfatlandırıyor. Tabii bir de bunu amele dönüştürdüğümüz zaman mükâfatı katbekat veriliyor. Ücretini insanlardan bekleyeninin ücreti insanların imkânları miktarıncadır. Ama ücretini Allah’tan bekleyenlerin ücreti ise sonsuzdur, Allah’ın hazinesidir. Dolayısıyla niyetlerimizde de iyiliğin hâkim olması için çalışıyor, akşam yatıp bunu düşünüyor, sabah kalktığımızda bunun için ne yapabilirim diye çabalıyorsak belki de Cenab-ı Hak bizim hayatımızı iyiliklerle donatacaktır, bizi de iyiler içerisine dâhil edecektir. Belki bu niyet, birçok insanın felahına da vesile olacaktır.

“Sevdiğiniz şeylerden Allah yolunda harcamadıkça iyiliğe asla erişemezsiniz. Her ne harcarsanız Allah onu bilir.” (Âl-i İmran, 3/92.) ayet-i kerimesini dikkate alarak iyilik yaparken nelere dikkat edilmesi gerektiği hususundan, iyilik adabından bahseder misiniz?

Ben şahsen, bu hususta birinci ve sonuncu maddenin şu olabileceğini düşünüyorum: Yapmış olduğumuz iyiliği hangi niyetle, hangi amaçla yapıyoruz? Eğer gösteriş için yapıyor isek bu bir iyilik değildir. Ancak niyetimiz gerçekten Allah rızası için, karşılığında hiçbir şey beklemeden, sağ elin verdiğini sol elin göremeyeceği tarzda bir iyilikse işte bunun karşılığı Cenab-ı Hakk'ın hazinesidir. O'nun lütfu, O'nun keremidir. İyiliklerimizi gösterişten, riya-dan uzak kılmalıyız. Şan ve şerefi Allah katında beklemeliyiz. İyiliklerimiz, insanların görmesi, takdir, teşekkür etmesi için olursa işte bu, Cemil Meriç'in ifadesine çok yakın olur, o da bize yazık olur. Yapmış olduğumuz, vermiş olduğumuz emeğimize, harcamış olduğumuz paramıza yazık olur. Cenab-ı Allah "Kim bir iyilik yaparsa ona on katı vardır." (Enam, 6/160.) buyuruyor. Dolayısıyla bizim herhangi bir sponsora ihtiyacımız yok. Bizim sahibimiz, malikimiz, rızık verenimiz, bizi gören, gözetken, bize her şeyi veren Rabbimizin kayıtlarına girebilmek, orada yer alabilmek için iyiliğe başlamak ve iyiliği yaymak herhalde doğru olur diye düşünüyorum.

Türkiye Diyanet Vakfı eğitim alanındaki hayırlardan su kuyusu açmaya kadar birçok alanda faaliyet göstermekte. Yapacağı hayır için Türkiye Diyanet Vakfını aracı olarak seçen vatandaşlarımıza neler söylemek istersiniz?

Hayır yapanlara yol göstermek bizim haddimiz değil. Onlar çok fedakâr, gerçekten diğerkâm ve başkalarının dert-

”

Bütün iyilikler, güzellikler niyetle başlamalı. Kurgu sağlam olursa, senaryo sağlam olursa, bir de onu icra edenler güzel sunumla yaparsa ortaya mükemmel bir eser çıkar. Bizim dünyaya bakışımız niyetlerimizde gizlidir. İnsana bakışımız da niyetlerimizde gizlidir.

leriyle dertlenen insanlar. Onlar kendinden fedakârlık yaparak paylaşmayı bilen insanlar. Milletimizin böyle bir özelliği var. Bu, milletimize has bir özelliktir, milletimizin müme-yiz farkıdır. Allah'a şükürler olsun. Ancak şunları diyebiliriz: Türkiye Diyanet Vakfı ismindeki üç kelimeye dikkat çekmek istiyorum: Türkiye, Diyanet, Vakıf. Biz, Türkiye sevdasıyla yola çıkan bir kuruluştuk. Önceliğimiz Türkiye'miz. Ona zarar getirecek, onu lekeleyecek herhangi bir oluşumun içerisinde olmamaya, eskilerin ifadesiyle azm ü cezm ü kasteylemiş bir vakıfız elhamdülillah. Diyanet ise bizim hem kurumumuz hem de dinî değerlerimizdir. Ona asla leke getiremeyiz. Ve vakıf... Duasıyla, bedduasıyla âdeta insanı yakan veyahut da insanı kemalat derecesine ulaştıran bir müessesese. Ona ihanet edenin asla iflah olmayacağı bilinciyle gayret eden bir müessesedir Türkiye Diyanet Vakfı. Bunları söyledikten sonra şunu demek istiyorum: Evet, milletimizin her kuruşu bizde emanettir, emniyettedir. Bize neresi adres olarak gösterilmişse kuruşuna varıncaya kadar o adresine teslim edilir. Mesela verdikleri şartlı bağışlardan kurbanı ele alalım. Sadece bu geçtiğimiz Kurban Bayramı'nda 35 milyon insana milletimizin hayrını ulaştırmış olduk. Allah milletimizden razı olsun. Zekâtlarla ise kimsesiz, mağdur, muhtaç öğrencilerimizin burs ihtiyacını karşılıyoruz. Milletimizin merhamet elini yurt içinden ve

yurt dışından gelen öğrencilere uzatıyoruz. Meselemiz şu, dünya mamur olursa biz mamur olacağız. Dolayısıyla 52 yurdu-muzla ve burslarla bu yavrularımıza beraber hizmet ediyoruz, onların eğitimlerini sağlıklı bir şekilde, kimseye muhtaç olmayacak şekilde devam ettirmelerini temin ediyoruz.

Bunun yanında yetimlerimiz var, onları ihmal edemeyiz. 9 bin civarında yetimi himaye ediyoruz. Bunları milletimizin bu yardımlarıyla, bu emanetleriyle sağlıyoruz. Milletimiz bize yetimlere harcayalım diye göndermişse bu para yetimlerin dışında hiçbir yere harcanmaz, kuruşu dahi başka yere harcanmaz. Bize zekât olarak verilen emanetleri, zekât nere-lere verilir, nerede kullanılırsa, ancak ve ancak oralara kullanırız. Cami inşası için bize teslim edilmişse sadece camiye kullanılır. Mesela bugüne kadar gönül coğrafyamızda 100'e yakın camiyi milletimizin emanetleriyle yani şartlı bağışlarıyla inşa etmişiz. Türkiye'de 4 bin tane caminin yapımına öncülük etmiş bir vakıf burası. Sonra nerede bir harp, nerede bir sıkıntı varsa milletimizin yardımlarıyla orada oluyoruz. Mesela 6 Şubat'ta deprem bölgesindeydik. Bütün mobil ikram araçlarımız, mobil mutfağımız, arama kurtarma ekibimiz, Diyanet İşleri Başkanlığımızın personeli ve vakfımızın personeli ile 57 bin civarındaki personelle milletimizin yanında olduk. Türkiye Diyanet Vakfı, yolda kalmışların, darda kalanların imdadına, milletimizin

”

Ramazan aynı zamanda global manada da bir iyiliğin adıdır. Diğerkâmlığın adıdır. Bigâneliği terkin, diğerkâmlığa hicretin zamanıdır ramazan-ı şerif. Dolayısıyla biz sadece kendimiz bu hâletiruhiye içerisinde yaşamayız. Bu hâletiruhiye içerisinde İslam ümmetiyle bir oluruz ve kendi nefsimizden büyük bir aileyi oluştururuz; ümmet ailesini.

emanetiyle yetişen bir vakıf el-hamdülillah. Suya hasret, su yerine çamur içen insanlara, milletimizin emaneti ile su kuyusu açıp vakıf çeşmeleri yaptırıyoruz. Hediye Kur'an Ol-sun projesi bağlamında 2 milyondan fazla Kur'an-ı Kerim'i hediye ettik. Kadın-aile gönüllülerimizle beraber Türkiye'mizin dört bir yanında en ücra köşeye varıncaya kadar kadınlarımıza, kız çocuklarımıza bir fayda sağlamanın mücadelesi içerisindeyiz. Gençlik faaliyetlerimizde, gençlerin istikamet üzere yol almaları noktasında gayretlerimiz, hayri hizmetlerimiz var. Çalışmalarımızın içinde tabiatı da düşünüyoruz; şimdiye kadar 600 bin fidanı toprakla buluşturduk. Velhasılkelam, bütün bunları yaparken bizim gizli kahramanlarımız, görünmeyen kahramanlarımız milletimizin bizzatı kendisidir. Çünkü onların imkânlarıyla biz bunları yapabiliyoruz. Allah milletimizi var etsin. Milletimizin bu hayırları, hem içeride birliğe beraberliğe vesile olmakta hem de gönül coğrafyamızın Türkiye'mize muhabbetini artırmakta. Bu bağlamda çok önemli bir iyilik hareketinin temsilcileri olmaları bakımından da milletimiz her türlü teşekkürü hak ediyor. Allah onlardan razı olsun.

Türkiye Diyanet Vakfı tarafından düzenlenen Uluslararası İyilik Ödülleri'nin çıkış amacı nedir? “Dünyayı İyilik Değiştirecek”, “İyilik Paylaştıkça Çoğalır” sloganları ile TDV neyi amaçlamakta?

8 yıldan beri devam eden “İyilik Ödülleri” programımızın amacı şudur: Hiç olmazsa bu kadar zulmün, kirliliğin, merhametsizliğin hâkim olmuş olduğu bir dünyada iyilik sembolü olan insanların gün ışığına çıkarılması, onların iyiliklerinin topluma duyurulması ve böylece iyilik zincirlerinin halka halka, dalga dalga topluma yayılmasını temin aracı olmak. Eğer bizler iyi olursak, komşularımız iyi olursa çevremiz iyi olacaktır. Bizler kötü olursak, bu kötülük ailemize bulaşacak, sirayet edecek, çevremizi kirletecektir. Dolayısıyla dünyada mazlum ve mağdur kardeşlerimizin çekmiş olduğu sıkıntıların temelinde de bence iyi niyetlerin, iyi düşüncelerin yerini merhametsizliğe, hodbinliğe, menfaate ve kısaca dünyaya oburca dalmaya bırakması var. Yoksa dünya çok geniş, biz dünyayı iyilikle imar edebiliriz ama maalesef iyilikten nasibi olmayanlar dünyayı çekilmez hâle, âdeta bir zulmün, karanlığın mekânı haline getirmektedirler. Burada bütün müminler olarak, biz de özellikle Diyanet personeli, Vakıf personeli olarak her halükârda, her durumda iyiliğin neferleri olarak yola çıkıp iyilik meşaleleriyle çevremizi, mahallemizi aydınlatmak mecburiyetindeyiz. Her şeye rağmen...

Vakıf olarak “İyilik yeryüzünde egemen oluncaya kadar” diye bir mottomuz var. Bu vakfı kuranlardan, yaşatanlardan, emek verenlerden, ayrıca buraya güvenip hizmet edenlerden, bu projeyi planlayan, ge-

liştiren, hayata geçirenlerden Hak Teâlâ razı olsun. Yatıp kalıp iyilik adına ne tür bir proje geliştirebiliriz, ne yapabiliriz diye düşünüyoruz. Bizim dışımızda da toplumda insan merkezli düşünen, insana hizmet üreten ve bu hizmeti de çok özel olan kişilerden bir seçim yapıyoruz. Şubelerimizden ve müftülerimizden de iyilik yapanlara dair verileri topluyoruz. İyilik örneklerinin hepsi kıymetli ancak içerisinde de en dikkat çekenlerinden, topluma etki edebilecek en değerlilerinden bir seçki yapıyoruz ve orada iyilik ödülleri adı altında Cumhurbaşkanımızın himayesinde Külliye’de bu programı icra ediyoruz. Ödülleri de bizatihi Cumhurbaşkanımız veriyor. Birçok insan iyilikleri görüp duyunca şöyle diyor: “Demek böyle bir şey varmış. Ben de bunu yapmalıyım.” veya “Ben ne yapabilirim? Ben de bölgemde şöyle bir iyilik gerçekleştirebilirim.” diye kafa yormaya başlıyor. Allah’a şükürler olsun teşkilatımızdaki arkadaşlarımızda böyle bir hassasiyet oluştu. Amacımız iyilikler gündeme gelsin, iyilik konuşulsun, iyilik hâkim olsun. Başka bir amaç yok.

“İyilik et denize at, balık bilmezse Hâlık bilir.” atasözünde de belirtildiği üzere karşılık beklemeden iyilik yapma motivasyonunu nasıl kazanabiliriz?

Karşılık beklemeden iyilik yapmaya dair ecdadın hayatından birçok anekdotlar duyarız. Türkiye’mizin hemen hemen her

tarafında bir vakıf eserinin varlığını görürüz. Bir de bunun yanında gökte uçandan yerde gezene varıncaya kadar hayvanata dair birçok vakfın varlığını İslam tarihinde okumuştur. Bunun için sadaka taşı çok önemli bir örnektir diye düşünüyorum ben: Gecenin bir saatinde birisi geliyor, sadaka taşına parayı koyuyor. Muhtaç olanlar biliyor ki gecenin bu saatinde bu sadaka taşlarında bir şeyler vardır. O da gidiyor ihtiyacı kadar alıyor ve veren alanı, alan da vereni görmüyor. Böylece alan, herhangi bir kişiye minnet duygusunda bulunmuyor. İnsan onurunu rencide etmeyen bir iyilik. Denize at, balık bilmezse Hâlık bilir. Balık bilmez ama her şeyimizle bizi gözetken, sahibimiz olan Allah her şeyi biliyor. O’nun bilmesi yeterlidir. Bu, şuurda zirvedir. Dolayısıyla bunu yakaladığımız an itibarıyla “Ben sana şunu yaptım, ben bunu yaptım.” deme tarzında amelî iptal edecek kötü durumlar da ortadan kalkmış olur. Yani, ben bana kimin iyilik yaptığını bilmiyorum ama içimden hep dua ediyorum. Mesela bizim Kur’an kurslarımız var. Bu kursları kim yaptı? Milletimiz yaptı. Ben milletin bütününe teşekkür ediyorum, dua ediyorum. Ama orada “Bak, ben bu kursu yaptırdım, sana şunu yaptım.” gibi bir duygu hissetmediğim için ben de rahatım. Yaptıran insan da oradaki faaliyeti gördüğü için çok mutlu ve huzurlu. Kısacası ne yaparsak yapalım, Allah için yapalım, kullar için değil. ■

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI TOPLUMU AYDINLATMA GÖREVİ VE GELECEK PERSPEKTİFİ

Dr. M. Fevzi HAMURCU

DİB Başkanlık Müşaviri

Ülkemizin en köklü kurumlarından biri olan Diyanet İşleri Başkanlığı, 3 Mart 1924 tarihinde kurulmuştur. Bir asrı geride bırakan Başkanlık, kurulduğu günden günümüze kadar İslam dininin temel esaslarını halka doğru ve anlaşılır bir şekilde anlatma, toplumu din konusunda aydınlatma, ibadet yerlerini yö-

netme, din eğitimi, irşat ve din hizmetlerini yürütme gibi görevlerini büyük bir titizlik ve başarı ile yürütmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığı toplumun dinî ihtiyaçlarını karşılama, din ve irşat hizmetlerini planlama, yönetme ve uygulama gibi görevlerini anayasal görev ve sorumluluğu çerçevesinde yürütmektedir. Bu itibar-

la Başkanlığımız, cami içi ve dışı hizmetleri, aile ve dini rehberlik büro/merkezlerinde (ADRB/ADRM) yürüttüğü faaliyetleri, sosyal ve kültürel içerikli din hizmetleri, fetva hizmetleri, yaygın din eğitimi sahasında 4-6 yaş Kur'an kursları, hafızlık kursları ve diğer Kur'an kurslarında verdiği kaliteli din eğitimi, bütün İslam ülkelerinde rol

model alınan hac ve umre organizasyonları, ilkeli yayıncılık anlayışı, yurt dışında yaşayan vatandaş, soydaş ve dindaşlarımıza yönelik çalışmaları, düzenlediği insani yardım kampanyaları, sempozyum, konferans, seminerler ile hizmet yelpazesini her geçen gün genişletmektedir.

Zaman içerisinde toplumun değişen ihtiyaçlarını, gelişen teknolojiyi ve yeni imkânları da göz önüne alan Diyanet İşleri Başkanlığı, hizmetlerini çeşitlendirerek ve modern iletişim araçlarını da kullanarak kendisine verilen görevleri daha etkin ve verimli bir şekilde yerine getirmeye gayret etmektedir.

Bu yazıda, Diyanet İşleri Başkanlığının bugünkü durumu, yarını ve gelecek perspektifi, çeşitlenen din hizmetleri bağlamında kısaca ele alınacak; ayrıca ramazan ayında Başkanlığın rehberlik ve desteğiyle yürütülen dinî, hayri ve insa-

ni hizmetlerin toplumsal etkilerine temas edilecektir. Ülke sınırlarımız dışında olsa da gönül coğrafyamız içinde bulunan vatandaş, soydaş ve dindaşlarımız tarafından Başkanlığa atfedilen öneme de değinilecektir.

Dinî konularda toplumu aydınlatma görevi ve çeşitlenen din hizmetleri

Toplumun dinî bilgilerini doğru ve sağlıklı bir zemine oturtmak ve vatandaşlara rehberlik etmek, Diyanet İşleri Başkanlığının temel görevlerindendir. Günümüzde bilgiye ulaşımın oldukça kolaylaştığı, ancak bilgi kirliliğinin de bir o kadar arttığı dijital çağda, Başkanlık bu görevini daha etkili bir şekilde icra etmek için büyük bir özveriyle çalışmaktadır. Yanlış, eksik ve yanıltıcı dinî bilgilerin yayılmasını önlemek, bidat ve hurafelerle mücadele etmek ve İslam dininin sahih kaynaklardan öğrenilmesini sağla-

mak gibi görev ve sorumluluklar, Diyanet İşleri Başkanlığının önemini her geçen gün daha da artırmaktadır.

Diyanet İşleri Başkanlığı, kurulduğu günden bu yana din hizmetlerini çeşitlendirmek ve her yaş grubuna ve toplumun her kesimine hitap eden müfredat ve programlar geliştirmek için sürekli yenilikçi adımlar atmaktadır. Cami merkezli hizmetlerin yanı sıra gençlik merkezleri, aile rehberlik ve danışma birimleri, kadınlara yönelik etkinlikler ve dezavantajlı gruplara özel çalışmalar gibi hizmetler sunmakta ve bu hizmetlerini her geçen gün hem niteliksel hem niceliksel olarak artırmaya gayret etmektedir.



Ayrıca Başkanlık, toplumun tüm kesimlerine hitap eden basılı ve süreli yayınların yanı sıra televizyon ve radyo programları, dijital mecralarda yayımladığı içerikler, internet sitesi ve sosyal medya platformları aracılığıyla da daha geniş bir kitleye ulaşmaya çaba göstermektedir. Özellikle internet, dijital yayınlar ve sosyal medya araçlarıyla genç nesillere ulaşmada önemli bir yol alınmıştır ve bu alandaki çalışmalar artarak devam etmektedir. Diyanet İşleri Başkanlığı, bu platformlarda yayınladığı içeriklerle özellikle gençlerin soru ve sorunlarına cevap vermeye, onları doğru kaynaklara yönlendirmeye ve dinî konularda bilinçlendirmeye çalışmaktadır. Bu maksatla hizmete sunulan çevrim içi programlar, mobil uygulamalar ve sosyal medya içerikleri, Diyanet İşleri Başkanlığının değişen dünya koşullarına adaptasyonunun birer göstergesidir.

Gelecek perspektifinde, Başkanlığın dijitalleşmeyi daha da ön planda tutarak bilgi teknolojilerini ve yapay zekâ destekli çözümleri din hizmetlerinde kullanması düşünülmekte ve planlanmaktadır. Böylece hem yurt içindeki hem de yurt dışındaki vatandaşlarımıza daha etkili ve verimli bir şekilde ulaşılması mümkün olacak, gönül coğrafyamızdaki soydaş ve dindaşlarımıza da daha fazla destek sağlanabilecektir.

Başkanlığın hizmetleri bunlarla da sınırlı kalmamakta; aile danışmanlığı, engelli bireylere yönelik din hizmetleri, hastane ve cezaevi vaizlikleri gibi farklı alanlarda da hizmetler su-

nulmaktadır. Bu çeşitlilik Başkanlığın, toplumun her kesimine ulaşma ve onların ihtiyaçlarına cevap verme gayretinin bir göstergesidir.

Ramazan ayı ve Diyanet İşleri Başkanlığı

Müslümanlar için manevi bir yenilenme ve arınma dönemi olan ramazan ayı, Diyanet İşleri Başkanlığının hizmetlerinin en yoğunlaştığı dönemlerden de birisidir. Çünkü ramazan ayı sayısız güzellikler getiren, Allah'ın rahmetinin artarak bereketin sağanak gibi yağdığı müstesna bir zaman dilimidir. Başkanlık hizmetleri de buna paralel olarak artmaktadır.

Ramazan ayı, gündelik koşuşturmalarımızın telaşıyla unuttuğumuz görevlerimizi bize hatırlatan ve tefekkür etme fırsatı veren eşsiz bir dönemdir. Bu sayede iç dünyamıza dönerek hayat çizgimizi gözden geçirme ve sorgulama fırsatı yakalar, bir nefis muhasebesi ve bir iç denetim yapmaya başlarız.

Bu maksatlara matuf olmak üzere Diyanet İşleri Başkanlığı da her yıl ramazan ayı temasını belirlerken toplumsal sorunlara duyarlılık göstermekte ve insanların manevi ihtiyaçlarına cevap verecek konuları öncelemektedir. Bu tür faaliyetlerin de katkısıyla düşünce dünyamızda derinleşme, ruh dünyamızı onarıp güçlendirme ve geliştirme imkânı buluruz. Her ramazan ayında Başkanlığımızca işaret edilen toplumsal sorunlara gösterdiğimiz duyarlılık ölçüsünde de maneviyat yolculuğumuzda ilerleme kaydederiz.

Ramazan ayı gelince Allah'ın engin rahmeti, af ve mağfireti herkesi kuşatır, her tarafı feyiz ve bereket kaplar. Müminler, bu ayı değerlendirmeye büyük bir gayret gösterirler. Diyanet İşleri Başkanlığı da faaliyetlerini her zamankine göre daha da artırır. Bu cümleden olmak üzere, camilerde huşu ile kılınan teravih namazları, iftar ve sahur programları, okunan mukabeleler, vaaz ve irşat hizmetleri, radyo ve TV programları, konferanslar gibi etkinlikler toplumun birlik ve beraberlik duygusunu ve manevi atmosferi pekiştirir.

Yardımlaşma duygumuz da ramazan atmosferinden olumlu etkilenir. Yardımlaşma ve dayanışma köprüleri kurulur. Bu duyguya tercüman olmak ve etkisini daha da artırmak için Başkanlığın, Türkiye Diyanet Vakfı ile birlikte gerçekleştirdiği yardım kampanyaları hem ülke içinde hem de yurt dışında ihtiyaç sahiplerine uzanan bir şefkat eli olur. Fitre, zekât ve sadaka gibi ibadetlerin organize bir şekilde ihtiyaç sahiplerine dağıtılması, Diyanet İşleri Başkanlığının toplumda güvenilir bir kurum olma özelliğinin en bariz göstergelerinden biridir. Özellikle son yıllarda dijital bağış platformları sayesinde yardımların daha hızlı ve kolay bir şekilde toplanması hayırseverler tarafından takdirle karşılanmaktadır.

Yurt dışından bakıldığında Diyanet İşleri Başkanlığı

Yalnızca Türkiye sınırları içinde değil yurt dışında da önemli bir yere sahip olan Diyanet

İşleri Başkanlığı; özellikle Avrupa, Balkanlar ve Türk Cumhuriyetlerinde yaşayan vatan- daş ve soydaşlarımıza yönelik olarak yarım asrı aşkın bir sü- redir çok kapsamlı bir din hiz- meti sunmaktadır. Afrika, As- ya, Orta ve Güney Amerika gibi bölgelerde yaşayan Müslüman azınlıklara da Başkanlığımız tarafından çok geniş hizmetler götürülmektedir.

Yurt dışında özellikle de Avru- pa'da camilerin ve din görevli- lerinin koordinasyonu, din eği- timi ve kültürel faaliyetlerin desteklenmesi, Avrupa ülke- lerinde kurulan DİTİB ve va- kıf gibi yerel yapılara da reh- berlik edilmesi Diyanet İşle- ri Başkanlığının yurt dışındaki faaliyetlerinin önemli bir bö- lümünü oluşturmaktadır. Ya- rım asrı aşan zaman dilimin- de bulundukları ülkelerin kül- türel dokusunun ayrılmaz bir parçası hâline gelen Türk top- lumu ve onların oralarda inşa ve imar ettikleri cami ve kül- tür merkezleri, güzellikleri- yle Türk kültürünü ve mimarisi- ni de yansıtmaktadır. Bu eser- lerin yapılması, yaşatılması ve uygun şekilde kullanılmasın- da Başkanlığımızın büyük gay- reti ve rehberliği bulunmak- tadır. Onlar artık sadece ibadet edilen mekânlar olmayıp bulundukları şehirlerin âdeta cazibe merkezi hâline de gel- miştir. Çok sayıda Avrupalının da sık sık ziyaret ettiği bu yer- ler, İslam'ın güler yüzünün ve milletimizin konukseverliğinin ev sahibi topluma gösterildiği mekânlar haline dönüşmüştür. İşte Başkanlık, din hizmetle- rini yurt dışında yaşayan Türk

vatandaşlarına ulaştırmak için uzun yıllardır bu mekânlara aktif bir şekilde destek sağla- makta ve rehberlik etmekte- dir. Bu sayede yurt dışındaki cami ve kültür merkezleri, top- lumun dinî ihtiyaçlarını karşıla- makla kalmayıp farklı kültürler arasında bir köprü vazifesi de görmektedir.

Başkanlık tarafından yurt dı- şına gönderilen din görevlileri de bulundukları ülkelerde Türk toplumunun dinî kimliğini ko- rumasına ve doğru bir şekil- de özgüven içinde yaşaması- na katkıda bulunmakta ve İslam'ın sahih bir şekilde tanı- tılmasına yardımcı olmakta- dırlar. Diyanet İşleri Başkanlı- ğı, dünya genelinde İslam ve Müslüman düşmanlığıyla mü- cadelede de aktif bir rol üst- lenmektedir.

Diyanet İşleri Başkanlığının yurt dışındaki etkisi, Türki- ye'nin diğer ülkelerle olan fa- liyetlerinde de önemli bir yer tutmaktadır. Başkanlık, İslam ülkeleriyle yapılan iş birliği projelerinde öncülük etmek- te ve uluslararası toplantılar- da Türkiye'nin temsil gücünü ve etkisini arttırmaktadır. Ge- lecekte, Diyanet İşleri Başkan- lığının yurt dışındaki hizmetle- rini çeşitlendirerek daha fazla ülkede varlık göstermesi çok farklı kesimler tarafından has- retle gözlenmekte ve beklen- mektedir.

Bitirirken son birkaç cümle...

Diyanet İşleri Başkanlığı toplu- mu din konusunda aydınlatma görevi ve çeşitlenen hizmet anlayışıyla bugün olduğu gi-

bi gelecekte de önemli bir ku- rum olmaya devam edecektir. Ramazan ayında yürüttüğü fa- liyetler, yurt içinde toplumsal dayanışmayı ve manevi huzu- ru güçlendirirken yurt dışın- da çalışmaları sayesinde Türki- ye'nin dinî ve kültürel değerle- rini dünya çapında temsil et- mektedir.

Değişen dünya koşullarına uyum sağlayarak dijitalleşen hizmetleri ve uluslararası pro- jeleriyle Diyanet İşleri Başkan- lığı hem yurt içinde hem de yurt dışında daha fazla insana ulaşarak insanlığın ortak de- ğerlerine katkı sağlamayı sür- dürecektir.

Başkanlığın gelecekteki en önemli hedeflerinden birisi; değişen dünya ve toplumun ihtiyaçlarına uygun, yenilikçi ve etkili din hizmeti sunmaktır. Bu bağlamda, teknolojinin et- kin kullanımı, nitelikli din gö- revlilerinin yetiştirilmesi, dinî alanda araştırmaların yapıl- ması, yaptırılması, desteklen- mesi ve uluslararası iş birlikle- rinin geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır.

Başkanlık yapay zekâ ve bü- yük veri analizi gibi teknolojile- ri kullanarak toplumun dinî ih- tiyaçlarını daha iyi analiz ede- bilmek ve kişiselleştirilmiş hiz- metler sunabilmek için şimdi- den büyük çaba içerisine gir- miş bulunmaktadır. Ayrıca, din eğitimi ve irşat hizmetleri ala- nında yeni metotlar geliştir- mek, daha etkili ve verimli bir din dili ve eğitim ortamı oluş- turmak için çalışmalar yap- maktadır. ■



Ayların Şehr-i Sultani Ramazan

Dr. Elif ERDEM

Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

“Allah’ım! Recep ve şaban aylarını hakkımızda mübarek eyle, bizi ramazan ayına ulaştır!” duasıyla haftalar öncesinde özlemle beklediğimiz, ayların sultanı şehr-i ramazan.

Zaman kavramının yeniden anlamlandığı bir ay ramazan. Günlük rutinlerin değiştiği, günde beş vakit okunan ezana daha duyarlı hâle geldiğimiz, hissizleşmiş ruhlarımıza can, duyarsız gönüllerimize heyecan katan ramazan.

Son ilahi vahyin insanlıkla buluştuğu zamandır ramazan. Zulmün karanlığındaki bir çağı, aydınlık timsali bir saadet asrına dönüştüren mucizenin geldiği ay. Bilgiye erişimin hiç olmadığı kadar kolaylaştığı bu çağda yeni cehaletlere düşen bizler için vahiyle tazelenme vakti.

Kur’an ayı ramazan... Kur’an-ı Kerim ile doya doya buluşmamıza vesile olan, ilahi kelamı okumaya ve dinlemeye doyamadığımız bir kutlu zaman dilimi. Her yıl Cebrail (a.s.) ile o vakte kadar gelen ayetleri karşılıklı okuyan Resul-i Ekrem’in mutluluğunu ziyadeleştiren, bize de aynı hissiyatı muştulayan ay: Ramazan.

İlahi kelamda ismi anılan tek ay ramazan. İslam’ın beş temel esasından biri olan orucun tutulduğu, kulluğumuzun esaslı bir temelle kuvvet bulduğu, dünya telaşesiyle yorgun düşen ruhlarımızın ibadetlerle coştığı ay. Orucuyla, teravihiyle, mukabelesiyle, itikâfiyle, zekâtı ve sadakasıyla ibadetin türlü renklerini içinde barındıran; bedenlere şifa, ruha safa bir ay.

Arınma vakti ramazan. Güzün başında toprağı temizleyen yağmur gibi kalpleri günah kirlerinden arındıran, kızgın güneşin altında kavrulan taşlar misali günahları yakıp kavuran, şeytanların bağlanıp cehennem kapılarının kapandığı, rahmet-i Rahman’ın her zerreyi kuşattığı şehr-i gufran... Kaygı ve korku sarmalında sıkışan yüreklerimizde ümide yer açan, günahlarla kararan kalplerimizi parlatmaya fırsat sunan bir tevbe ayı, gafletten uyanma zamanı.

Şükür ayı ramazan. Şükretmemiz gereken nimetlerin farkına vardığımız, bir lokma ekmeği bulamayanların, bulsalar dahi tadamayanların hâlini anladığımız, bir yudum suya muhtaç olmanın ne demek olduğunu kavradığımız ay. Yemeklerden sonra söylediğimiz “elhamdülillah”ların gerçek anlamını yakaladığı,

oruç sayesinde şifa bulan bedeninin açlığın da kıymetini fark ettiği zaman.

Zikir ayı ramazan. Gece uyku-
nun en tatlı yerinde gözlerini Al-
lah için açıp sahura kalkan, im-
sakla birlikte namaza duran,
gün boyu dili damağı Allah için
kuruyan, sadece yemeyi içmeyi
değil tüm kötü fiilleri terk ede-
rek orucun hakkını veren, gün
batımıyla iftar sevincine erip ni-
metleri için Rabbine şükreden,
namazla başladığı günü tera-
vihle sona erdiren, dilinde zikir
ve tesbihle vaktini geçiren ku-
lun, her an Rabbinin huzurunda
olduğunu iliklerine kadar his-
settiği ay.

Sabır ayı ramazan. Yokluğa bir
şekilde sabreden insana var-
lığa da sabredebilmeyi öğre-
ten mübarek ay. Uygun zamanı
beklemeyi, nimetleri yerli yerin-
ce kullanabilmeyi, israfa düş-
memeyi öğrendiğimiz ve sabrın
karşılığında bizi selametın bek-
lediğini tecrübe ettiğimiz bir gü-
zel hasat mevsimi.

İyilik ayı ramazan... Kibir, ben-
cillik, kıskançlık ve haset sar-
malında birbirinin kurdu hâline
gelen insanların anlamsız mü-
cadeleleri bırakıp sevgi ve mer-
hamete, hoşgörü ve anlayışa
kucak açtığı zaman dilimi... Üm-
metin iyilik ve ihsanda yarıştığı,
güzellikleri paylaştığı, muhtaç-
ların gönlüne girmeye çalıştığı,
dualarının birbirine karıştığı ay.

Birlik ve beraberlik ayı rama-
zan. Genci yaşlısı, fakiri zengi-
niyle iftar sofralarında buluşan
ümmetin camileri doldurup ce-
maatle namaza koştuğu, ay-
nı hissiyatla el açıp duaya dur-
duğu, aynı zamanda acıkıp ay-
nı zamanda doyduğu ve niha-
yetinde tüm Müslümanların el

ele bayrama kavuştuğu müba-
rek zaman.

Bereket ayı ramazan. İbadet ve
taatimizle maneviyatımızın coş-
tuğu; kötü sözden, kem gözden,
bedeni zevklerden uzaklaşan
ruhumuzun saflaştığı, ibadet
şevkimizin arttığı bir zaman di-
limi. Seherin feyzi, iftarın bere-
keti, orucun himmetiyle duala-
rın çokça kabul olduğu; iyilik ya-
panların kat kat ecre nail oldu-
ğu, bin aydan hayırlı Kadir Gece-
si'yle yeryüzünün ilahi rahmete
doyduğu bolluk mevsimi.

Bizi harekete geçiren bir ay-
dır ramazan. "Haydi!" diyen bir
dost sesi. Ölü toprağından silki-
nip ayağa kalkma, seyirci rolü-
nü terk edip hayatı dolu dolu ya-
şama, başka hayatlara dokun-
ma vakti. Velhasıl ramazan, di-
riliş vakti.

O hâlde on bir ayın sultanına
yaraşır bir hâl alalım. Gecemi-
zi gündüzümüzü, tüm yaşantı-
mızı yeniden planlayalım. Hiç-
bir işe yetiremediğimiz, tüket-
me alışkanlığımıza kurban etti-
ğimiz zamanı berekete kavuş-
turalım. Kur'an'ın insanlıkla bu-
luştığı bu ayda Kur'an'la hem-
hâl olalım, cehaletin binbir çeşi-
dine savaş açıp Müslümanlığı-
mızı yeniden hatırlayalım.

Özgürlük adına her canımızın
istediğini yapma tutkusundan
vazgeçip hâkimiyeti gerçekten
elimize alalım, arzularımızın esi-
ri olmakla değil irademizin kuv-
vetiyle güç bulalım. Orucu tüm
kötülöklere kalkan kılalım, sab-
rı kuşanalım, özümze dönüp
günden güne yitirmeye başladığ-
ımız değerleri bir bir hayatımı-
za taşıyalım.

Dilimiz Rahman'ın zikriyle ıslan-
sın; zikredelim, şükredelim, an-

bean dua edelim. Merhame-
ti sonsuz Rabbimizin rahmet pı-
narından kana kana içelim. Be-
denlerimiz şifa bulsun, ruhlari-
miz huzur.

Vakit, ertelediğimiz iyilikleri ger-
çekleştirme vakti. Gururumuz,
kibrimiz, bencilliğimizle yalnızlık
girdabına sürüklenmeyi bırakıp
kalabalığa karışalım. Kimsesiz-
lere kimse olalım. Kırılan kalple-
ri onaralım, açılan yaraları sev-
gi ve merhametle saralım, etra-
fımıza ördüğümüz taş duvarla-
rı kaldırıp birbirimize sınıksız sa-
rılalım. Sofralarımız yakınlarla,
komşularla, yetimler ve yoksul-
larla şenlensin. Mal mülk gös-
terisinde değil iyilik, güzellik ve
takvada yarışalım.

Bizi kimliksiz, kişiliksiz, ailesiz
kılmaya çalışanlara inat rama-
zanla hatırlayalım Müslüman-
lığımızı. Rahmet ikliminde per-
çinlensin bağlarımız. Rama-
zanın coşkusu sarsın yuvamızı,
dünyanın her bir yerinde bu
coşkuya ortak olan koskocaman
bir ailenin parçası olduğumu-
zun farkına varalım. Aynı dine,
aynı Kitab'a, aynı Peygamber'e
inanan örnek bir ümmet olarak
bayram sevincini hep birlikte
yaşayalım, herkese yaşatalım.

Bu ramazan yepyeni bir başlan-
gıç yapalım. Evveli rahmet, or-
tası mağfiret, sonu cehennem
azabından kurtuluş olan bu ayı
kurtuluşumuza vesile kılalım.
Küskün yürekleri, ayrı düşmüş
sevenleri, "bir araya gelmem"
diyenleri buluşturalım. Bayra-
mı gerçek anlamına kavuştur-
up kalpleri ısıtalım. Mahzun gö-
nüllerden mazlum coğrafyalara
uzanan umut olup tüm dünyayı
kuşatacak bir iyilik çığırını açalım. ■

İHTİYAÇ SAHİPLERİNİ KORUYUP GÖZETMEK

Dr. Mahmut KAYIŞ

DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

فَاتِذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ
السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ
اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Öyle ise akrabaya, yoksula ve yolcuya hakkını ver. Bu, Allah’ın hoşnutluğunu kazanmak isteyenler için daha hayırlıdır. İşte onlar kurtuluşa erenlerdir.”

(Rum, 30/38.)

Kur’an’ın “Bahçe sahipleri” olarak vasıflandırdığı bir grup insan, ellerindeki mahsulden fakirlere vermemek için bir plan yaptılar. Uygulamaya koydıkları stratejilerine göre, yoksullar daha bahçeye gelmeden onlar, sabahın erken saatlerinde ürünlerini toplayacaklardı. Hiç kimse de onları fark etmesin diye aralarında gizlice konuşuyorlardı. Amaçlarını gerçekleştirmek için bahçeye vardıklarında ise ürünlerinin yanarak küle döndüğünü gördüler. (Kalem, 68/17-27.)

Görüldüğü üzere Allah, “Bahçe sahipleri”nin yaptığından razı olmamıştır. Yeryüzünde hayat sahibi olup hareket eden bütün canlıların rızasını veren Yüce Allah’ın (Hud, 11/6.) rızası, maddi anlamda geniş imkânlar bahsettiği mümin kullarının muhtaçlara yardım etmesindedir. Ayrıca rızık sahibi sadakaların malı artıracığını, sevabının da kat kat verileceğini haber vermektedir. (Bakara 2/276.) Bu hususu, “Yedi başak bitiren ve her başakta yüz tane bulunan bir tohum” temsiliyle insanların zihninde somutlaştırmıştır. (Bakara, 2/261.) Kur’an’ın mübeyyini Hz. Peygamber (s.a.s.) de bu konuyu şöyle açıklamıştır: “Her kim temiz ve helal olan kazancından bir tek hurmaya denk olabilecek bir şey bile tasadduk ederse Allah onu kabul buyurur. Çünkü Allah, ancak temiz olanı kabul eder. Sonra onu, sizden birinizin atını terbiye edip büyüttüğü gibi artırıp çoğaltır. Nihayet o sadaka dağ kadar olur.” (Buhari, Zekât, 8; Müslim, Zekât, 63.)

İhtiyaç sahiplerine sahip çık-mak Müslüman olmanın gereğidir. Çünkü gizli ve açıktan infak edebilmek, Allah'ın Müslüman'a nasip ettiği bir güzeldir. (Rad, 13/22.) Allah yolunda harcamak, namazı hakkıyla ikame eden müminlerin vasfıdır. (Enfal, 8/3.) Allah'ın ihsan ettiği rızıktan vererek fakirlerin ihtiyacını giderebilme, asla bitmeyecek bir kazancı arayan Müslüman'ın ana gayelerinden biridir. (Fatır, 35/29.)

Mümin, malının azlığı ve yetersizliği gibi çeşitli bahanelerle yardım etme noktasında ihmalkârlık göstermemelidir. Zira Yüce Rabbimiz, bizleri bu konuda şöyle uyar-maktadır: “Herhangi birinize ölüm gelip de, ‘Ey Rabbim! Beni yakın bir zamana kadar geciktirsen de sadaka verip iyilerden olsam!’ demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden Allah yolunda harcayın.” (Münafikun, 63/10.) Allah Resulü'ne hangi sadakanın en faziletli olduğu sorulduğunda o, cevaben “Sağlıklı iken ve fakirlik endişesi ve zengin olma hır-sı ile hareket ederken tasaddukta bulunabilmendir. (Sadaka vermeyi) Can boğaza gelip de (son nefesini yaşadığın ana kadar) erteleme...” buyurmuştur. (Buhari, Vesaya, 7.) Ayrıca yoksullara yardım etmek, zorlu ahiret hesabına hazırlık yap-maktır. Zira verilen zekâtlar ve nafile sadakalar, hiçbir alışverişin fayda vermeyeceği, dostların birbirlerine yardım edemeyeceği kıyamet günü kişiye fayda sağlar. (Bakara, 2/254.)

İhtiyaç sahipleri gözetilirken verilen malın niteliğine de dik-

kat edilmelidir. Emek verilip alın teri akıtılarak kazanılan helal kazançlar sadaka olarak verilmeli; kötü, değeri düşük ve kişinin kendisine verildiğinde almayacağı ürünler yoksullara sunulmamalıdır. Yüce Allah, bu meselenin önemine binaen bizleri açıkça uyarmaktadır: “Ey iman edenler! Kazandıklarınızın iyilerinden ve yerden sizin için çıkardıklarımızdan Allah yolunda harcayın. Kendinizin göz yummadan alıcısı olmayacağınız bayağı şeyleri vermeye kalkışmayın ve bilin ki Allah, her bakımdan zengindir, övülmeye layıktır.” (Bakara, 2/267.) Bu ilahi ferman, bizlere müminin kendisi için uygun görmediği bir şeyi Müslüman kardeşi için de münasip görmemesi gerektiğini hatırlatmaktadır.

Yardımda bulunurken muhabı incitmemek ve sonrasında yapılan iyiliği başa kakmamak elzemdir. Yardımı samimiyet ve nezaket çerçevesinde güzel bir şekilde yapanın mükâfatı Allah katındadır. Zira Rabbimizin nazarında güzel bir söz, ardından eziyetin geldiği bir yardımdan daha hayırlıdır. Çünkü başa kakmak ve gönül kırmak, yapılan iyiliklerin ve verilen sadakaların sevabını yok edebilir. Sahiplerinin, yapılan bu güzel davranışlardan ve salih amellerden hiçbir sevap elde edememesine sebebiyet verebilir. (Bakara, 2/262-264.) Peygamber Efendimiz de dikkatlerimizi bu hususa çekmekte ve bir hadisinde yaptığı iyiliği başa kakarak insanları minnet altında bırakanlarla Allah'ın konuşmayacağını ve onları temize çı-

karmayacağını haber vermektedir. (Müslim, İman, 171.)

İhtiyaç sahiplerine yardımda bulunulurken yoksul akrabalara öncelik verilmelidir. Çünkü Hz. Peygamber (s.a.s.) akrabaya verilen sadakanın iki sadaka sevabı kazandıracağını, bunlardan birinin sadaka sevabı, diğerinin de akrabayı koruyup gözetme sevabı olduğunu bizlere müjdelemiştir. (Tirmizi, Zekât 26.) Ayrıca akrabayı gözeterek sıla-i rahimde bulunmak, Kur'an'da emredilen salih amellerden ve güzel davranışlardandır. (Nahl, 16/90.) Allah Resulü Efendimiz de akraba ile iletişimi sürdürmenin ve onlara yardım etmenin, rızık artıracığını ve ömrü bereketlendireceğini bize bildirmiştir. (Müslim, Birr, 20.)

Sonuç olarak fakirleri ve ihtiyaç sahiplerini tespit edip onlara ulaşmak, zamanında onların ihtiyaçlarını güzel bir şekilde gidermek; İslam'ın fertlere, topluma ve kamu otoritesine yüklediği bir sorumluluktur. Bu yükümlülük, bütün paydaşlar arasında eş güdüm içerisinde yürütüldüğünde ihtiyaç sahipleri ile yardım edenler arasındaki mesafe azalacak, Müslümanlar arası kardeşlik bağları güçlenecektir. Bu güvenilir yardım kuruluşlarını desteklemesi ve çağın ihtiyaçlarına göre yenilerinin kurulması Müslümanların görevleri arasındadır. Ya Rabbi! Verdiğin nimetleri infak edebilmeyi, senin yolunda harcabilmeyi ve cennete de sadaka kapısından (Müslim, Zekât, 85.) girebilmeyi bizlere nasip eyle! ■

BU RAMAZAN SON RAMAZAN

Dr. Halil KILIÇ

DİB Din İşleri Yüksek Kurulu Uzmanı

كَانَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَجْوَدَ النَّاسِ
بِالْخَيْرِ، وَكَانَ أَجْوَدُ مَا يَكُونُ فِي رَمَضَانَ حِينَ
يَلْقَاهُ جِبْرِيلُ، وَكَانَ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ يَلْقَاهُ
كُلَّ لَيْلَةٍ فِي رَمَضَانَ، حَتَّى يَنْسَلِخَ، يَغْرُضُ
عَلَيْهِ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْقُرْآنَ، فَإِذَا
لَقِيَهُ جِبْرِيلُ عَلَيْهِ السَّلَامُ، كَانَ أَجْوَدَ بِالْخَيْرِ مِنَ
الرَّيْحِ الْمُرْسَلَةِ

Hız. Peygamber (s.a.s.) insanların en cömerdi idi. Onun en cömert olduğu an da Cebrail (a.s.) ile buluğuğu ramazan aylarıydı. Cebrail (a.s.), ramazan ayı bitene kadar her gece Hız. Peygamber ile buluşurdu ve Allah Resulü ona Kur'an'ı okurdu. Bundan dolayı Resulullah, Cebrail (a.s.) ile buluğuğunda sürekli esen rüzgârdan daha cömert davranırdı.

(Buhari, Savm, 7.)

Yanıp kavrulan çöllerde susuzluktan kırılmak üzereyken rastlanan bir vaha gibidir ramazan. Günahlarımızın yunup yıkandığı ve manevi kirlerimizden arındığımız bir aydır ramazan. Bizi gaflet uykumuzdan uyandıran, eşref-i mah-lûkat kılan değerleri canlandıran, kim olduğumuzu ve bu dünyada bulunuş amacımızı hatırlatan kutlu bir zaman dilimidir ramazan. Hoş geldin on bir ayın sultanı! Hoş geldin ey ramazan!

Bir ramazan ayına daha kavuştuk, el-hamdülillah. Kavuştuk kavuşma-sına ama biliyoruz ki son nefesimize bir önceki ramazandan daha yakınız. Yine biliyoruz ki gelecek sene ramazana kavuşacağımızın da bir garantisi yok. Madem ölüme daha da yaklaştık ve madem bir ramazana daha kavuşacağımızın garantisi yok, o hâlde bu ramazanı son ramazan bilelim. Bu ramazanı ömrümüzün son ramazanı ve elimizdeki son fırsatmış gibi değerlendirelim. Peki, bu ayı hakkıyla değerlendirmek için neler yapalım?

Ramazan ayı Kur'an ayıdır

Hiç şüphesiz ramazan, Kur'an'ın indirildiği aydır. (Bakara, 2/185.) Yani bu ay, Kur'an'ın sene-i devriyesi, günümüz ifadesiyle doğum günüdür/ayıdır. O yüzden Kur'an'ın indirilmeye başlandığı bu ayı hakkıyla değerlendirmek istiyorsak ilk ödevimiz yine Kur'an-ı Kerim olacaktır. Bu ay vesilesiyle Rab-bimizin doğruyu eğriden ayırma, gidi-lecek yolu bulma konusunda açıklamalar ve insanlara rehber olarak indirdiği Kur'an'ı (Bakara, 2/185.) okumak, anlamak ve en önemlisi de hayatımıza aktarmaya çalışmak en öncelikli vazife-miz olmalıdır. Zira bu Kur'an'dır; ramazanı on bir ayın sultanı, Kadir Gecesi'ni bin aydan daha hayırlı (Kadir, 97/3.) yapan. (Enbiya, 21/107.) Sadece bu tespit bile ramazanın eşi benze-ri olmayan bir değişimi de beraberinde getirdiğini bizlere göstermektedir. Dolayısıyla Kur'an bizim de hayatımıza

girerse iman nurumuz parlayacak, amellerimiz artacak ve ahlakımız güzelleşecek. Kısa ca Kur'an, bizi yaratılmış olduğumuz ahsen-i takvim ve eşref-i mahlûkat çizgisine yüceltip orada sabit tutacak, bu çizgi de bizi Rabbin rızasını kazanmış bir şekilde cennete ulaştıracaktır. O yüzden bu ayda Kur'an okumayı bilmeyenler onu öğrenerek, bilenler daha çok okuyup hatimler yaparak ve onun evrensel mesajını hayatlarına tatbik etme kararını alarak bu ayı, Kur'an ile dolu dolu geçen bir aya dönüştürmelidirler.

Ramazana ayı oruç ayıdır

“Ramazan, Kur'an'ın indirildiği aydır.” dedik. Aslında Yüce Allah'ın Kur'an'ın indirildiği bu ayda oruç tutmamızı istemesi son derece dikkat çekicidir. Zira biz bu ayda Kur'an'ın inişini alışageldikten farklı bir şekilde karşılıyoruz. Yiyerek, içerek, eğlenerek değil; tam tersine aç ve susuz kalarak, şehvi arzu ve istekleri terk ederek Kur'an'ın indiği ayı yaşıyoruz. Öyleyse buradan şöyle bir tespit yapmak yanlış olmasa gerek:

Âlemlerin Rabbi olan Allah, insanların dünyada ve ahirette kurtuluşa erebilmeleri için gönderdiği Kur'an'ın, onların hayatlarını tanzim edebilmesi ve yine onları doğru yola iletebilmesi için öncelikle kendilerini dünyaya bağlayan en temel unsurlar olan yeme, içme ve cinsel arzularından belli süreliğine de olsa soyutlanmalarını istemiştir. İşte oruç bunu sağlayan önemli bir ibadettir. Ramazana kadar bedeninin arzu ve istekleri doğrultusunda ya-

şam süren kul, oruç sayesinde sadece bedenden müteşekkil olmadığını anlar; onu “insan” yapan ve “Allah'ın yeryüzündeki halifesi” kılan ruhunun da idrakine varır. Oruç sayesinde âdeta en temel ihtiyaçlarına kilit vurulan beden bir süreliğine revire kaldırılmış; komutayı ruh ele geçirmiştir. Ruhun komutasında ilerleyen kulun ise hem nefis hem de şeytanla yapacağı savaştan galip ayrılması ve büyük ganimeti (cenneti) kazanması çok daha kolay olacaktır.

Ramazana ayı infak ve yardımlaşma ayıdır

Ramazanda Kur'an'ın rehberliği ve orucun verdiği bilinç sayesinde bu dünyada kalıcı olmadığını anlayan kulun, kendisini dünyaya bağlayan bir diğer önemli şeye, yani mal ve mülke olan sevgisi gitgide azalır. Kul şu hakikatin farkına varmıştır artık: Dünya malı denilen şey aslında yiyip tükettiği ve giyip eskittiği ile sadaka ve zekâtlarla kalıcı hâle dönüştüğü mallardır. (Müslim, Zühd, 3.) Aslında elindeki hiçbir şey gerçekte onun değildir. Öyleyse çetin bir hesabı olacak ve nereden kazanılıp nereye harcandığı tek tek sorulacak bu dünya malının (Tirmizi, Sıfatu'l-kıyame, 1.) daha fazla esiri olmaya ne gerek var? Hiç şüphesiz en akıllı tutum, zekât ve sadakalarla dünya malını kalıcı kılmak ve bire yedi yüz alabilecektir (el-Bakara, 2/261.) gerçek bir yatırımdır.

İşte bu duygu ve düşüncelerle Müslümanlar tıpkı yolunu, izini takip ettikleri Hz. Peygamber (s.a.s.) gibi ramazanda da-

”

Kur'an bizim de hayatımıza girerse iman nurumuz parlayacak, amellerimiz artacak ve ahlakımız güzelleşecek. Kur'an, bizi yaratılmış olduğumuz ahsen-i takvim ve eşref-i mahlûkat çizgisine yüceltip orada sabit tutacak, bu çizgi de bizi Rabbin rızasını kazanmış bir şekilde cennete ulaştıracaktır.

ha bir cömert olup ramazana ayını infak ve yardımlaşma ayına dönüştürmek için çaba sarfetmeli ve bu ayda kazandıkları bu güzel hasletleri bir sonraki ramazana kadar sürdürme konusunda azimli olmalıdırlar.

Duaların daha kıymetli bir hâle geldiği bu ayda yazımızı şöyle bir dua ile tamamlayalım: “Rabbimiz! Susuzluktan çatlamış topraklara deva olan yağmurlar misali rahmet sağağıyla gelen ramazanın maddi ve manevi her türlü susuzluğumuzu gidermesini nasip ey-le (Âmin).” ■

KUR'AN EĞİTİM MERKEZLERİ NASIL BİR EĞİTİMİ HEDEFLERMEKTEDİR?

Prof. Dr. İbrahim Hilmi KARSLI

DİB Diyanet İşleri Başkan Yardımcısı

Din eğitimi ile ilgili faaliyetler ortak bir amaçla yönelik ve uzun vadeli olmalıdır. Bir zincirin halkaları gibi birbirini tamamlamalıdır. Önce elde edilen kazanımlar sonraki aşamalarda zayi edilmemeli, aksine geliştirilmelidir. Ülkemizde hafızların bilhassa mihrap hizmetleri ve hafız yetiştirmede önemli katkılar sağladıkları bir gerçektir. Ancak uzun vadeli planlamalar açısından hafızlık faaliyetleri yeniden ele alınmalıdır.

Mesela hafızlık, sadece anne babanın samimi duygularıyla başlayan, tacin takılmasıyla da son bulan bir süreç olmamalıdır. Çünkü Kur'an'ın ezberlenmesi, herkese nasip olan bir başarı değildir. En az iki yıl süren yoğun bir emek neticesinde tamamlanabilmektedir. Hafızlığın ulvi bir değerinin olduğu muhakkaktır. Ama İslami ilimlerin temelini oluşturması

sebebiyle bir o kadar da akademik değeri vardır. Hafızlık âlim ve arif insanlar yetiştirme noktasında oldukça önemli bir avantajdır. Dolayısıyla her şeyden önce ezberin korunmasına yönelik düzenlemeler yapılması gerekiyor. Diğer taraftan ülkemizde gittikçe büyüyen hafızlık potansiyeli, vahyin manevi iklimiyle milletin tanışmasında çok önemli bir imkândır.

İşte Kur'an eğitim merkezleri bu noktada atılmış önemli bir adımdır. Burada hafızlar, imam hatip lisesinde alacakları eğitimi destekler nitelikte, seviyelerine uygun Arapça kaynaklar okuyacaklardır. Ancak din eğitimi, bilindiği üzere, sadece bilgiyi çoğaltma ve akademik başarı elde etme çabasından ibaret değildir. O, aynı zamanda kalbin iman ve ibadetle yoğrulduğu, insan ilişkilerinin de ahlak, hak ve hukuk duyarlılığı ile mükemmelleştiği bir süreç olmalıdır. Bu açıdan kurulan bu merkezlerin isminde geçen "eğitim (terbiye)" kelimesi anlamlıdır.

Hafızlık yapma sürecinde öğrenci Kur'an'la dinî, psikolojik ve sosyolojik bir tecrübe zaten yaşamıştır. Yüce Allah ve Peygamber ile özel bir bağ kurmuştur. Toplum da hafızlara Allah'ın kelamını ezberlemeleleri dolayısıyla özel bir değer verir. Onlar da kendilerini buna göre konumlandırır, neticede dinî bir benlik algısı kazanırlar.

Kur'an eğitim merkezinde hafızın ilahi Kitap ile olan sevgi bağı artarak devam eder. Mesela ülkemizde ve dünyada sesi ve sedasıyla meşhur karile-

”

**Kur'an eğitim
merkezinin
gayelerinden
biri de
hafızların
ahlaklarıyla
seçkin
kimseler
olarak
yetişmelerine
uygun
bir ortam
oluşturmaktır.
Çünkü hayat,
hamlıktan
haslığa gittiği
ölçüde hikmet
ve amacına
ulaşır.**

rin okuduğu Kur'an tilavetleri düzenli olarak dinlenir. Böylece iki güzel, yani Kur'an ve musikinin buluşmasıyla duygular coşar, kalpler huzurla dolar ve temizlenir. Hiç şüphesiz ki oluşan bu manevi iklim öğrenciye ayrı bir şevk verir, yaşantısında ve geleceğinde kalıcı izler bırakır.

Bu merkezler, hafızın Kur'an'la olan ilişkisine yeni bir boyut daha katar. Çünkü hafızlık sürecinde ilişki kutsal olan vahye duyulan derin saygı iken şimdi akli boyut devreye girmiştir. Zaten Kur'an'ın istediği de bu ikisinin birleşmesi değil mi? Yani hem kalbin hem de aklın eğitimi. Çünkü bu manevi hazinenin kapıları artık hafıza açılmıştır. Anlaşılan, üzerinde düşünülen, ibret alınan, büyük sorulara cevap veren, ufku aydınlatan, umut ve güven veren hülasa sonu gelmeyen hikmetlerle dolu bir hazinedir bu.

Böylece hafızın önünde yeni bir dünyanın perdeleri açılmıştır. Ezberlediği ayetler âdetta canlanmış ve yolunu aydınlatan bir ışık olmuştur. Daha önce hafızaya yazılan ayetler şimdi manalarıyla kalplere işlenmektedir. Öğretmen derslerinde uygun münasebetleri kollayarak sık sık ayetlere atıfta bulunur. Yaşanan olaylarla ayetler arasında irtibatlar kurar. Böylece Kur'an'ın aydınlık pencereleri öğrenciye açılmış olur. Dolayısıyla o, ezberlediği Kur'an sayesinde ne büyük bir güzellik ve berekete eriştiği sevincini her seferinde yaşar.

Kur'an'la kurulan ülfet, Mevla'ya karşı olan muhabbeti geliştirir. Dolayısıyla Kur'an'ın

manevi ikliminde hafız, Allah sevgisiyle aşılanmış olur. Çünkü Kur'an'ın en temel konusu, Allah'ın evren ve insanla olan ilişkisidir. Kur'an içten okunursa, O'nun ilmi, iradesi, kudreti, rahmeti bu kimsenin iç dünyasını kuşatır. Böylece hafızın ruhunda yeni açılımlar olur. Mevla'ya olan hayranlık, yüceltme duyguları gittikçe gelişir. Yüceler Yücesi Allah'ı, ruhunun en derin katmanlarında hisseder. Neticede Kur'an'la dost olan kimseye ilahi bir lütuf olarak Allah'ın dostluğu da hediye edilmiş olur.

İlahi sevgi, hafızı ibadet sevgisine götürür. Zaten bunlar birbirleriyle ilişkili, kalbi şekillendiren feyz kaynaklarıdır. Böylece zaman içerisinde namaz, dinî bir hükmü yerine getirmenin ötesine geçer. Kalbin aktifliği, ruhun iştihak duyduğu bir amele dönüşür. Başka bir ifadeyle Allah'a içini dökme, vecd ile O'na sığınma ve O'nun rahmetini umma hâlini alır.

Kur'an eğitim merkezinin gayelerinden biri de hafızların ahlaklarıyla seçkin kişiler olarak yetişmelerine uygun bir ortam oluşturmaktır. Çünkü hayat, hamlıktan haslığa gittiği ölçüde hikmet ve amacına ulaşır. Dolayısıyla bu merkezler sadece bilgilenme yerleri değildir. Aynı zamanda buralar bir olma, olgunlaşma ve yenilenme mekânlarıdır. Aksi takdirde bilgi sahibi olmanın zaten bir anlamı kalmaz. Hafızın esas başarı ve rütbesi de ahlakı ve edebiyatla ölçülür. Onun esas tacı güzel bir ahlaka sahip olmasıdır. Gerçek takdirname-

”

**Hakikati keşif,
eğitimin temel
amacıdır.**

**Buna da ancak
düşünmekle
varılır.**

**Tefekkür,
insana varlığın
görünen
yüzünü aşip
ötesine
geçmeyi,
sebeplerin
sebebine
erişmeyi
öğretir.**

ye ve üstün başarı ödülüne de Kur'an ahlakını kazanmakla layık olur.

Hafız, insanın bu dünyada imtihanı olan kötü duygu, düşünce ve davranışlardan her daim arınma çabasında olur. Bencilliği terbiye etmek ve azaltmak onun şiarıdır. Çünkü din eğitimi, aklın eğitimi yanında nefsin terbiyesi ve kötü huylardan arınmadır aynı zamanda. O bilir ki, insan bencil, umursamaz ve keyfine düşkün olduğu müddetçe Allah'ın rızasından uzaklaşır. Sorumluluk duygusu yüksek, çalışkan, fedakâr ve merhametli olduğu süreçte de O'na yaklaşır.

Arkadaşının başarısından rahatsızlık duyma, husumet besleme, kibirli davranma, yalan söyleme, gösterişçi olma, alay etme, karalama, zorbalık yapma insanlar arası ilişkileri bitiren çirkin huylardır. Dolayısıyla öğrenci, insanı insanlığından uzaklaştıran bütün bu duygulardan temizlenmenin bir Müslümanlık borcu olduğunu aklından çıkarmaz. Bu konular, öğrencinin kendi yaşantısını sorgulamaya götürecek şekilde pratik hayattan örneklerle, tartışmalı bir metotla tekrar tekrar işlenir. Ta ki öğrenci, bu kötü huyların ne denli çirkin olduğunu görsün ve bu hastalıklardan temizlenmeyi kendine şiar edinsin.

Hafızlara Allah Resulü ve arkadaşlarının insanlık tarihinin akışını değiştiren tevhid mücadelesi hikmetli bir dille anlatılır. Arkada yatan manevi dinamikleriyle yine sosyolojik ve psikolojik boyutlarıyla konular

işlenir. Ta ki sahabe gibi onların ruhlarına da İslam'a hizmet etme sevdası yerleşsin. Onlar gibi hayatı bir fazilet ve İslam'a hizmet etme yarışı olarak görsünler. Hayatın iman ve Allah yolunda mücadele olduğunu iyice bellesinler. Burada ilgili ayetler, siyer eşliğinde detaya girmeden tamamen öğrencilerin İslami şahsiyetlerini inşa etme gayesiyle okutulur. Yine bu çerçevede, ilk Kur'an neslinden günümüze İslam davasına gönül vermiş, fedakârca mücadele etmiş abide şahsiyetler tanıtılır.

Kitap okuma alışkanlığının kazandırılması da Kur'an eğitim merkezlerinin hedefleri arasındadır. Öğrenci kendi istidadına göre okumalar yapabilir. Ancak insanımızı kuşatan yabancı ideolojilerin de iyi tanınması gerekir. Nitekim bir düşünür, "Kitap okumayan meydan okuyamaz." der. Dolayısıyla kitaba dost olmak, günümüzdeki seküler akım ve uygulamalar karşısında Müslümanca duruşu göstermek açısından önemlidir. Ayrıca belirtelim ki inanç karşıtı akımların zihinleri bulandıran iddialarının da çürütülmesi gerekir. Bunu da öğretmenlerin rehberliğinde müzakere edilecek kelimelerle ilgili kitaplarla başarmak mümkündür.

Diğer taraftan milletimizin tarihini okumak, öğrenciye nasıl bir geçmişe bağlı olduğu şuurunu verir. Malazgirt'ten İstanbul'un fethine, oradan Çanakkale'ye uzanan iman ve i'lâ-yı kelime-tullah davasını ona öğretir. Ecdadın Allah sevdası uğruna ken-

dini feda etme, şehit veya gazi olma mefkûresini ona tanıtır.

Edebî eserler gencin hayal dünyasını, dil zevkini, kelime hazinesini, ifade, anlama ve muhakeme güçlerini geliştirir. Edebiyat, dava ve ideallerin oluşmasında etkili olur. Özellikle Mehmet Akif'in, hafızlar için rol model abide bir şahsiyet olduğunu burada belirtelim. Çünkü o, hem bir hafız hem de ömrü boyunca Kur'an'a davet eden âlim, arif ve mücahit biridir. Böylece onun Kur'an'a olan sevdası, meal çalışması, tefsir yazıları, şair kimliği, dava şuuru ve mücadelesi hafızlar için faydalı örneklerdir.

Hafızlara düşünme (tefekkür) zevki kazandırılır. Çünkü hakikat keşif, eğitimin temel amacıdır. Buna da ancak düşünmekle varılır. Tefekkür, insana varlığın görünen yüzünü aşip ötesine geçmeyi, sebeplerin sebebine erişmeyi öğretir. Akıl ve kalbi, şehadet ve gaybı buluşturan bir ameldir, bir idrak sıçramasıdır. Hafız, yaratılışın anlamı, bu dünyada bulunuşun, ölüm, fânîlik ve musibetlerin hikmetleri üzerinde düşünür. Kısaca varlık bilmeceğini çözmeye çalışır. Bu, öğrenciyi, hayatı gerçek yüzüyle tanımaya, dolayısıyla onu olgunlaştıracak kalıcı değerler kazanmaya yöneltir. Genç yaşta insanın kendi yol haritasını belirlemesi önemlidir. Çünkü çoğunlukla sonraki hayat serüveni buna göre şekillenir. İnsan, ömrünü fânî varlıkların peşinde harcıyıp sonra da hepsini bırakıp toprak olup çürüyecek mi? Yoksa ebedî mükâfata yö-

nelip manevi olgunlaşma yolunu mu tercih edecektir? İşte bu kavşak noktasında gencin yolunu belirlemesi tefekkürde yoğunlaşmaktan geçiyor.

Hakikat arayışı hayat boyu devam eder. Nitekim Hz. İbrahim'in kıssası bizlere bu gerçeği öğretmektedir. Böylece öğrenci gördüğü ve yaşadıklarını iç dünyasında muhasebe eder, fitrat terazisinde onları tartar, oradan hayatına güzellikler katan sonuçlara varır. O, hep kendini aydınlığa ve erdeme çağıran sezgi ve ilhamların peşinde olur. Bu süreç aynı zamanda ona özünü keşfetme, kendini bilme ve bulma, doliyasıyla ayakları üzerinde durma yeteneğini kazandırır.

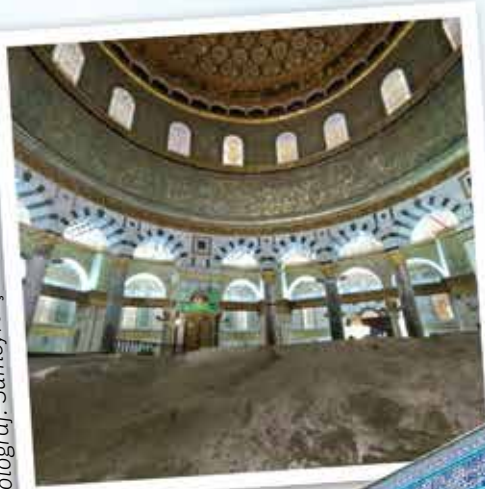
Ayrıca ifade edelim ki insan çevresine baktığı hâlde birçok şeyi görememekte, hatta kendi varlığındaki eşsiz lütufları dahi çoğunlukla fark edememektedir. Oysa varlık, buram buram Allah'ın sonsuz ilmini, hikmetini, kudretini ve rahmetini önümüze sermektedir. Dolayısıyla hafız, Allah'ın kavli ayetlerini anlama çabasında olduğu gibi kevnî ayetleri üzerinde tefekkürü de ihmal etmez. Bu bağlamda fizik ve biyoloji dersleri tabiat sevgisine götüren vesileler olarak değerlendirilir. Çünkü tabiat sevgisi ezeli ve ebedî Dost'un sevgisine götürür. Bu bağlamda söz konusu dersler, kevnî ayetleri okumada bir imkân oluşturabilir. Mesela öğretmenler tevhidî bir bakış açısıyla basit örnekler üzerinde durabilirler. Bunun da taklidî imandan tahkikî imana geçişte önemli bir rol oynayacağı açıktır. ■

KUBBETÜ'S-SAHRA

Kubbetü's-Sahra, altın rengi abidevi kubbesi, göz kamaştırıcı mavi yeşil süslemeleri ve Harem-i şerifin, şehrin silüetine hâkim olan en yüksek ve kutsallık açısından en paylaşılamaz noktasındaki konumu ile Müslüman Kudüs'ün en önemli simgelerinden biridir. İslam mimarisinin tevhidin sembolü olan kubbe ile tanıştığı ilk eserlerinden ve orijinal hâliyle günümüze ulaşan en eski yapısıdır. Eski çağlardan beri Kudüs'ün kalbi sayılan Mabet Tepesi'nin zirvesinde, Mescid-i Aksa arazisinin ortasındaki etrafı açık yüksek bir platformda yer alır. Batılılar tarafından, Hz. Ömer'in Kudüs'ün fethinden sonra Mescid-i Aksa arazisinde inşa ettirdiği mütevazı mescit ile karıştırılarak Ömer Camii olarak isimlendirilmiştir.

Kubbetü's-Sahra, "Kaya Kubbesi" anlamına gelen adını, bağrında barındırdığı üç semavi din tarafından da kutsal kabul edilen ve pek çok dinî hadise ile ilişkilendirilen Muallak Taşı'ndan (el-Hacerü'l-Muallak) almıştır. es-Sahratü'l-Muazzama veya Sahra-i Müşerreffe gibi isimlerle de anılan ve alt tarafında Ruhlar Mağarası ismiyle bilinen bir oyuk olan bu kutsal kaya bloğu, Mescid-i Aksa'nın ve Kudüs'ün en mukaddes ve paylaşılamayan bölgesidir. Hz. Peygamber'in (s.a.s.) miraca yükselirken üzerine bastığı taşın Muallak Taşı olduğu rivayet edilir. Yahudi geleneğine göre ise burası, Süleyman Mabedi'nin, içinde Tevrat tabletleri bulunan Ahid Sandığı'nın muhafaza edildiği Kudüs'l-Akdes (Kutsalların Kutsalı) bölümünü oluşturur. Günümüzde İsrail'in Kubbetü's-Sahra'yı yıkma planı ile yerine "Kutsalların Kutsalı"yla birlikte Süleyman Tapınağı'nı inşa etme planları İsrail'in işgale dair emellerinden biridir.

Fotoğraf: Sümeyra Çelik

Kubbetü's-Sahra içindeki
el-Hacerü'l-Muallak

Emevi halifelerinden Abdülmelik b. Mervan tarafından, bir yandan Sahra-i Müşerrefe ve onunla ilgili hatıraları muhafaza etmek diğer yandan Yahudi ve Hristiyan dünyasına karşı İslam'ın dinî, siyasi kudretini göstermek ve Kudüs'e kalıcı bir İslami kimlik kazandırmak amacıyla 685-691 yılları arasında inşa ettirilmiştir. Merkezinde bulunan Sahra-i Müşerrefe'nin çevresini iç içe geçmiş iki sekizgen yapı ile çevreleyen, ortası kubbeli özgün planıyla Kubbetü's-Sahra, camiden ziyade bir ziyaretgâh olarak tasarlanmıştır. Bölgeye hâkim olan tüm İslam devletleri tarafından özenle himaye edilen bu anıtsal yapı, özellikle Abbasi, Fatîmî, Eyyubî, Memlûk ve Osmanlı dönemlerinde köklü tamir ve tadilatın geçmiştir. 1300 küsur yıllık uzun tarihinin en acı hatırası 1099'da başlayan Haçlı işgali sırasında yaşanmıştır. Kudüs'ü ele geçiren Haçlılar, İslam'ın bu ilk şaheserini "Templum Domini" (Tanrı'nın Tapınağı) adıyla bir kiliseye çevirmişler ve bu hazin dönem, "Şark'ın en sevgili sultanı" Selahaddin Eyyubî'nin 1187'de Beytül-Makdis'i tekrar fethederek Mescid-i Aksa ve Kubbetü's-Sahra'yı asli kimliği olan İslam mabedi statüsüne kavuşturmasına kadar tam 88 yıl boyunca devam etmiştir.

Tarihsel süreç içerisinde kutsal anlamı giderek derinleşen bu eşsiz mabet, dün olduğu gibi bugün de konumu, mimari zarafeti, dekoratif unsurları ve üzerine nakşedilen ayet-i kerimelerin ehl-i kitabı, tevhid dini olan İslam'a davet eden, Hz. Peygamber'e salat edilmesini buyuran muhtevasıyla Kudüs'ün İslam yurdu olduğunun canlı bir şahidi ve aynı zamanda garantörüdür.

Fotoğraf: Sümeysra Çelik



Ruhlar Mağarası

Mescid-i Aksa'nın en süslü ve gösterişli yapısı olan Kubbetü's-Sahra, günümüzde cuma, teravih ve bayram namazlarında hanımlara tahsis edilmiştir.



DİJİTAL BİLGİ ÇAĞINDA KASITLI CEHALET

Doç. Dr. Hüseyin MARAZ

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Cehalet, lügatlerde “ilim” ve “hilm” kavramlarının karşıtı olarak kullanılır. İlim, bireyin bilinçli ve sağduyulu olmasını gerektirirken; hilm, aşırılıktan uzak, öngörülü, sabırlı, makul, ölçülü davranma ve duyguları yönetebilme yetisidir. Bu iki hâlin birlikteliği bireyin hem kendisini tanımasını hem de ölçülü ve sağduyu üzere davranmasını sağlayan en temel faktördür. Bu iki hâlin yokluğu ise bireyin kendisini, dolayısıyla zamanı ve mekânı doğru bir şekilde idrak edememesi demektir. (İzutsu, Toshihiko. *Kur'an'da Allah ve İnsan*. çev. Süleyman Ateş. Ankara: Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Yayınları, 1975, s.193-207.) Sorun da bilginin yokluğunda devam eden cehaletin, bilginin varlığı hâlinde de devam edip etmediğidir. Son yıllarda doğal durum anlamındaki bu cehalet, savaşılmaması ve üstesinden gelinmesi gereken bir sorun gibi durmaktadır. Esasında bilginin absürt batıl inançlara galip gelmesiyle cehaletin ortadan kalkması hedeflenen şeydir. Bilgiyi üretirken ya da bilgiye erişirken her bireyin geride bırakmak istediği tek şey de bilgisizliktir. Johannes Kepler, on altıncı yüzyılda bunu ifade etmenin en etkili

yolunu cehalet, bilimin doğması için ölmesi gereken annedir, diyerek bulmuştu. Ancak bilgi öncesi hâl olarak cehalet ile de kötü değildir, belki masum da olabilir. Öyle ki bazen bilginin kendisi sorun teşkil edebilir. Dijital bilgi çağında cehalet oluşturulabilir veya yok edilebilir ve teknolojiye bağlı gelişmeler her iki süreçte de suç ortağı olabilir. (Proctor, Robert N. “Agnotology: A Missing Term to Describe the Cultural Production of Ignorance (and Its Study)”. *Agnotology* ed. Robert N. Proctor. California: Stanford University Press, 2008, s.11.)

Kuşkusuz internet, insanlık tarihinin şahit olduğu en hızlı teknolojik devrimlerinden biridir. Fakat bu hızlı devrim ve artan sekülerleşmeyle beraber bir tür tercihlili cehalet de iyice hissedilir olmuştur. Öyleyse Kepler'e sözü tekrar verelim ve bugün nasıl bir tespit yapabileceğini tahmin edelim. Bugün cehalet, dijital bilgi çağının doğduğu bir çocuktur. Bu çocuk her şeyi bilir, fakat hiçbir şeyin farkında değildir. Onun aradığı bilgi ya da değer değil, daha fazla haz ve tatmindir. Yeni cehalette birey, artık sabırsızdır yani hilm'den yoksundur. O, keşfetme merakı içerisinde değildir. Yüzeysel, ilgi çekici verilerin pe-

şindedir. Bilinçli değildir. Sadece kendi sesini arar, dinlemez, umursamaz, duymaz, haklı olmayı arzular ve en asil fikirlere kapalıdır. Dolayısıyla bugün dijital dünya kendine özgü cehaleti üretmekte, bireyler de kendileri adına uygun gördüğü bilgisizliği seçebilmektedir.

Bilgiye kolayca erişilebilen bilgi çağında cahil birey hakikatin peşinde değildir. Her tür bilgiye erişebilir fakat onu işleyemez, anlamak istemez ve ölçmez. En fazla formuyla (tıklanan, izlenen, paylaşılan vs.) sunulan bir bilgi, haber ya da ileti gerçek ile özdeş hâle gelebilir. Bilgiye erişim hızı arttıkça insanın bir bilgiyi değerlendirme yetisi o oranda azalmaktadır. Üstelik geçmişe nazaran internet ortamında vakit geçirmek için pek çok olasılık vardır. İnsanlar saçma sapan bilgiler, kesitler, içerikler, uydurmalara daha sık maruz kalmakta ve bunları paylaşımlarla hızlıca sirayet ettirebilmektedir. Bunları bir insan okuduğunda ya da izlediğinde akla ilk gelebilecek sorular şunlar olmalıdır: Modern birey, bunlar üzerinde düşünüp taşıyıp ona göre bir tutum alabiliyor mu? İnsanlar yanlış bilgilendirildiklerinin ne kadar farkındalar?



İnternet, doğru ile yalanın karıştığı bir labirent ise makul adımlar atmak son derece önemlidir. Dahası internet her şeye cevap verebilir, fakat neyin doğru olduğunu her hâlükârda açıklamaz. Bir bilginin doğru olduğuna dair nedenleri insan oluşturur. Açıkçası modern birey, yanlış bilgilendirildiğini fark edemiyor ya da bilgi parçacıklarına aldatıcı bir güven besliyor ise cehalet derinleşme eğilimindedir. Nitekim günümüzde sosyal medya sadece bilgiyi değil cehaleti de yayma aracına dönüşmüştür. Çevrim içi ortam, çevrim dışı ortamın gerçek temsilinden kolaylıkla ayrışabilmektedir. Herkes kendisini bilgili ya da uzman görme eğiliminde olduğu için bildiğini düşünen bir nesil yetişmektedir. Oysa atomik bilgi, bireyleri bilge kılmamakta hatta daha derin bir bilgisizliğin içine çekerken düşünme yeteneği günbegün zayıflamaktadır. İnsanlar kendi cehaletlerini, ilgi ve görünürlüğe odaklanan sosyal medya paylaşımlarında yayabilmekte ve bu durum yarardan daha fazla zarar getirmektedir. Sosyal medyada kendilerini daha fazla bilgili ve uzman gördüklerinden gerçek ile kurguyu ayırabilecek yetiden giderek mahrum kalmaktadırlar. Gerçekler daha sıkıcı görülürken yalanlar ve aldatmalar daha cazip hâle gelebilmektedir. Özellikle fenomenlerin paylaşım ve kanıtlarını, onlara güvenen insanlar daha kolay kabul edebilmekte ve sözlerini rahatlıkla onaylayabilmektedir. Ne yazık ki bu olgu, kontrolsüz bir şekilde cehaletin yayılımını hızlandıran tehditkâr bir sorundur. Çünkü gerçek bilgidен yoksunlaşma arttıkça birey zihnen daha güçsüz hâle gelmekte, yayılan bu cehalete karşı koyamamaktadır. En niha-

yetinde doğru, işe yarar ve faydalı olan bilgiye önem vermemek bireyin bir tercihin dönüşmektedir.

Modern bireyin internet öncesi döneme kıyasla bilgi edinmek için sayısız fırsatlara sahip olması aynı zamanda dezavantajlar da barındırmaktadır. Bunun en önemli çıktısı cehaletin sıradanlaşması ve kitlelerin buna alışmasıdır. Cehalet normalleşip prestij kazanırsa bilgi itibarsızlaşır. Elbette cehalet ile bilgi arasında mantıksal bir ilişki her zaman olmalıdır. Peki nasıl? Rayner'e göre cehalet, bilgideki her ilerlemenin doğal bir ürünüdür. Cehalet, esasında bilgi için önemlidir ve bu nedenle bilgiden sonra gelir. Ne kadar çok bilirsek o kadar cehaletimiz ortaya çıkar. Bilgi sınır tanımadığı gibi cehalet de sınır tanımaz. Dolayısıyla cehalet, bilgi eksikliği olarak görülmez. Çünkü cehaletin alanı, bilginin kendisi kadar geniş, karmaşık ve çok yönlüdür. Cehalete yol açabilen bilgi, bilginin sınırlarını olabildiğince genişletir. Açıkçası bilgi, 'kısasoy'dan ulaşılabilen bir hakikat değildir. Bir bilginin üzerinde akli bir işlem yapılamıyorsa yalanlar kolaylıkla yayılabilir, gerçek ile kurguyu ayırt etmek zorlaşır. Modern dünyada sanal etkileşim kişiye bilmediğini öğretmekten öte bildiğine dair yüksek bir güven oluşturmaktadır. Birey, bilgisizliği içtenlikle tercih edebilmekte bilgi yığını içerisinde bir tür kasıtlı/tercihli cehaleti sürdürebilmektedir. Bu çağda bilgisizlik, artık dışarıdan bir müdahaleyle gerçekleşen değil bireyin kendi iradesinden kaynaklanan bir tercihe dönüşmüştür. Günümüzde daha doğru, yararlı ve gerekli olan bilgiyi isteme-

yiş, sanal âlemin dayattığı bir bilgisizlik türüdür. Makul bir anlayış ağı içerisinde sinanmış, düşünölmüş, öğrenilmiş, zihnen emek sarf edilmiş bilgiyi (bilinçli) bir reddediş hâlidir. Doğrulanmamış ve sinanmamış verilerin yayılması ise aynı zamanda sığ anlayışların oluşması demektir. Şu hâlde ağ toplumunda pek çok bilgi arasında bilgisizliği sürdürebilmek yeni bir cehalet olgusudur. Bu, bilgiyle ne yapabileceğini bilememe, veriyi yönetememe ve üretmemeye hâlidir. J. Naisbitt bu durumu, "yanlış, eksik, hatalı ve gereksiz çok sayıda bilgiye maruz kalan bireyin enformasyon içerisinde yüzerken kontrolsüz bilgi kirlenmesi nedeniyle bilgi açıklığından ölmesi" olarak ifade etmektedir. (Ekinci, Fatma. "Sanallaş(tırıl)ma Sürecinde Dini Bilginin Hakikat Problemi". -Medya ve Din Tartışmaları-Sempozyum Bildirileri-. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2016, s. 291.)

Doğal olarak bu realite, bilginin öğrenilip üretildiği epistemolojik bir çağı değil, daha çok malumat sahibi bireylerin üretildiği bir zaman dilimini var etmektedir. Gerçekte bilgi, malumatın akıl süzgecinden geçirilip kişisel deneyimler, algılar, seziler, duygular yoluyla karar verme, planlama, karşılaştırma, analiz etme ve üretme süreçlerinden geçirilip kullanılmasıdır. Bilgi ile malumat arasında en keskin ayırım ise bağlam ilkesinde ortaya çıkmaktadır. Bilgi edinmek; bir bağlama oturup yorumlama, anlamaya çalışma, analiz edip ilişkilendirme ve kavramlaştırma faaliyetidir. (Ekinci, Fatma. "Sanallaş(tırıl)ma Sürecinde Dini Bilginin Hakikat Problemi". -Medya ve Din Tartışmaları-Sempozyum Bildirileri-. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2016, s. 291.)

Ancak bireylerin kendi görüşlerini gerçekler olarak gösterebildiği ve hızlıca paylaşabildiği sosyal medya, geçerli/tutarlı bilgi anlayışını sunmaktan giderek uzaklaşmaktadır. Ne yazık ki toplumun büyük bir kısmı, dinî bilgileri/verileri de asli kaynaklarından veya bilgi değerini test ederek edinmemekte daha çok dijital enformasyona yönelmektedir. Bilgi asli kaynağından koparılıp sanal alana taşındığında doğruluk ve tutarlılığını sınamak her zaman mümkün olmamaktadır. Bir bakıma yanlış da olsa bir bilgi, sanal dünyada kanıksanır ve hatta öğretilir hâle gelmektedir. Tabiri caizse sanal bir kutsallık alanı oluşturulmaktadır. Dinin sanal kutsallık mottosuyla ifade edilmeye başlaması ise popüler kültürün bir parçası hâline gelmesidir. Böylece dinin dokunulmaz değerleri, medya mantığı içerisinde sıradanlaşarak tüketim malzemesine kolaylıkla dönüşebilmektedir. Zira medya, herhangi bir ürünü olduğu gibi gösteren nesnel bir mekanizma değildir. Bu nedenle dini de metalaştırarak âdeta yeniden üreterek sunmaktadır. Negatif yönüyle internete erişim, bilginin bir ürün olarak kullanılan, üretilen ve yönetilen meta hâline gelmesine yol açmıştır. Bu sebeple bir şey hakkında bilgi, her zaman makul bir şekilde (gerekçelendirerek) bildiğimiz ve öğrendiğimiz anlamına gelmemektedir.

Dijital teknolojiadaki gelişmeler neticesinde bilginin ortaklaşa kullanılan bir metaya dönüşmesi, bilgi toplumunda bilgiyi bir sermaye ve kümülatif olarak yenilenen bir kaynak hâline getirmiştir. Bilginin satılmak için üretilen bir araca dönüşmesi, gerçek değeri üzerinde bir kafa ka-

rışıklığına sebep olmuştur. Her tür bilgiye ulaşma imkânı sağlayan ve insanı hipnotize eden internette, görüntüye indirgenen bilgi değersizleşmekte ve kullanıcıların eyleme geçmesini engelleyerek anı (şimdiyi) mutlaklaştırmaktadır. Anın mutlaklaştırılması ise tarih bilincinin ve gelecek tasavvurunun ortadan kalkmasına sebep olmakta, bireyleri zamansız ve mekânsız bir dünyaya hapsetmektedir. Üstelik web’de bir bilginin düzenlenmesinde en etkin aracın en fazla formuyla (tıklanan, izlenen, takipçisi olan) tavsiye edilmesi yani popülerlik mottosunun varlığı, ayrıca bilgiye ve habere ulaşımında kitlelerin yönlendirici ve belirleyici rolü, bilgiyi malumata dönüştürürken niteliğinin de kaybolmasına neden olmaktadır. (Ekinci, Fatma. “Sanallaş(tırıl)ma Sürecinde Dini Bilginin Hakikat Problemi”. -*Medya ve Din Tartışmaları-Sempozyum Bildirileri*-. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi, 2016, s. 292-293.) Bunun yanında din gibi kitleleri yönlendirmede etkin bir gücün medyatik etkiyle bir metaya dönüştürülmesi toplum adına bir tehdit olarak durmaktadır. Daha doğrusu araç yani sanal olan, hedeflenen amacın önüne geçerek imaj, anlamın önemini yok etmekte böylece de dinî konular tüketilebilmektedir. (Arslan, Mustafa. “Kitle İletişim Araçları Medya ve Din İlişkisi Üzerine”. *Birey ve Toplum Dergisi* 6/11, (2006) s.12-13.)

Bu açıdan gelenekten kopuk olan ve geleceğe uzanamayan bir bilgi, enformatik bir süzgeçten geçmediği için değer ve pratik üretme içeriğinden uzaklaşmaktadır. Sanal ortamda bilginin sıradan bir malumata dönüşmesi hipnotik an/şimdi algısı içerisinde bilgiyi değersizleştirmekte

böylece tutarlı bir fikir ve nesnel bir değer üretememektedir.

Bilginin nasıl elde edildiği, yorumlandığı ve analiz edildiği hususunda titiz bir kritik gelişmezse bireyler zamanla hesap verebilir olma kaygısı taşımazlar. Cehaletin sınır tanımazlığı da ispat gibi bir nedene ihtiyaç bırakmaz. Bunun din üzerinde ciddi etkisinin olacağını tahmin etmek hiç de zor değildir. Zira sanal alanlarda dinî bilgiler bir endişe taşımaksızın yeniden üretilip dağıtılmakta, manipüle edilmekte ve özden kopuk bir gerçeklik algısı var edilebilmektedir. Duyguların bulaşıcı olması da zihin ve davranışların manipüle edilmesine yol açarken ‘cehaletle ikna’ önlenemez olmaktadır. Esasında sorun, gerçek bilginin tehdit altında oluşudur. Bu durum cehaletin yönetilmesini ve gerekli önlemlerin alınmasını ciddiyetle gerekli kılmaktadır. Çünkü insanlar dinî bir konuşmayı izlediklerinde, birini sürekli takip ettiklerinde veya okuduklarında kendilerini bilgin ve uzman sanabilmektedir. Aynı şekilde çok izlenen ve takipçisi olan biri de kendisini bilgin görmeye başlayarak aklileştirilmiş bir cehalet içerisine hapsolabilmektedir. Burada görülen bilginin kendisi değildir, sadece gölgesidir.

Netice itibarıyla günümüz insanını çevreleyen sayısız dijital bilgiyle etkili bir şekilde başa çıkmak için dikkatli ve doğru bir eleştirel düşünceye ihtiyaç vardır. Zira internet ortamı gerçekler ile yalanların iç içe geçtiği bir alandır. Bu da modern bireyin daha makul, doğru ve dikkatli bir düşünce içerisinde bu tür bilgilerle etkileşime girmesini kaçınılmaz kılmaktadır. ■



Prof. Dr. Güldane GÜNDÜZÖZ

Kırıkkale Üniversitesi
İslami İlimler Fakültesi

GÖZLE GÖRMEKTEN KALP İLE GÖRMEYE İNSANIN DERİNLİKLERİNE YOLCULUK

Bu dünya, bazen mutluluğun ardı ardına doğduğu, bazen ise üzüntülerin sağanak gibi yağdığı bir yer. Sevinç ile kederin yan yana, varlık ve yokluğun iç içe, hastalık ve sağlığın kol kola yürüdüğü bu âlem, sekine ve huzurun karmaşa ve hüzne baskın geldiği hayat dersleriyle örülü bir diyardır. Hayatın bu iniş çıkışlarında, bazen kendi sıkıntılarına rağmen başkalarının dertlerine mutluluk dokunuşlarıyla destek olmak, paha biçilmez bir değer taşır. İşte böylesi bir feraset ve paylaşmanın gücü üzerine bir hikâye....

Aynı hastane odasını paylaşan iki hasta vardı. Biri, kronik bir hastalık nedeniyle sırtüstü yatmaya mahkûmdu; en ufak hareketi bile ona tarifsiz bir zorluk yaşıyordu. Diğeriyse odadaki pencerenin hemen yanındaki yatakta yatıyor ve her gün birkaç saatliğine oturur pozisyona getiriliyordu. Bu, onun ciğerlerinde biriken sudan biraz olsun kurtulması-

nı sağlıyor, kalbine binen yükü hafifletiyordu. Zaten güçlükle nefes alabiliyor, yaşamı her geçen gün daha da zorlaşıyordu. Bu küçük hastane odasında unutulmuş gibiydiler, ikisinin de gelip gideni yoktu. Bundan dolayı saatlerce geçmişte yaşadıkları tatlı hatıraları yâd ediyorlardı.

Pencere kenarındaki hasta, güneşin ilk ışıklarıyla kapı kenarındaki yatağında bir türlü doğrulamayan kader arkadaşına, onu bir parça olsun rahatlatmak için pencereden gördüklerini anlatıyordu. “Bak şimdi.” diyordu, “Yoldan gelip geçen birileri var. Şu ileride etrafı rengârenk çiçeklerle bezeli gölde bir ördek suya daldı. Dalları göle sarkan ağaçlar, nasıl da rüzgârla bir o yana, bir bu yana hareket ediyor, ah bir gör sen... Parkta çocuklar neşe içinde oynuyor.” Bu anlattıkları karşısında neşele-

nen arkadaşı “İyi ki varsın. Sen benim gören gözüm oldun.” diyordu. Günler ayları kovaladı. Derken bir sabah, doktorlar pencere kenarında yatan hastanın hayatını kaybettiğini üzüntüyle oda arkadaşına bildirdi. Bu haber, onu derinden sarstı, hıçkırıklara boğuldu. Ne de olsa dışarıyla arasındaki tek bağ olan arkadaşını kaybetmişti. “Can şenliğimi yitirdim.” diyebilirdi. Birkaç gün sonra, dışarının manzarasında teselli bulma umuduyla hemşireden kendisinin arkadaşının boş kalan yatağına yerleştirilmesini istedi. Hasta bakıcılar onu yeni yerine yerleştirir yerleştirmez, bütün gücünü toplayıp manzarayı görmek için yatağında doğruldu. Ama



ne görsün! Pencere, yalnızca yandaki apartmanın yükselen istinat duvarına bakıyordu. Ne diyeceğini bilemeden kendini yatağa bıraktı ve hemşireye çaresizce seslendi: “Gelin bir bakın! Pencerenin önüne kocaman bir duvar dikilmiş, birkaç gün içinde hem de! Olacak şey mi bu? Peki ya arkadaşımın anlattığı o güzel göl, yemyeşil park ve oynayan çocuklar? Şimdi onları nasıl göreceğim?” Hemşire, derin bir nefes alarak titrek bir sesle yanıtladı: “Bu pencere, hastane yapıldığından beri hep bu duvara bakıyor.”

Hasta, umutsuzca başını iki yana salladı, gözleri dolarken fısıldadı: “Peki ya arkadaşımın anlattıkları?” Hemşire kısa bir an durakladı, başını hafifçe eğip yumuşak bir sesle cevap verdi: “Efendim, arkadaşınız zaten âmâydı.” Bu sözlerle birlikte hızla odadan çıktı. O an hasta, arkadaşının kendisi için ne büyük bir fedakârlık yaptığını ve hayal gücünün ardındaki sevgi dolu inceliği fark etti. Âmâ dostu, onun yalnızlığını hafifletmek ve gönlünü aydınlatmak için zihninde şekillendirdiği o güzel manzaraları anlatmış, görmediği bir dünyayı, sadece arkadaşının yüreğine umut ekmek için resmetmişti.

Bu hikâyeye, Allah Resulü’nün anlattığı bir kıssa ile devam etsin. İsrailoğullarından üç adam vardı. Biri alaca hastası, diğeri kel ve öteki ise âmâ. Bir gün Allah, bu üçünün, birer dileğini yerine getirmesi için onlara bir melek gönderdi. Alaca hastasının kapısını çalan

melek, ondan bir dilekte bulunmasını isteyince o, “Güzel bir ten isterim. Bu cilt hastalığından usandım.” diye karşılık verdi. İsteği oracıkta kabul edilen adam, bu illetten kurtulmuştu. Melek, Allah’tan maddi bir şeyler istemesini de söyleyince sürü sürü develer istedi. Bunun üzerine ona develer bahşedildi. Sıra kel olan daydı. Doğal olarak o, sırma gibi saçlar ve sürü sürü sağmal inekler istedi. O da muradına kavuşmuştu. Nihayet sırada âmâ vardı. O, hiç düşünmeden, “Gören iki gözüm olsun.” dedi. Bir de sürü sürü koyunlar olursa ne iyi olurdu. Onun da isteği kabul edildi.

Gel zaman git zaman melek, imtihan için yine her birinin kapısına vardı, hem de daha önceki suretlerine uygun bir şekilde. “Yolda kaldım bana bir binek, biraz ekmek verin.” dese de ilk ikisi azarlayarak onu savuşturdu. “Biz,” dediler, “Bunca malı babamızdan miras olarak elde ettik. Sana bir şey yok, git yoluna!” Nihayet melek, âmânın kapısına geldi. O, “Efendim! Benim de bir zamanlar sizin gibi gözüm görmezdi. Rab-bim bana lütfetti. Artık görüyorum. Bir de bana zenginlik verdi. Malımdan dilediğinizi alabilirsiniz.” dedi. (Buhari, 3/1276; Kitâbu’l-enbiyâ, 3277.) Âmâ imtihanı kazanmış, diğer ikisi hırs ve arzusuna yenik düşerek kaybedenlerden olmuşlardı.

Kur’an-ı Kerim’de, “Sizi bir imtihan olarak hayırla da şerle de deniyoruz.” buyruluyor. (Enbiya, 21/35.) Yine başka bir ayet, “İnsanlar, ‘inandık’ demekle

sınanmadan bırakılacaklarını mı sanıyorlar?” hatırlatmasında bulunmuyor mu? (Ankebut, 29/2.) Ne var ki Abdurrahman b. Avf’ın dediği gibi aslında zorluk ve sıkıntı zamanlarındaki sınav, refah ve mutluluk zamanlarındakinden çok daha kolaydır. Mekke’de İslamiyet’i ilk kabul edenlerden biri olan ve Resulullah’a müezzinlik yapan âmâ İbn Ümmü Mektum’u hatırlamalı. Gören pek çok kişinin yapamayacaklarını yapan güzel bir sahâbi idi o. Abe-se suresinin ilk on ayetinin nazil olmasına vesile olan...

On birinci yüzyılın büyük edebî dehası Ebü’l- Alâ’ el-Ma’arrî, gönül telimize dokunan Anadolu irfanının büyük üstadı Âşık Veysel, musikiye âşıkane dokunuşlarıyla revnak katan Kani Karaca, fikirleri hâlâ etkili mütefekkir Cemil Meriç ve görmeyen gözleriyle tuvallere derinlik katan Eşref Armağan... Hepsi de âmâdır. Her biri, kalpleriyle ve gönülleriyle dünyayı çok daha derinden görmeyi başardılar.

Âşık Veysel’in, “Ne var ise sende bende. Aynı varlık her bendende. Yarın mezara girende sen toksun da ben aç mıyım?” terennümünü duyar gibiyiz. Hayata dair yazdıklarıyla Cemil Meriç’i anmadan olmaz. (Cemil Meriç, *Jurnal 2* (İstanbul: İletişim Yayınları, 1993), 267.) Arap dilbilimcilerinin, furûk kitaplarında ‘âmâ’ (fiziksel körlük) ve ‘ameh’ (kalp körlüğü) farkını anlatırken söyledikleri de gözle görmek ile kalple görmek arasındaki ayrımı anlama konusunda yol göstericidir. ■

Zehra SOLMAZ PINAR:

“İnsanları bilgiyle buluşturabilmek ya da onlara bilmediklerini öğretebilmek elbette çok güzel bir duygu. Hele bu, Allah'ın yüce kitabı Kur'an-ı Kerim ise işte o çok başka...”

Söyleşi: Mahir KILINÇ



Bir din görevlisi olarak vatandaşlarımızı Kur'an-ı Kerim ile buluşturabilmek nasıl bir duygu ve öğrencilerinizden nasıl dönüşler alıyorsunuz?

İnsanları bilgiyle buluşturabilmek ya da onlara bilmediklerini öğretebilmek elbette çok güzel bir duygu. Hele bu, Allah'ın yüce kitabı Kur'an-ı Kerim ise işte o çok başka... Kur'an kursu öğreticiliği öncesinde ben edebiyat öğretmenliği de yaptım. Allah'ın kelamını insanlarla buluşturmak kadar anlatılması güç bir mutluluk yok. Nasılsa Kur'an-ı Kerim'i öğretirken öğreneni de öğretene de sanki nurdan bir bereket sarıyor, sarmalıyor.

İnsana öyle bir sabır geliyor ki bazen öğrencilerim bile fark ediyor bunu. Ara ara, “Hocam, ne kadar sabırlısınız!” dediklerini de duyuyorum. Ancak ben Kur'an-ı Kerim'i öğretirken talebemle sanki başka bir âleme geçiyorum ve dış âlemde kendimi soyutluyorum. İşte o uğraş sırasında bana ne bıkkınlık ne de yorgunluk uğruyor. Kur'an-ı Kerim insana bir zindelik ve tazelik veriyor.

Bugüne kadar hiç konuşmamış ve hâlâ konuşamayan bir öğrencinize ve sadece %5 görebilen birine Kur'an-ı Kerim okumayı öğrettiniz. Öncelikle bunları nasıl başardınız ve bunlar nasıl mümkün oldu?

Severek ve sabırla yapmaya çalıştığım için de Rabbim lütfe ediyor diye düşünüyorum. Hiç konuşmayan genç kızımız Kur'an kursuna getirildiğinde 16 yaşındaydı. Ailesi aslında bir değişiklik olsun diye ve kursun psikolojik anlamda iyi geleceğini düşünerek getirmişti. Ben de o kızımız, Kur'an-ı Kerim öğrenmekten ziyade burada bir arkadaş ortamı edinir diye düşündüm. Sonra etrafında Kur'an öğrenenleri görünce onu da Kur'an-ı Kerim'le buluşturmayı istedim. İşin başında çok zorlanacağımı düşünmüştüm. O öğrencime sürekli güzel telkinlerde bulundum. Sabırla bu telkinlerimi

sürdürdüm ve harfleri benimle birlikte tekrar etmesini sağladım. Harfleri ağzından duymaya başlayınca zor da olsa adım adım ilerledik ve sonunda kızımıza Kur'an-ı Kerim'i okutmaya başladım.

Sadece %5 görebilen öğrencime de İnegöl merkeze gitmesini önerdim çünkü orada Braille alfabetiyle öğretiyorlardı. Ancak o öğrencimin tek başına İnegöl'e sürekli gidip gelme imkânı yoktu. Öğrencim bir gözünü kanserden kaybetmişti ve doktor diğerini de ilerleyen zamanda kaybedeceğini söylemiş. O da Kur'an-ı Kerim okumayı çok istiyordu. Onun bu isteği karşısında kayıtsız kalamadım ve başladık onunla da bir Kur'an öğrenme yolculuğuna. Harfleri tanıması için tahtaya büyük büyük yazdım, harfleri kabartma hâlinde yaptım ve uzun uğraşlar sonunda harfleri öğrenmesini sağladım. Sonrasında ona büyüteçler aldım. Büyüteç yardımıyla da yavaş yavaş okumayı öğrendi. Bu öğrencim de Allah'ın izniyle şimdi Kur'an-ı Kerim okuyabiliyor.

Görev yaptığınız Kur'an kursunda gencinden yaşlısına kadar pek çok insanın hayatına ve gönlüne dokunmuş birisiniz. Buna yönelik neler söylemek istersiniz?

Kur'an-ı Kerim'i öğretmek aslında babamın bana bir duasıydı. Babam nasıl bir duada bulunmuşsa Allah da (c.c.) bana o yolda lütuflarda bulunuyor ve bana yeni yeni öğrenciler nasip ediyor. Görev yaptığım kursta sadece Kur'an-ı

Kerim okumayı öğrenmekten ziyade hafızlık yapan öğrencilerim dahi mevcut. Belirli bir yaşa gelmiş genç kızlarımızdan Kur'an-ı Kerim'i okuma aşkıyla gelip hafızlık yapmak isteyen ve bizim kurstan başka yere gidemeyecek durumda olan öğrencilerim var. Ders başlamadan önce kursa sabah 8'de gelerek 9.30'a kadar hafızlık yapanları dinliyorum. Bir kişiyle başladığımız hafızlıkta şu an on beş öğrencim var. Rabbim en gencinden en yaşlısına kadar farklı farklı durumlarda olan Kur'an sevdalısı öğrenciler karşıma çıkıyor. Ben de o fırsatları mesai mefhumu gözetmeksizin değerlendirilmeye çalışıyorum ve onlarla çok mutlu oluyorum. Bu mutluluğum ve onların Kur'an aşkı aramızda çok güzel köprüler kurulmasına vesile oluyor. Onlar beni kendi kardeşleri, abaları gibi yakın görmeye başlıyorlar ve aramızda kopması mümkün olmayan kuvvetli bir bağ oluşuyor.

Yapmış olduğunuz çalışmalar esnasında unutamadığınız bir anınızı bizimle paylaşabilir misiniz?

Elbette unutamadığım pek çok anım var ama birini hiç unutmuyorum. Ben İstanbul'da görevliyken kursa gelen hanım-lardan biri bir gün yanıma geldi ve konuşmak istedi. Hanımefendi bana: "Hocam, liseyi bitirmiş bir kızım var. Bu kızım namaz kılan biriyken her şeyi bıraktı, Allah'a inanmadığını söylemeye ve bize de müdahale etmeye başladı. Aca-ba buraya getirsem onunla ko-

nuşur, ilgilenir misiniz?" dedi. Ben de ona getirebileceğini ama yaşı büyük olduğu için zorlanacağımızı söyledim. Ertesi gün kızı geldi ama asabi bir hâl ve tavır içindeydi. Ben ne söylesem dinlemiyor, oflayıp pufluyordu. Günlerce ben kızımızın bu tavırlarına sabrettim ve gün geçtikçe sakinleşmeye, cüz okumaya başladı. Günden güne hem bana hem ailesine karşı hâl ve tavır değişti. Kur'an okumaya da başladı. Sene sonu geldiğinde bu öğrencim gözyaşları içinde geldi ve bana dedi ki: "Siz bana Allah'ı sevdirdiniz ve O'na inanmama vesile oldunuz." Yolunu şaşıran o kızımızın hidayetine vesile olmak benim için bambaşka bir hatıraydı. ■

Öz Geçmiş

Zehra Solmaz Pınar, 1980 yılında İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaokul sonrası İstanbul Gaziosmanpaşa Kâzımkarabekir İmam Hatip Lisesini bitirdi. Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Anadolu Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı ile Amasya Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliğinden mezun oldu. Necmettin Erbakan Üniversitesi Felsefe ve Din Bilimlerinden yüksek lisans yapan Zehra Solmaz Pınar, Van'ın Saray ilçesinde Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni olarak göreve başladı. Sonrasında Diyanet İşleri Başkanlığında Kur'an kursu öğreticisi olarak İstanbul'un Sultangazi, Arnavutköy ilçeleriyle Sakarya'nın Pamukova ilçesinde görev yaptı. Hâlen Bursa'nın İnegöl ilçesinde Kur'an kursu öğreticisi olarak görev yapmakta olan Zehra Solmaz Pınar, evli ve iki çocuk annesidir.

PUSULAMIZ VE ŞİFAMIZ

|| Fatma Nur YILMAZ

Buradayız, dünyadayız ve imti-handayız.

Dünyaya gelmiş olmakla çıktığımız bu yolculukta, ışıklar, renkler, çalılar, taşlar, çukurlar ve hakikat sandığımız yanılgılarla, gül sandığımız dikenlerle karşılaştık. İmtihan, hayatın en derin gerçeğiydi. Bu gerçeğin içinde bulduk kendimizi. Rab-bimiz, “İnsanlar, ‘İnandık’ de-mekle imtihan edilmeden bira-kılacaklarını mı zannederler?” buyurdu. (Ankebut, 29/2.)

İnsanın ruhunu kavrayabilmek, üzerine düşen yüklerin ne den-li ağır olduğunu anlamak zor iş. İnsan, her zaman bir şeyle-re doğru koşar, her zaman bir beklentisi vardır; ancak hayatın getirdiği zorluklar, başlangıçtan sona kadar insana, bir sabır sı-navıdır. Bu dünyada herkesin bir sınavı vardır. Ve her insan, kendi kaderiyle bu sabır yolun-da yürür de yürür.

Hayatta yol ayrımları çoktur. Böyle zamanlarda hakikat zan-nedilen, bazen insanın gözleri-nin yanıldığı bir seraba dönü-şür. Çölde nehir sandığımız, ba-zen kurak topraklardır. Doğru yol sandığımız, uçurumlardır, çıkmaz sokaklardır, ters yönler-dir. Ama dedik, burası dünyadır biz de dünyanın insanları. Dün-

ya gözüyle gördüklerimiz, bil-diklerimiz insanın acziyeti, şey-tanın aldatmacaları ve nefsimi-zin galebe çalmaları arasında bizlere çölde nehirler göstere-bilir. Kaygan zeminlerde, yürü-rüz sanıp ayaklarımızı kaydırabi-lir. Işıltılar, parıltılar bizi alda-tabilir. Belki yol yakinken belki uzakken uyandığımızda gaflet uykusundan, bizi düştüğümüz yerden kaldıracak, gideceğimiz yönü gösterecek nedir? Pey-gamberimiz (s.a.s.) şöyle buyu-ruyor: “Size iki şey bırakıyorum. Onlara sımsıkı sarıldığınız süre-ce yolunuzu asla şaşırırmazsınız: Bunlar, Allah’ın Kitabı ve Pey-gamberinin sünnetidir.” (Muvat-ta, Kader, 3.)

İşte bu noktada Kur’an, ka-ranlıkları aydınlatan bir ışık gi-bi karşımıza çıkar. O, bir ha-yat rehberi, bir yol gösterici, bir sükûnet ve şifa kaynağıdır. İn-sanın kalbinin derinliklerine iş-leyen, ruhunu arındıran ve her dönemde insana yolculuğunda yön veren nurdur. İmtihan, ha-kikat ve sabır... Bunların hepsi Kur’an’ın rehberliğinde anlam bulur. Her bir ayet, bir pusula gibi doğru yola yönlendirir. Ni-tekim Rabbimiz “...Sana bu ki-tabı; her şey için bir açıklama, doğru yolu gösteren bir reh-

ber, bir rahmet ve Müslümanlar için bir müjde olarak indirdik.” buyurmakla Kur’an’ın Müslü-man’ın hayat yolundaki reh-berliğine vurgu yapmıştır. (Nahl, 16/89.)

Kur’an, ramazan ayında indirilen bir hidayet rehberidir. Rab-bimiz şöyle buyurur: “O (sayı-lı günler), insanlar için bir hi-dayet rehberi, doğru yolun ve hak ile batılı birbirinden ayır-manın apaçık delilleri ola-rak Kur’an’ın kendisinde indi-rildiği ramazan ayıdır.” (Bakara, 2/185.) Bu ay, Müslümanlar için bir rahmet vesilesidir. Kur’an ile yeniden dirilme ve toparlan-ma, Rabbimizin kelamıyla ken-dimizi bulma zamanıdır. Çünkü Kur’an, insanın Rabbiyle bağı-nı kuran en güçlü köprüdür. Onun rehberliği olmadan, insanın bu dünyadaki yolculuğu, bir pu-sulası olmayan geminin derya-da savrulmasına benzer. Kur’an olmadan, ne hedef bellidir ne de istikamet.

Fakat modern zamanın onca gürültüsü içinde, Kur’an’la olan bağımızı nasıl koruyabiliriz? Bu hızlı dünyada, nereye olduğunu bilmediğimiz koşturularımız-da, eskimeden yok olan gün-demler arasında, değişen va-kit algılarımızla Kur’an’a zaman

mı ayıracağız yoksa zamanımızı Kur'an'a göre mi ayarlayacağız? Bu dünyada yol alırken nehirlerimiz kurumuş, denizlerimiz sığlaşmış olsa da her zaman arayanı bekleyen, bulanı rahmetiyle barındıran Rabbimizin kelamı Kur'an ile olan ilişkimizi korumadan hangi işimizi yoluna koyabiliriz ki? O hâlde Rabbimiz ile olan ilişkimizin derinleşmesi, Kur'an ile olan bağımızın sağlamlaşması önceliğimiz, öncelediğimiz ve önemseydiğimiz olmalıdır. Günümüzün içinde saklı inciler gibi olan seher vakitlerinde belki bir sayfa belki bir ayet ile başlayacağımız günün bereketinden nasıl şüphe edebiliriz? İnsan en çok kendisine yüklenir ve insan en çok kendisinden beklentidedir. Bu durumda; ulaşamayacağımız, ulaşmaya çalışırken devamlılık konusundaki azmimize zarar vereceğimiz, yorulacağımız büyük hedefler yerine başardığımızda motive olacağımız, devamlılık konusunda kararlılık göstereceğimiz küçük hedefler koymak daha doğru olabilir. Resulullah (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: "Güç yetirebileceğiniz amelleri yapmaya gayret ediniz. Allah usanmaz da siz usanırsınız. Allah katında amellerin en sevimsisi az da olsa devamlı olanıdır." (Ebu Davud, Tatavvu, 27.)

Bir an bile olsun durup düşünmek, hayatın telaşı içinde bir nefes almak ne kadar zorlaştıysa da Kur'an'a yönelmek, tüm bu dünya yüklerinden sıyrılıp dünyaya pencere açmak olacaktır. Modern dünyanın şafağında kaybolan insanın, kelmullah ile yeniden uyanması, yolunu bulması işte budur. Çünkü Kur'an, zamanın ötesin-

den bir nur olarak gelir, karanlıklarımıza ışık tutar, ruhumuzu onarır. Kalbimizin çoraklaşan topraklarının ilahi kelamla hayat bulmaya ihtiyacı vardır. Kur'an, bu dünyanın acıları ve kayıpları karşısında bir merhem, kalbin yorgunluklarına bir şifa olur: "Ey insanlar! İşte size Rabbinizden bir öğüt, kalplere bir şifa ve inananlar için yol gösterici bir rehber ve rahmet (olan Kur'an) geldi." (Yunus, 10/57.) Kur'an, sadece bir rehber değil, aynı zamanda kalplerin en güçlü şifasıdır. Dünya hayatının yorgunlukları, ruhun derinliklerine işleyen hüznün ve kalbin karanlıklarında beliren endişeler karşısında, Kur'an ile iyileşmek mümkündür. Onu okuyup anlamaya çalıştıkça insanın içindeki huzursuzluk yerini sükûnete bırakır. Çünkü o, Rabbimizin bizlere bir rahmetidir. Sadece bilgi veren bir kitap değil, aynı zamanda ruhu iyileştiren, gönlü huzura erdiren, Rabbimizin rahmetinin sinelerimizde tecelli ettiği bir kaynaktır.

Özetle Kur'an'la olan ilişkimizi bir görev değil, bir ihtiyaç olarak görmeliyiz. Tıpkı bedenün günlük gıdaya ihtiyacı olduğu gibi, ruhumuz da ilahi kelamla ihtiyaç duyar. Kur'an ile sadece onu okumakla değil, anlamaya çalışarak, hayatımıza yansıtarak ve kalbimizde hissederek bir bağ kurulmalıdır. Onun mesajlarını günlük yaşamımıza katmak, kalbimizi onunla arındırmak, her adımda bizi doğru yola yönlendiren bir rehber olarak kabul etmek gerekir. İşte bu yüzden, bu dünya yolculuğunda en sağlam ağızımız, en güçlü dayanağımız Kur'an'dır. Ona sınıksız sarılan, karanlıklar içinde yolunu kaybetmez; onu ve bize onu getiren Hz. Peygamber'i (s.a.s.) rehber edinen, dünya imtihanını sabır ve teslimiyetle aşar. Rabbimiz dünyaya yolculuğunda bizleri çiçekler derenlerden, heybesini hasenatlarla dolduranlardan, varış yeri cennet olanlardan eylesin. (Âmin.) ■





ÖNCE VATAN BİR MİLLETİN ÖZGÜRLÜK DESTANI

|| Fatma HARAL EFE

*Cepheden toprakları ejder gibi bârû-efgen
Arkasından gemiler bir sürü dîv-i âhen
Gökde tayyârelerinden saçarak nâr-ı fîten
Savlet etmişdi Çanakkal'aya bahr ü berden
Ehl-i İslâmın iki hasm-ı kavîsi birden*

Yahya Kemal Beyatlı

Bazı anlar vardır ki zamanın ötesine geçer; sadece bir döneme değil, bir milletin geleceğine yön verir. Çanakkale Zaferi, Türk milletinin özgürlük uğruna canını, yüreğini ve inancını ortaya koyduğu bir destanın adıdır. Çanakkale, yüreğin, cesaretin ve fedakârlığın bulunduğu kutlu bir zaferdir. Türk milletinin tarihe mühürlediği bu kutlu direniş, vatani savunmanın yalnızca askerin değil, tüm varlığıyla bir milletin görevi olduğunun belgesidir.

”

**Çanakkale,
sadece bir
galibiyetin adı
değildir; o, bir
milletin dirilişi,
özgürlük için
gösterilen
kahramanlığın
ve sarsılmaz bir
inancın yankısıdır.
Her bir şehidimiz,
Türk milletinin
cesareti,
kararlılığı ve
vatanına olan
derin sevgisinin
nişanesidir.**

Çanakkale, milletin ortak bir vicdanla, sinesiyle ve ruhuyla kazandığı bir zaferin, insanlık tarihine işlenmiş öyküsüdür. Bu zafer askerî bir galibiyetin ötesinde, bir milletin bağımsızlık mücadelesinin zirvesi ve hürriyet özleminin yankılandığı bir destandır. Aynı zamanda, milletin yüreğinde ateşle yoğrulmuş bir iradenin de simgesidir. Çanakkale Savaşı devam ederken ve zafer kazanıldıktan sonra, Osmanlı askerinin hatıraları, kahramanlıkları ve vatan için verdikleri canlar, Türk edebiyatının farklı türlerinde güçlü bir şekilde işlenmiştir. Bizzat Osmanlı Sultanı Mehmed Reşad, Çanakkale'nin Türk milletinin azmi ve kahramanlıklarıyla kazanılan bir direniş olduğunu, derin bir minnettarlıkla dile getirmek için Gazel-i Hümayun isimli bir şiir kaleme almıştır:

*Savlet etmişti Çanakkal'aya bahr ü berden
Ehl-i İslâm'ın iki hasm-ı kavîsi birden.*

*Lâkin imdâd-ı ilâhî yetişip ordumuza
Oldu her bir neferi kal'a-ı pulâd-beden.*

*Asker evlâtlarımın pîşgeh-i azminde
Aczini eyledi idrâk nihâyet düşman.*

*Kadr ü haysiyeti pâ-mâl olarak etti firâr
Kalb-i İslâm'a nüfûz eylemeğe gelmiş iken.*

*Kapanıp secde-i şükrâna Reşâd eyle dua.
Mülk-i İslâm'ı Hudâ eyleye dâim me'men.*

Yukarıda alıntıladığımız bu gazel, hükümdarın Allah'a olan şükrünü ifade etmekle kalmaz, aynı zamanda Mehmetçiklerin kahramanlıkları karşısında duyduğu derin minnettarlığın ve bir milletin şanlı direnişine olan saygısının zarif bir yansımasıdır. Sultan, İs-



lam'ın kalbine nüfuz etmeye yeltenen düşmanın umudunun boşa çıkmasından ve düşmanın haysiyetinin yerle bir oluşundan, bu gazelde şükürle bahseder.

Dönemin *Türk Yurdu Dergisi*'nde "Çanakkale Güllelenirken" başlığıyla yayımlanan bir şiirde Türk milletinin düşmana direnmekteki kararlılığı ve azmi şöyle dile getirilir:

*İstanbul'un kilidini kurcalayan elleri,
Kırmak için bekliyoruz, geliniz;
Türk'ün azmi bir süngüdür, başınızı ileri,
Uzattıkça ona çarpıp deliniz.*

Bu dizeler, Çanakkale'nin yalnızca coğrafi bir yer değil, İstanbul'un kilidi ve Türk milletinin kalbinin muhafızı olduğunun altını çizer. Çanakkale, sinesinde süngüleri eriten bir milletin yüreğindeki özgürlük ateşinin yanmaya devam ettiği ve zaferin şekillendiği bir mecradır. Şiir, bu toprakların her zerresinde milletimizin sarsılmaz iradesini, inancını ve özgürlük sevdasını seslendirmiştir. Ve yine aynı dergide yayımlanan Yusuf Ziya'nın dizelerinde, Çanakkale'de bir askerin umuda dokunan elleri, yorgun ama dimdik duran yüreği hayat bulur. Asker, her zorluğa rağmen direncini muhafaza ederek aşk dolu bir yürekle vatanını savunur:

*Dikkatle bak, Çanakkale bu gördüğün yer,
Bir çelikten kale gibi burada her nefer!
Yıldırımlar, ateşlerle her gün çarpıştık,
Fakat düşman çıkamıyor meydana artık!*

Bu manzume, her türlü yokluğa, düşman top ateşlerinin yakıcılığı ve yıkıcılığına rağmen, askerlerin içindeki umudu, azmi ve vatanlarına olan sarsılmaz sadakatlerini dile getirir. Her bir satır, milletimizin hürriyet özlemiyle, vatan için verdiği büyük mücadelenin zorluğunu anlatır.

Vatan savunması ve şehadetin yüceliği, Mehmet Akif Ersoy'un Çanakkale Şehitlerine isimli şiirinde en güzel ifadesini bulur:

*Şühedâ gövdesi, bir baksana, dağlar, taşlar...
O, rûkû olmasa, eğilmez dünyâda başlar,
Yaralanmış temiz alnından, uzanmış yatıyor,
Bir hilâl uğruna, yâ Rab, ne güneşler batıyor!
Ey, bu topraklar için toprağa düşmüş asker!
Gökten ecdâd inerek öpse o pâk alnı değer.
Ne büyüksün ki kanın kurtarıyor Tevhîd'i...
Bedr'in arslanları ancak, bu kadar şanlı idi.*

Bedir'de, Peygamber Efendimizin yanında savaşa katılan, yani Bedr'in Arslanları olarak andığımız güzide sahabiler, İslam'ın ilk zaferinde yer alarak Müslümanlara büyük bir gurur yaşatmıştır. Bedr'in Arslanları yalnızca fiziksel değil, ruhsal açıdan da büyük bir mücadelenin simgesidir. Akif, Çanakkale'de kutsal vatan savunmasındaki şehitleri, bu sahabilere benzetir. Gerek Abdülhak Hamid Tarhan'ın "abide" olarak adlandırdığı "Çanakkale Şehitlerine" isimli şiiri, gerekse yukarıda paylaştığımız gazel ve manzumeler hatta burada yansıtamadığımız nice eserler, bir milletin bayrağına, toprağına, kimliğine olan bağlılığını ve zaferin mücadelesini dünyaya duyurmuştur.

Sonuç olarak Çanakkale, sadece bir galibiyetin adı değildir; o, bir milletin dirilişi, özgürlük için gösterilen kahramanlığın ve sarsılmaz bir inancın yankısıdır. Her bir şehidimiz, Türk milletinin cesareti, kararlılığı ve vatanına olan derin sevgisinin nişanesidir. Bu zafer, bir milletin toprağını, şerefini ve varlığını destansı bir cesaretle savunmasının tarihî vesikasıdır. ■

NEML SURESİ

Doç. Dr. Faruk GÖRGÜLÜ

Düzce Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

Neml suresi, Kur'an-ı Kerim'in 27. suresi olup 93 ayetten oluşmaktadır. Nüzul sırasına göre kırk sekizinci sırada yer alan bu sure, Şuara suresinden sonra Mekke döneminin ikinci yarısında indirilmiştir. Adını 18. ayette geçen ve "karınca" anlamına gelen "neml" kelimesinden alır. Bu ayette, Hz. Süleyman'ın ordusu geçerken bir karıncanın diğer karıncaları uyarması ile ilgili bir kıssa anlatılmaktadır. Ayrıca sure, içinde Hz. Süleyman'ın kıssası geçtiği için "Süleyman suresi", 20. ayette bahsedilen "Hüdhüd" adlı kuş nedeniyle de "Hüdhüd suresi" olarak da anılmaktadır. (İbn Aşur, *et-Tahrir ve't-Tenvir*, Tunus: Daru Sahnun, 1997, 19/215.)

Neml suresinde genel olarak Allah'ın birliğine dair deliller, peygamberlerin kıssaları ve ahiret inancının önemi vurgulanır. Geçmiş toplumların hikâyelerinden kesitler zikredilerek insanlara öğütler verilir. Özellikle Hz. Süleyman ve Sebe Kraliçesi (Belkıs) ile ilgili kıssa ayrıntılı bir şekilde ele alınır. Kozmik deliller ve çeşitli örneklerle Allah'ın kudretinin tezahürlerine işaret edilir. Bunun yanı sıra, kıyamet alametlerinden biri olan dâbbetü'l-arzın çıkışı, mahşer gününde karşılaşılacak durumlar ve olaylar tasvir edilir ve müminlerin kurtuluşu anlatılır. Ayrıca Şuara suresinde kısaca söz edilen Hz. Musa, Hz. Salih ve Hz. Lut gibi peygamberlerin kıssaları bu surede daha detaylı bir biçimde sunulur. (*Kur'an Yolu Türkçe Meal ve Tefsir*, Ankara: DİB Yayınları, 2020, 4/81.)

Sure, huruf-ı mukattaa adı verilen "Tâ-Sîn" harfleriyle başlar ve ardından, gelecek olan beyanların Kur'an'ın ve ilahi kitabın ayetleri olduğu vurgulanır. Ardından bu ayetlerin, inanan ve imanlarını namaz kılmak, zekât vermek gibi davranışlarla ortaya koyarak hesap gününün sorumluluğunu yerine getirenler için hidayet rehberi ve kurtuluş müjdecisi olduğu belirtilir. Ahirete inanmayanların, dünyaya aşırı bağlılık gösterip gaflet içinde bencilce bir hayat sürdürdükleri, bu nedenle de ölümden sonra hüsrana uğrayarak acı bir azaba maruz kalacakları ifade edilir. Ayrıca Hz. Peygamber'e hitap edilerek Kur'an ayetlerinin kendisine ilim ve hikmet sahibi Allah tarafından gönderildiği bildirilir. (Neml, 27/1-6.)

Bu girişin ardından surede bazı peygamberlerin kıssalarına yer verilir. İlk olarak Hz. Musa'nın tebliğ hayatından kesitler sunulur. Bir gece ailesiyle birlikte yolculuk yaparken bir ateş görmesi, o ateşe doğru gitmesi ve orada Allah Teâlâ ile konuşarak nübüvvetle görevlendirilmesi anlatılır. Ayrıca Allah'ın Hz. Musa'ya verdiği mucizeler üzerinde durulur. Asasının yılanı dönüşmesi ve elini koynuna soktuğunda bembeyaz çıkması (yed-i beyza) gibi mucizelerle birlikte yoldan çıkmış olan Firavun ve kavmine gönderilişi ele alınır. Firavun ve kavminin, kendilerine apaçık mucizeler gösterildiği ve bunların gerçekliğini içten içe kabul ettikleri hâlde, sırf zulüm ve kibir-

leri nedeniyle Hz. Musa'nın nübüvvetini ve mucizelerini inkâr ettikleri belirtilir. (Neml, 27/7-14.)

Bundan sonraki ayetlerde, surenin ana konularından biri olan Hz. Davud ve oğlu Hz. Süleyman'ın kıssasına yer verilir. Her iki peygambere ilim nimeti bahşedildiği ve bu nimet sayesinde mümin kullanırın çoğundan üstün kılındıkları ifade edilir. Ardından, Hz. Süleyman'ın nübüvveti ve hükümdarlığı ayrıntılı bir şekilde ele alınır. Ona kuş dilinin öğretildiği ve onun cinlere, insanlara ve kuşlara hükmettiği belirtilir. Ayrıca ordusunun düzenli ve disiplinli bir şekilde karınca vadisinden geçerken, bir karıncanın "Ey karıncalar! Yuvalarınıza girin, Süleyman ve ordusu farkına varmadan sizi ezmesinler!" (Neml, 27/18.) şeklinde diğer karıncaları uyardığını duyduğu, bu söz üzerine tebessüm edip kendisine verilen bu nimet karşısında Allah'a şükrettiği aktarılır. Böylece Hz. Süleyman'a verilen olağanüstü yetenekler ve mucizeler aracılığıyla ilahi kudretin büyüklüğü gözler önüne serilir. Bunun yanı sıra, Sebe Melikesi (Belkıs) ile olan haberleşmesi, Hüdhüd kuşunun Belkıs ve kavmi hakkında bilgi getirmesi ve sonunda güneşe tapan Belkıs'ın Hz. Süleyman'ın yanına gelip gördüğü mucizeler neticesinde hak dini benimsemesi anlatılır. (Neml, 27/15-44.) Surenin devamındaki ayetlerde, Semud kavmine gönderilen Hz. Salih ile Hz. Lut'un kendi kavimlerine yönelik tebliğlerinden bahsedilir. Her iki topluluğun, peygamberlerin uyarılarına aldırmayıp ilahi daveti

reddettikleri, günaha daldıkları ve peygamberlerine kötü muamelede bulundukları için sonunda helak edildikleri bildirilir. (Neml, 27/45-58.)

Peygamberlerin ve getirdikleri mesajların önemini vurgulayan bu ayetlerin ardından, Allah'ın varlığını, birliğini ve sınırsız kudretini gösteren kâinata dair deliller sıralanır. Bu ayetlerde, müşriklerin ahiret konusundaki inanç ve tutumları eleştirilir. Kâinattaki varlıklar, onların düzenli hareketleri ve işleyişleri örnek verilerek tüm varlıklar üzerinde Allah'ın mutlak egemenliği vurgulanır. Arka arkaya gelen beş ayetin (Neml, 27/60-64.), her birinde sonunda Mekke müşriklerine hitaben "Allah'tan başka bir ilah mı var?" mealindeki hem uyarı hem de sitem taşıyan cümle tekrar edilir. (Neml, 27/59-64.)

Bu ayetlerden sonra, Hz. Peygamber'e hitap edilerek göklerde ve yerde gaybı Allah'tan başka kimsenin bilemeyeceğini ifade etmesi istenir. Devamında, ahiret inancını reddedenlere uyarılarda bulunulur. Kur'an'ın, kitap ehlinin anlaşmazlığa düştüğü birçok konuda açıklamalar getirdiği ve inanmak isteyenler için hidayet ve rahmet kaynağı olduğu ifade edilir. Ardından, Hz. Peygamber'e tekrar hitap edilerek Allah'a dayanması öğütlenir, apaçık bir gerçeği savunduğu hâlde inanmayanların varlığına dikkat çekilir ve bu kişilerin ahirette yaşayacakları dehşetli sahalara değinilir. Surenin son bölümünde kıyamet sahneleri tasvir edilir. Bu çerçevede 82. ayette, kıyamet yaklaştığında yerden bir dâbbe çıkarılacağı

ve bu dâbbetü'l-arz aracılığıyla o dönemdeki insanların dine karşı kayıtsızlıklarının belgeleneceği bildirilir. Son ayetlerde Allah Resulü'ne hitaben, "Bana ancak, bu beldenin (Mekke'nin); onu mukaddes kılan ve her şey kendisine ait olan Rabbine kulluk yapmam emredildi. Yine bana, Müslümanlardan olmam ve Kur'an'ı okumam emredildi." buyru-larak insanların inanıp inanmamalarının kendi iradelerine bağlı olduğu ve Hz. Peygamber'in sadece bir uyarıcı olduğu hatırlatılır. Sure, bütün övgülere layık olan Allah'ın mucizelerinin yakında göstereceğini haber veren ayetle sona erer. (Neml, 27/91-93.) ■

”

Sure, huruf-ı mukattaa adı verilen "Tâ-Sîn" harfleriyle başlar ve ardından, gelecek olan beyanların Kur'an'ın ve ilahi kitabın ayetleri olduğu vurgulanır. Kur'an ayetlerinin, hesap gününün sorumluluğunu yerine getirenler için hidayet rehberi ve kurtuluş müjdecisi olduğu belirtilir.



GÖRÜNÜRLÜK HAZZINDA KAYBOLAN DEĞER MAHREMİYET

Sabah evimizden çıkıp iş yerimize veya gitmek istediğimiz herhangi bir mekâna ulaşmaya kadar kaç kameranın kadrajına girdiğimizi bilmiyoruz. Attığımız her adım kayıt altına alınıyor ve hayatımız, iletişim teknolojilerinin kuşatması altında. Hepimiz bu durumun farkındayız ve güvenlik adına buna rıza gösteriyoruz.

Fiziksel dünyada olduğu gibi dijital dünyada da benzer bir durumla karşı karşıyayız. Sosyal medya platformlarının sunduğu imkânlar, bizleri günbegün büyümlü bir dünyanın içine çekiyor. Olan bitenden haberdar olma çabamız, kendimizi ifade etmek için ürettiğimiz içerikler, arkadaşlarımızla yaptığımız sohbetler, durumlar, hikâyeler, gönderiler derken sonu gelmez bir akışın içinde buluyoruz kendimizi. Aldığımız beğenilerin ve izlenme verilerinin yaşattığı haz, aslında di-



jital dünyanın gelişmiş gözetim sisteminin içine hapsoldüğümüzü perdeliyor. İşte dijital dünyanın çelişkisi de burada kendini gösteriyor. Görece bir özgürlük hissi yaşarken farkında olmadan gözetim altına giriyor ve mahremiyet algımızı kaybediyoruz.

Bu durum yalnızca dijital mecraların teknik altyapısıyla ilgili değil, aynı zamanda insanların görünür olma ve başkalarını izleme arzularıyla da yakından ilişkilidir. Günlük hayatımızın pek çok anını dijital bir veriye dönüştürüp ekranlara taşıyoruz. Sahip olduklarımızı

zı övünerek sergilemekten büyük bir haz duyuyor, bazen sırf paylaşım yapmak için bir şeyler alıyor ya da bir yerlere gidiyoruz. Evimizde yaşadığımız güzel anlar, sevdiklerimize aldığımız veya onların bize verdiği hediyeler, sevinçlerimiz ve üzüntülerimiz neredeyse herkesin erişimine açık hâle geliyor. Hatıralarımızı bir ürün gibi paketleyerek başkalarının beğenisine sunuyoruz. Beğeni ve onay arayışı, farkında olmadan mahremiyet sınırlarımızın dışına çıkmamıza neden oluyor. Özel olanla kamusal olan arasındaki sınır giderek belirsizleşirken kendi özelimiz bir

nevi dikizleme ve ifşa kültürüne teslim oluyor.

Mahremiyet... Söylenişinde bile bir sınırın, bir gizliliğin ve bir derinliğin yankısını duyuyoruz. Bu kavram, bireyin fiziksel, duygusal ve sosyal sınırlarını koruma hakkını ifade eder. Hem bireysel hem de toplumsal huzurun temel taşlarından biri olarak kabul edilen mahremiyet, kişinin özel hayatına müdahale edilmemesini, kusurağının araştırılmamasını ve ifşa edilmemesini, kişisel verilerinin korunmasını ve özel bilgilerinin izinsiz paylaşılmasını kapsayan bir kavramdır. Ve bu, ahlaki ve hukuki bir gereklilik olarak vurgulanır. Mahremiyet, bireye güven hissi verir ve kimlik inşasında önemli bir rol oynar. Bireysel özgürlükleri güvence altına aldığı gibi toplumsal güveni de pekiştirir. Dolayısıyla insan onuru açısından korunması gereken en temel değerlerden biridir. Bu değer kaybedilmesi, bireyin iç dünyasında derin yaralar açabilir. Özel olanın kamusal alana taşınması, mahremiyetin yitirilmesine sebep olacağından bireyi savunmasız hâle getirecek ve zamanla huzurun ve mutluluğun azalmasına neden olacaktır. Bütün sınırları ortadan kaldıran iletişim teknolojilerinin, kişisel bilgileri sosyal medya şirketlerinin ve algoritmaların kontrolüne soktuğu bu dünyada mahremiyet, bir değer olmaktan çıkıp âdeta bir eksiklik gibi algılanmaya başlamıştır. Bu algı bile başlı başına bir huzursuzluk sebebidir.

Mahremiyet bu denli önemli olduğu hâlde neden insan mahremiyetini ifşa etme ihtiyacı hisseder? Modern çağın bireysel ve toplumsal dinamikleri bu konuda etkili midir? Bu sorulara birkaç açıdan cevap vermek mümkündür. Sosyal bir varlık olan insan, toplum tarafından tanınmak ve kabul görmek ister. Dijital platformlar, bireylere bu ihtiyaçlarını karşılayabilecek bir ortam sunar. Paylaşılan içeriklere gelen beğeniler ve yorumlar, kişiye kabul gördüğünü, onaylandığını hissettiren bir ödül mekanizması oluşturur. Bu, mahremiyetin ifşasını cazip hâle getiren önemli bir etkidir. Bunun yanı sıra, dijital mecralarda bu tür paylaşımlar kullanıcılar arasında bir yarışa da dönüşebilmektedir. “En mutlu, en başarılı, en çalışkan, en güzel, en yakışıklı” görünme çabası, bireyleri kontrolsüz bir rekabete sürükleyerek önce mahremiyet sınırlarını bulanıklaştırmakta; zamanla bu kültür, kişisel hayatın detaylarının ifşa edilmesini normalleştiren bir yapıya bürünmektedir.

Diğer taraftan, gittikçe yalnızlaşan bireyler, kendilerini ifade etme ve başkalarıyla bağ kurma arayışı içinde mahremiyetlerini ifşa etmeye daha yatkın hâle gelebilmektedir. Bununla birlikte, modern birey yalnızca fiziksel dünyada değil, dijital dünyada da bir kimlik inşa etme çabası içindedir. Bu kimliği oluşturmak için kişisel detaylarını paylaşma, kendi hikâyesini yazma ve dijital platform-

larda var olma ihtiyacı hisseder. Tüm bunlara bir de sosyal medya platformlarının, kullanıcıları daha fazla paylaşım yapmaya yönlendirecek şekilde tasarlanması eklenince, öne çıkmak, daha fazla takipçi kazanmak veya dikkat çekmek isteyen bireyler, mahremiyetlerinden ödün vermeyi göze alabilmektedir. Dolayısıyla mahremiyet algısı zamanla değişmekte ve evrensel bir değer olmaktan çıkıp kişisel bir tercih meselesine dönüşmektedir.

Dijital dünyada tüm bu ayartıcı unsurlar karşısında mahremiyet bilincinin korunması hiçbir kimsenin göz ardı edemeyeceği önemli bir sorumluluktur. Bu bilinç, hem bireysel huzurun hem de toplumsal güvenin korunmasına katkı sağlar. Sosyal medya kullanıcıları, millî ve manevi değerlerine dair farkındalığını artırmalı ve bu değerler doğrultusunda sınırlarını belirlemelidirler. Dijital ayak izlerini takip etmeli ve sosyal medyada bıraktıkları izlerin kalıcı olduğunu bilmelidirler. Sosyal medya kullanımı konusunda daha bilinçli bir yaklaşım benimsemeli, paylaşımlarının uzun vadeli etkilerini dikkatlice değerlendirmelidirler. Görünür olma arzusuna karşı bilinçli bir duruş sergilemeli, sosyal medyada var olma isteğinin mahremiyet sınırlarını ihlal etmesine müsaade etmemelidir. Daha da önemlisi, Allah'ın (c.c.) her an gördüğünü ve bildiğini unutmadan hareket etmelidirler. ■



Kötülük, varoluşumuza eşlik eden ve çoğu kere de anlamlandırmakta zorlandığımız bir kavramdır. Ruhumuzun derinliklerine nüfuz eden acılar, haksızlıklar, yıkımlar, adaletsizlikler, bütün zamanlarda karşımıza çıkıyor ve bizleri derinden yaralıyor, incitiyor. Dün Bosna Hersek'te, Hocalı'da bugün Gazze'de yaşananlar, bazen de gündelik hayatta yaşadığımız olaylar, kötülüğün tezahürleri olarak karşımıza çıkıyor, insan olan herkesi üzüyor, hatta bazen insan oluşumuzdan utandırıyor. Aslında kötülük, belki de daha çok varoluşumuzun karanlık yüzünü temsil ediyor. Tanımlanabilen veya anlatılabilen bir şey olmaktan çok, hissedilen, yaşanan bir durum. Bunu tanımlamak ve sınırlarını belirlemek ise çoğu kere zor ve hatta imkânsız gibi görünüyor. Daha açık bir anlatımla, kullanılan hiçbir sözcük yaşanan acıyı tam olarak anlatamıyor.

İyinin ve kötünün var olduğu bir dünyada yaşayan insana düşen de bunu anlamlandırabilmek ve kendisine düşen sorumluluğu üstlenebilmektir. Kötülükler neden var, kaynağı nedir? Her şeye gücü yeten ve merhamet sahibi olan Allah, kötülükleri neden engellemiyor? Kötülüğün var olduğu bir dünyada bize düşen sorumluluklar nelerdir? Yoksa kötülükler gerçek değil mi, bize mi öyle geliyor? İnsandan insana değişen bir durum mudur? Bu türden sorular eskiden olduğu gibi günümüzde de pek çok insanın zihnini meşgul etmeye devam ediyor.

Kötülük doğuştan mı?

Kötülük, insanlık tarihi kadar eskidir ve Kabil'in kardeşi Habil'i öldürmesine kadar geri gider. Bu nedenle de pek çok insanı ilgilendiren kadim bir sorudur. Yaşanan acılar, zulüm ve haksızlıklar, kötülüğün somut bir gerçeklik oluşunun da delilidir. Çünkü bunlar her zaman ve her yerde kötüdürler. Bazı durumlarda, kişilere

ve bakış açılarına göre değişen durumlar olabilir de sonuçta herkesin kabul ettiği ve kötü adını verdiği durumlar söz konusudur ve kötülüğün nesnel bir tarafı her zaman vardır. Bazı olayların göreceli/izafi olarak ele alınabiliyor olması, istisnai bir durumdur ve genel kuralı ortadan kaldırmaz.

Kötülüğün kaynağı, felsefeden kelama pek çok disiplin tarafından tartışılmıştır. Dünyanın varoluşundan bu yana yaşanan cinayetler, savaşlar ve zulümler, kötülüğün insana ait yönünü açıkça ortaya koyuyor. Yukarıda değindiğimiz gibi kötülükler, bir bakıma insani varoluşun karanlık yüzünü ele veriyor. Ancak hemen belirtelim ki kötülük, insanın doğuştan getirdiği kalıtsal bir durum değildir. Her doğan çocuk, kötülükten uzak temiz bir yaratılış üzere dünyaya gelir. Sevgili Peygamberimiz (s.a.s.), “Her doğan fitrat üzere doğar. Sonra anne babası onu Yahudi, Hristiyan veya Mecusi yapar.” (Buhari, Cenâiz, 92.) buyurmuştur. Yaratılıştan saflık ve temizliğe haiz; kötülükten beri oluş söz konusudur. Yahudi, Hristiyan oluş, sonradan kazanılan bir niteliktir. İyilik ve kötülük de beşerin tercihiyle dayalı olarak sonradan elde edilen niteliklerdir. İnsanın özgür iradesinin bir sonucudur. Kötülük, asli değil sonradan; kalıtsal değil insanın hatalı tercihinin bir sonucudur. Kötülük, doğuştan değil, sonradan edinilen bir özeldir. İnsanlar iyi olarak doğarlar ve çevresel faktörler, çıkarlar, hırslar, yetiştirme tarzı ve deneyimler sonucunda kötüliğe meyletmeye başlarlar. Bu



Yapılan her iyilik, karanlığa yakılmış bir lambadır, bir umut ışığıdır. Her gün bir iyilik yaparak bir kötülüğü ortadan kaldırabilir, gelecek nesillere daha anlamlı bir dünya bırakabiliriz. İyiliğin gücüne inanmak, kötülüğün karanlığını aydınlatmanın tek yoludur.

tespitlere göre kötülük, insanın özgür iradesinin sonucu ortaya çıkan ahlaki bir bozulmadır.

Allah, kötülüğümüzü mü istiyor?

Sonsuz rahmet ve merhamet sahibi olan Allah, asla hiçbirimizin kötülüğünü istemez. Aksine insanın her fırsatta iyiliğe yönelmesini doğru yoldan ayrılmamasını ve kötülükten de uzak durmasını ister. (Nahl, 16/90.) Şüphesiz ki Allah, iyilik eden ve işini güzel yapan insanları sever. (Bakara, 2/195.) Ölümden sonra iyilerin kazanacağı (Nur, 24/52; Tevbe, 9/20.), cennetle ödüllendirileceği belirtilirken ömürlerini kötülükle geçirenler ise cehennem azabıyla korkutulmuştur. (Bakara, 2/23-24.) Allah hiçbir kulun kötülüğünü istemez, hiçbir insanın kötülüğüne de rızası yoktur. İyiliği emretmiş ve kötülüğü de yasaklamıştır.

Allah, her şeyi bilir, her şeye gücü yeter. Var olan her şeyi ilmine, iradesine ve hikmetine uygun olarak da yaratır. O'nun yarattıklarında hiçbir düzensizlik ve hikmetsizlik söz konusu değildir. İnsanı da insanın yaptıklarını da yaratan Allah'tır. (Saffat 37/96.) Allah'tan başka bir yaratıcı da yoktur. (Fatır, 35/3.) Aslında yaratılış itibarıyla hiçbir şey kötü değildir, hiçbir kötülük de yaratılıştan değildir. Allah'ın yarattığı her şey, iyi, güzel ve hikmetine uygundur. Yaratılıştaki anlamı keşfedememek ve hikmeti bulamamak, insandan kaynaklanan bir durumdur. İnsanın bunu bulamaması yaratılan eşyada bir hikmet

olmadığı anlamına gelmez. (Bu konudaki bir tartışma için bkz. Ebû Mansur, Mâtûrîdî, *Kitâbü't-Tevhîd*, thk. Bekir Topaloğlu, Beyrut 2007, s.175.) Her şeyin yaratıcısı Allah olmakla birlikte, Allah'ın yarattığı hiçbir şey kötü değildir. Onların yaratıcısı olması yönüyle Allah kötü olmakla nitelenemez.

Allah'ın yarattığı varlık dünyasını özgür iradesiyle kullanan ve şekillendiren insandır. Varlık dünyası insanın tercihi göre nitelik kazanır, iyi ve kötü olmakla vasıflanır. Kötülük, insanın yanlış tercihi ve eylemi sonucunda ortaya çıkar. Allah, insan fiillerini yaratır. Aslında fiil yaratılış itibarıyla ahlaki değer yüklü değildir, nötrdür. İnsanın o fiile ilişkin tercihi ve eylemi, ona değer yükler. Onun iyi ya da kötü sıfatlarını kazanmasına yol açar. Mesala adım atmak, temel insani bir davranıştır. Her iş, başlangıcında atılacak ilk adımla başlar. İnsan adım atmaya karar verdiğinde, o fiili yaratan Allah'tır. Ancak o adımın hangi yöne atılacağını insanın özgür seçimi belirler. Fiilin iyi ve kötü niteliğini kazanmasını sağlayan şey, insanın özgür seçimi ve eylemidir. Eskilerin “halk-ı şer, şer değil; kesb-i şer, şerdir”, yani kötülüğü yaratmak şer değil, o kötülüğü işlemek kötülüktür, demeleri, tam da bu gerçeği anlatan bir ifadedir. Bıçakla birini yaralamak ve öldürmek, kötüdür. Dinimizce yasaklanmıştır. Ancak o kötülükle nitelenen bıçağı kullanan kişidir, katil de odur. Bıçağı imal eden kişinin bu işte bir sorumluluğu yoktur.

Görüldüğü üzere Allah her şeyin yaratıcısıdır ve yarattıklarında bir düzensizlik ve kötü-

lük de yoktur. Başka bir ifadeyle kötülük yaratılıştan/kalıtsal da değildir. İnsanın özgür seçiminden oluşabilecek kötülüklerle karşı da Yüce Allah, irade eğitimi anlamına gelebilecek ilke ve prensipler ortaya koymuştur. Onları iyiliğe yönlendirmiş, kötülüğü yasaklamış ve dünya yaşamlarında onlara rehberlik etmek üzere peygamberler ve kitaplar göndermiştir. Bütün bunlar, insan iradesini yönlendiren ve kötülükten sakındıran önemli ilkelerdir.

Bitmeyen anlam arayışımız

İnsanın anlam arayışı doğuştan başlar. Yaşamının her evresinde hayatın anlamını sorgulayan ve anlam arayışı içinde olan tek varlık insandır. Sonu gelmeyen bu arayış, insanı diğer canlılardan ayıran ve onu varoluşsal derinliğe taşıyan önemli bir özelliktir. Yaşadığımız kayıplar, acılar bizi hayatın anlamı üzerinde düşünmeye sevk eder, yeni anlamlar keşfetmeye kapı aralar. İnsan yeryüzü yaşamında akıl ve irade sahibi bir varlıktır. İrade siyle tercihler yaparken aklıyla da bu tercihlerinin sonuçlarını değerlendirebilir ve anlamlandırabilir. Yanlış tercihlerin kötülüklerle yol açtığını gören insan, iyinin değerini daha iyi anlar ve bir iyilik medeniyeti oluşturabilmenin gayreti içinde olur. Bu ise kötülükler karşısında, iyiliğin, hakkın, adaletin ve erdemin değerini daha fazla kavramamızı sağlar. Tıpkı karanlık bir odada ışığın değerini daha iyi anladığımız gibi kötülük de anlam arayışımızın zeminini oluşturur.

Kötü seçeneklerin varlığı, iyi seçmenin kıymetini artırır ve onu daha belirgin hâle getirir. Üzüntü ve acı karşısında mutluluk, zulüm ve haksızlık karşısında adalet daha anlamlı hâle gelir. Yaşanan acılar ve kötülükler, insanın içindeki iyilik potansiyelini harekete geçirir. Onu iyiyi aramanın sevdası hâline getirir. Onda empati, merhamet ve yardımlaşma gibi değerleri güçlendirir. Kötülükler bizim özgür seçimimize dayanması nedeniyle hem bir imtihan vesilesi hem de bir fırsattır. Önemli olan kötülükler karşısında pes etmemek, pasif kalmamak aksine iyiliği çoğaltarak kendimize ve insanlığa daha anlamlı ve yaşanabilir bir dünya kurabilmektir.

Ayrıca kötülükle yüzleşme, dayanıklılığımızı, empati yeteneğimizi ve insan olmanın ne anlama geldiğini keşfetmemizi sağlar. Başkalarının acılarını anlamak, onlarla dayanışma içinde olmak, insanlığımızı pekiştirir ve bizi birbirimize bağlayan görünmez bağları güçlendirir. Kötülüğe karşı verilen mücadele, anlam arayışımızın bir parçası hâline gelir. Umut, iyilik ve adalet için çabalamak, yaşamımıza bir amaç kazandırır ve bizi daha büyük bir bütünün parçası yapar. Çünkü zıtlıklar, algımızın sınırlarını belirler ve anlam arayışımızı zenginleştirir. Tıpkı bir tablodaki koyu renklerin, açık renklerin canlılığını ortaya çıkarması gibi kötülük de iyiliğin özünü vurgular. Bu karşıtlıklar olmasaydı, dünya tekdüze, yavan ve anlamsız bir griliğe bürünürdü. Belki de kâinatın tüm gizemi, bu zıtlıkların uyumunda,



Allah her şeyin yaratıcısıdır ve yarattıklarında bir düzensizlik ve kötülük de yoktur. Başka bir ifadeyle kötülük yaratılıştan/ kalıtsal da değildir. İnsanın özgür seçiminden oluşabilecek kötülöklere karşı da Yüce Allah, irade eğitimi anlamına gelebilecek ilke ve prensipler ortaya koymuştur.

birbirini tamamlayışında, birbirine anlam verişinde gizlidir.

Her kötölüğün yerine bir iyilik koymak

Kötölük, aslında bir açıdan iyiliğin yokluğudur. Tıpkı karanlığın, ışığın yokluğu anlamına gelmesi gibi. Bu nedenle de kötölük dediğimiz şey, iyiliğin yeşeremediği çorak topraklardan beslenir. Hayat içinde her zaman iyilik yapmak, iyiliği çoğaltmak kötölüğün yeşerebileceği çorak alanları azaltır. Kur'an-ı Kerim'in, "İyilik ve takva üzere yardımlaşın." (Maidede, 5/2.) emrinin bir anlamı da budur. Bunun için de Allah insana akıl ve irade vererek kendi seçimini kendi yapabilme imkânı vermiştir. Bu özgür irade, insanın fiil ve davranışları-

nı özgürce seçebilme ve iyiliği çoğaltabilme kabiliyetini ifade eder. İnsan, bu özgür iradesi sayesinde beşerî kapasitesini ortaya koyabilir, özgür seçimler yapabilir ve insani gelişimini tamamlayabilir. Seçimin tam olması, bireyin gerçek anlamda özgür olabilmesi için de önünde seçeneklerin var olması gerekiyor. Bütün şıkların doğru olduğu bir test sınavında, seçim yapabilmenin bir anlamı yoktur. Sınavda başarılı olanla olmayan arasında bir fark kalmaz. Böyle bir sınavla, çalışan öğrencinin gerçek potansiyelini ortaya koyabilmesi mümkün değildir.

Kötölüklerin varlığı, her bireyin sorumluluk üstlenmesi ni de gerekli kılıyor. İyilik yap-

mak, insan oluşumuzun bir gereği olduğu kadar, öte dünyada kurtuluşa ermenin ve ebedî mutluluğu kazanabilmenin de bir anahtarıdır. İyilik yapmak, toplam kötölüğü azaltır, bize içsel dinginlik (itminan) sağlar ve aynı zamanda kendimize/ topluma karşı yerine getirmemiz gereken bir yükümlülüktür. Yapılan her iyilik, karanlığa yakılmış bir lambadır, bir umut ışığıdır. Her gün bir iyilik yaparak bir kötölüğü ortadan kaldırabilir, gelecek nesillere daha anlamlı bir dünya bırakabiliriz. İyiliğin gücüne inanmak, kötölüğün karanlığını aydınlatmanın tek yoludur. Velhasıl, kötölükle mücadele, insan için yalnızca bir seçenek değil aynı zamanda bir zorunluluktur. ■

ANLAM ARAYIŞINDA BİR FİGÜR



|| Eda KÖKSAL

İnsanlık tarihi boyunca devam eden barınma serüveninde her barınağın iç dünya ile dış dünya- yı ayıran bir kapısı vardır. Kültür ve coğrafyalardan izler taşıyan kapılar sadece barınakların değil şehirlerin de muhafızıdır. Görsel ve dijital medya, mimari, edebiyat, din-tasavvuf, gelenekler ve efsanelerde kültür sanat varlığı olarak kapılar hem fiziksel hem de metaforik olarak varlığını sürdürmüştür.

Anlamlandırma gayesi insanlığın tarihi ile başlar. Nesnelerle temasın duygulara yansımaları zihindeki anlam dünyasına göre sözel kalıplara bürünür.

“Bitişmek, yan yana gelmek” anlamındaki “kap” sözcüğü kapı kelimesinin köküdür. İnsan, doğumuyla beraber onu içinde taşıyanla yan yana kapının ardında gelir. Büyürken tırmandığımız, büyüdükçe dışında kaldığımız, açılmasını beklediğimizdir kapı. Açılan, kapatılan kapılar kararlarımızın

özetidir. Sırlar, günahlar, hatalar da yine onunla örtülür. Mahrem ile namahremi ayıran çizgidir. Akşam eve gelen babayı karşılayan aile, evi saran yemek kokuları yine o kapının ardındadır. Açılan kapı, hanemize gelen için ilk izlenimdir.

Çeşitli kültür ve coğrafyalarda işlemelerle, motiflerle bezenen; kimi zaman çelik, kimi zaman ahşap kapılara bakıldığında bir uygarlığın din, kültür, dil ve söz varlığına dair çıkarımda bulunulabilir.



Köylerde, akşama kadar açık kalan, ezanla birlikte kapanan, bahçeden gelen gıcirtısıyla ev halkına uyarı veren, haneye ve bahçeye sahip çıkan kapı sosyalleşmenin de merkezidir.

Bir mekândan diğerine geçiştir. Hatta bazen niye girdiğimizi unuttuğumuz olur o kapıdan, psikoloji ona bir ad bile vermiştir: “Kapı Eşiği Etkisi” ya da “Kapı Sendromu”. İnsana hafıza sağlığını sorgulatan bu durum, beyin için olağandır. Çünkü onun da ruh gibi yeni bir çevreye adapte olmak için zamana ihtiyacı vardır.

Dünden bugüne Türkçede ve Türk geleneklerinde kapı

“Kapığ” (Orhun Yazıtları, 735), “kapuğ” (Dîvânu Lugâti’t Türk, 1070) “kapu” ve son olarak “kapı” hâlini alan kavram, TDK’da “*Bir yere girip çıkarken geçilen ve açılıp kapanma düzeni olan duvar veya bölme açıklığı ...*” başta olmak üzere 9 farklı anlamda karşımıza çıkar.

Eski Oğuz Türkçesinde gerçek anlamının yanı sıra mecazi olarak da kullanıldığı görülür.

Dede Korkut, “Bu dünyayı iki kapılı bir kervansarayı andıran bir ev gibi gördüm. Ben Dede Korkut, bu kapıdan girildiğini, diğer kapıdan çıkıldığını gördüm.” deyişini, Yusuf Has Hacıb şöyle devam ettirmiştir:

“Tüzü tın tokırka ölüm bir kapuğ/ kirür bu kapuğka yoriglı kamug.”

(Bütün canlılar için ölüm bir kapıdır; yüreyenlerin hepsi bu kapıdan geçer. Kutadgu Bilig 1134)

O kapı bazen ölümdür, bazen sevgiliye kavuşma vesilesidir.

Türk kültüründe Orhun Yazıtları’ndan Osmanlı Türkçesine uzanan yolculukta kapı, çeşitli anlamların yüklendiği zengin bir figürdür.

Türk aile yapısının İslamiyet’in de etkisiyle mahremiyet kavramını benimsemesi, onu ağıyardan gizlemesi, bilinmesi icap etmeyi bilmesi ve bildirmekten uzak durması, toplumun nazarına sunmanın ölçütlerinin olması kapıya yüklediği anlamlardan bazılarıdır. Selçuklu ve Osmanlı mimarisine bakıldığında siyasi stratejiyle yapılan kapıların heybetli olduğu görülür.

Sembolik bir işaret olarak camilerin cümle kapısına enaniyet zincirleri asılmış, kapıdan girecek olanların eğilerek girmeleri sağlanmıştır. Bugün olduğu gibi o gün de egonun kapının dışında bırakılması, nefsin terbiye edilmesi ibadetin asli unsurudur.

Yine Osmanlı’da kapı tokmakları ev sahibi ile misafir arasında iletişim aracı iken mahremiyetin konfor içinde yaşanabilmesi, ziyaretin incelikli yönüydü. Gelen kişi cinsiyetine göre tok veya tiz sesli tokmağı kullanarak hane sahibine ipucu verirdi. Kadınlara ait tokmakta yüzük olması ev sahibinin medeni hâlini gösterir, kapı halkalarının birbirine ipe bağlanması evde kimsenin bulunmadığına işaret ederdi.

Adab-ı muaşeretinde de çalınan kapının karşısında değil yanlarında, yani hanenin içini görmeyecek şekilde beklemek munasip görülürdü.

Sinemada aranan-aralanan kapı

Filmlerde tasvir unsuru olarak kapılar, karakterin iç dünyasına dönüşünü, köklü kararlar almadan önceki ruhsal gidiş gelişlerini, belirsizliğe duyulan korku ve aynı anda çarpan cesaret duygusu arasındaki karmaşıklıktan kendi yolunu buluşunu vurgular. İzleyicide de paralel hisleri yakalamaya çalışırken aslında hep başka bir ihtimalin bir kapının ardında var olduğu gösterilir. Bazı filmlerde kapı bir anlamda gerçeklikten uzak görünen ama belki de gelecekte neden olmasın dedirtecek türden ütöpik ve distöpik bir âleme açılabilir, insanlığın ulaşacağı bir sonrak nokta bununla gösterilebilir.

Kapı arkası bile gurbet: Kapılar ve mültecilik

Toprakta sahiplik ilkesinin varlığından beri şehirlerin, ülkelerin sınırları ve sonrasında kapıları stratejik bir öneme kavuştu. Savaşmak için her zaman kendilerince bir bahane bulanlar, sivillerin insani haklarıyla ilgilenmediler. Kimse yırtık bir bota gece yarısı çocuklarını koyup göç etmeyi vatanından daha güvenli bulmazdı. Peki, kendi topraklarından edilen bu insanlara kapılar neden kapatıldı? Çünkü türlü bahnelerle türlü korkular üretenler, dünyayı paylaşılmaz hâle getirdiler.

Eğrinin giremediği kapı: Tasavvuf

En büyük kapı rıza kapısıdır. Bu kapı kimlere açıktır?

Yunus Emre Divanı’na göre müminin rıza kapısına olgun-

lukla varabilmesi için 4 kapı (şeriat, tarikat, hakikat, marifet) ve 40 makama ermiş olması gerekir.

Bu yolculukta zahitlerin, sufilerin nefis terbiyesinde bulunmak, seyrusülûklarında mesafe almak maksadıyla kullandıkları yerler olan çilehaneler, genelde dış dünyayla irtibatı azaltılmış mekânlardır. Dönemsel Türk İslam eserlerinde olduğu gibi çilehanenin de “illa edeb” düsturuyla rükû eder gibi eğilerek girilen kapıları vardır.

Yunus Emre’nin Taptuk Emre Dergâhı’na 40 yıl düz odun taşması, “bu kapıdan eğri odun dahi giremez” anlamındaki hizmeti maddeden manaya geçişte, kâmil olmak için zorluk, sabır ve teslimiyetle hakikat yoluna adanmışlığını gösterir.

Kur’an-ı Kerim ve hadis-î şeriflerde kapı

Müminlerin ebedî mükâfata kavuşma ve Allah’ın rızasını kazanma gayretinde Kur’an-ı Kerim ve Hz. Peygamber’in (s.a.s.) sünnetleri birer kılavuzdur. Sosyal hayatın incelik ve gereklilikleri de yine aynı ışıktan iman edenlere sunulmuştur.

Efendimiz (s.a.s.), “İzin istemek üç defadır. İzin verilirse girersin, verilmezse dönersin.” (Buhari, İsti’zân, 13.) buyurmuştur.

“...Evlere kapılarından girin...” (Bakara, 2/189.) ayet-i kerimesi Allah’a karşı gelmekten sakınanlar için uyarıcıdır.

“...elbette onların üstüne gökten ve yerden nice bereketler (in kapılarını) açardık...” (Araf,

7/96.) ayet-i kerimesi Allah’a karşı durmaktan sakınmayanların neler yitirdiğini, akıbetlerini açıklar.

“...Kentin kapısından eğilerek tevazu ile girin ki biz de sizin hatalarınızı bağışlayalım...” (Araf, 7/161.) ayetinde ise Hz. Musa’nın uyarılarına uymayan, kendilerine verilen nimetlere rağmen sözlerinden dönen Yahudilerin



Sembolik bir işaret olarak camilerin cümle kapısına enaniyet zincirleri asılmış, kapıdan girecek olanların eğilerek girmeleri sağlanmıştır. Bugün olduğu gibi o gün de egonun kapının dışında bırakılması, nefsin terbiye edilmesi ibadetin asli unsurudur.

nihayetinde ağır cezalarla karşılaşmaları vurgulanmıştır.

“Onun yedi kapısı vardır ve her kapıya onlardan bir grup ayrılmıştır.” (Hicr, 15/44.) Cehennem kapılarından girecek olanlar İblis’in kötülükleri güzel göstereceği, ihlase ermemiş kullardır.

Hz. Yakup’un, “... Ey oğullarım! Bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin...” (Yusuf, 12/67.) diyerek evlatlarına tavsiye vermesi, hüküm değişme de tedbirden sorumlu olduğumuzu bize gösterir.

Hz. Yusuf’un kuyu ve zindanda başına gelenler, Mısır’da onu bekleyen makamın görünmez kapılarıdır.

Şeyh Galip, “Her zilletin içinde elbet bir izzet bulunur. Kenan kuyusunu seyret, içinde ne büyük devlet vardır.” diyerek bu hadiseye işaret etmiştir.

Secdede, seherde, üç aylarda, ramazanda, Kadir Gecesi’nde huzura kabul istediğimiz, aralamaya çalıştığımız nurdan kapılar, aslında bizi her gün bekler, kendisini aşındıralım ister. Şair, “Açılır kapılar, eğer elimiz açılsa.” derken anahtarın da yerini gösterir.

Çokça ayette bahsi geçen cehennem kapıları ve hadislerle desteklenen cennetin kapıları vardır. Salih kullar, salim bir yola girerken bazı kapılar sonuza kadar yüzüne kapananlar vardır ki onlar için artık çok geçtir.

Çağlar aşılır, zaman değişir, olgular ve kavramlar yenilenir. Fakat değişmeyen gerçek tek; asli vatana dönene kadar bu kapının berisindeki herkes gurbetçidir. ■

YALNIZLAŞAN KALABALIKLARIN SOSYALLEŞME ARAYIŞI

Abdurrahman AKBAŞ
DİB Başkanlık Müşaviri

Tabiati gereği insan, varlığını sağlıklı bir şekilde devam ettirebilmek için sosyalleşmeye ihtiyaç duyar. Söz konusu ihtiyaç, biyolojik, psikolojik ve ekonomik tamamlanma gereksinimiyle birlikte duygusal bir doyum arayışına da karşılık gelmektedir.

Sosyalleşme, bir etkileşim biçimidir. Birey olarak sahip olunan bilgi, yetenek ve deneyimlerin toplumla paylaşılması sürecidir. Bu da gösteriyor ki sosyalleşme sürecinin hareket noktasında iletişim vardır. İnsan kendi benliğinin, yetenek ve kapasitesinin idrakine erdikçe potansiyelini gerçekleştirmek adına diğer insanlarla iletişim kurma yolunu seçer. Bilgi, bilinç, değer ve fikrî derinliği nispetinde duygu, düşünce ve hayallerini başkalarına aktarmak ister. Ülfet, muhabbet ve samimiyete dayalı birliktelikler, dostluk, arkadaşlık, yârenlik gibi sosyal bağlar böyle bir zeminde vücut bulur. Bu açıdan en az iki kişi arasında gerçekleşen karşılıklı aktarım ve çift yönlü paylaşım olarak iletişim, sosyalleşmenin hareket noktası olmakla birlikte omurgasını da oluşturmaktadır.

İnsanlığın tarihî tecrübesi göstermiştir ki sağlıklı sosyalleşmenin temel şartı, zaman, mekân, duygu ve düşünce birlikteliğidir. Bu bağlamda medeniyet geleneğimizde öteden beri var olan iletişim ve etkileşim mecralarından cami merkezli ders halkaları, kültür, sanat ve edebiyat sohbetleri, sosyalleşme ihtiyacının doğru bir zeminde giderilmesini başarıyla deruhte eden örnek faaliyetlerdir. Sosyalleşmeyi değerler ekseninde pekiştiren bu tarz faaliyetler, müdavimleri arasında duygudaşlık oluşturarak güç-

l  ilişkiler kurulmasını sağla-
makta; kolektif bir şuur, ide-
al ve sosyal hafıza oluşmasına
alan a maktadr. Bununla bir-
likte belli  adet, örf ve kurallar
 er evesinde insanları bir ara-
ya getiren d   n, dernek,   -
len gibi eğlen e bulu maları da
hem gençlerin kendi aralarında
hem de yetişkinlerle genç-
ler arasında iletişim ve etkile-
 imi sağlayarak ortak amaç ve
duygular çerçevesinde sosyal-
le meyi mümkün kılmaktadır.
Ücra usulleri ve mekân özellik-
leri bakımından coğrafyalara
göre küçük farklılıklar gösteren
mezk r geleneksel faaliyetler,
toplumun katmanları arasında
dayanışma ve yardımla mayı
temin ederek kalıcı dostluk ve
arkada lıklara da vesile olmak-
tadr.

Bu bağlamda geleneksel sos-
yalle me süreçlerinin en
 nemli özelliği, kitle iletişimin-
de lisan-ı hâlin belirgin bir ro-
le sahip olmasdır. G    bir ile-
ti im aracı olan lisan-ı hâl, an-
latımda kelimelerin sınırlarını
açarak sosyal etkileşime yeni
bir boyut kazandırmaktadır. Zi-
ra eskilerin “Lisan-ı hâl, lisan-ı
külden yeğdir.” ifadesiyle vur-
guladıkları üzere kişinin tutum,
tavır ve davranışları, konuşma-
sından daha fazlasını anlat-
maktadır. Dolayısıyla ortak ide-
aller doğrultusunda iyi insan-
larla bir araya gelme, tanı ma,
hemhâl olma fırsatı vermesi ba-
kımından geleneksel uygula-
malar, insanların sosyalleşme-
si açısından son derece değer-
li imk nlardır. Ne var ki bugün
iletişim ara larındaki olağan s-
t  gelişmelere rağmen mek nsal
birlikteliklerden soyutlanan
modern  ağ insanı, söz konusu

bu imk nlardan da yoksun d  -
m  t r.

Bilişim teknolojilerindeki geli -
melerle birlikte hayatı kuşatan
yeni iletişim biçimlerinin ideal
manada sosyalle meye zemin
teşkil ettiğini söylemek olduk-
 a zordur. Zira bugün özellikle
internet ve sosyal medya mec-
raları, bilgi, duygu, düşünce ve
hayallerin tek taraflı iletildeği bir
alan hâline gelmiş durumdadır.
Oysa toplumsal hayatın önem-
li bir boyutunu oluşturan ileti-
 imin temelinde diyalog vardır.
Geline  noktada birer mono-
log platformuna d n   en sos-
yal medya mecraları, ideal sevi-
yede bir sosyalleşme sağlama-
sı şöyle dursun sosyalleşmenin
temeli olan iletişimi bile zayıflat-
maktadır. Vaktinin b   k bir kısı-
mını bu mecralarda geçiren ni-
ce bedenler, zihinler ve gönül-
ler hakikatte farklı vadilerde do-
la maktadır. Dolayısıyla sosyal
paylaşım platformlarında aktif
olmayı “sosyalleşme” diye ni-
telendirmek de gerçekçi bir de-
ęerlendirme olmayacaktır.

Aslında sayısal kodlardan olu -
 an bir mecranın “sosyal med-
ya” diye isimlendirilmesini bir
ironi olarak değerlendirmek
mümkündür.    nk  özünde
sosyalleşmenin bir aracı olarak
ortaya çıkan söz konusu mec-
ralar, b   k oranda insanları
toplumdan uzaklaştırarak ken-
di yapay dünyalarına mahk m
etmekte ve daha fazla bireysel-
le tirip yalnızla tırmaktadır. Ni-
tekim özellikle bu çağda haya-
ta gözlerini a an nesillerin, di-
jital dünyanın dehlizlerinde ta-
mamen asosyalle tikleri göz
ardı edilemez bir sorun olarak
ortadadır.

Diğer taraftan iletişim için mekân
birliği gerektirmediğinden ge-
leneksel sosyalleşme ortamlar-
ından büsbütün uzaklaştıran
sosyal medya mecraları, insan-
ları geleneksel ortamların kişi-
ye kazandırdığı değerlerden de
mahrum bırakmaktadır. Neti-
cede yerleşik sosyal yapı, de-
ęer ve uygulamalardan uzakla-
 an insan, sosyalleşme ihtiya-
cını temin etmekten de uzak-
la mı  olmaktadır. Hayatı ko-
layla tıran bütün geli mele-
re rağmen dijital  ağ insanının
müzmin huzursuzluğunun tem-
mel nedenlerinden biri de bu
olsa gerektir. Açıktır ki bugün
dünyanın herhangi bir yeriyle
istenilen anda çevrim içi irtibat
kurma imkânı sağlayan dijital
dünya, bir dost meclisinde sı-
cak çayını yudumlayıp samimi
bir sohbete iştirak etmenin hu-
zurunu verebilmi  değildir.

Mevcut durum, mek nsal bir-
likteliği esas alan ve ilim, kültür,
sanat, edebiyat ekseninde v -
cut bulan geleneksel sosyalle -
me ortamlarının daha g    bir
 ekilde yeniden ihya edilmesini
bir zaruret olarak gündeme ge-
tirmektedir. Dijitalle meyle bir-
likte bireyselle menin toplum-
ları tehdit eder hâle geldiği g -
n m zde bu tür meclislerin ye-
niden canlandırılması, özellik-
le gençlerin bilgi, inanç ve fi-
kir dünyalarının doğru bir ze-
minde inşa edilmesine ve sos-
yalle me ihtiyaçlarının en güzel
 ekilde karşılanmasına önemli
katkılar sunacaktır. Böylece fit-
ratı koruyan, besleyen ve g  -
lendiren değerler çerçevesinde
sosyalle  en nesiller, dijital d n-
yanın insanı yalnızlığa mahk m
eden dehlizlerinde kaybolmak-
tan da kurtulmuş olacaktır. ■

İSTİKLAL MARŞI'NIN KABULÜ

Alparslan AKÇA

Anadolu çetin ve çetrefilli zamanlardan geçiyordu.
Birinci Dünya Savaşı bitmiş, işgaller başlamıştı.

**Türk milletinin İstiklal Savaşı, işgali kabul etmeyen
Anadolu'nun istiklal ve istikbal mücadelesi devam ediyordu.**

Büyük Millet Meclisi'nce millî marşın belirleneceği bir yarışma açılmasına karar verildi. Halkın millî duygularını zinde tutması ve bağımsızlık mücadelesine eşlik etmesi amacıyla bir güfte yarışmasıydı bu. Vazifenin yürütülmesi işini Maarif Vekâleti (Milli Eğitim Bakanlığı) üstlendi. Bu yarışma, "Şairlerimizin Nazar-ı Dikkatine" başlığı ile 25 Ekim 1920 tarihli *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesinde şöyle ilan edildi:

**"Milletimizin dâhilî ve haricî
istiklali uğrunda girişmiş olduğu
mücadeleyi ifade ve terennüm için
bir İstiklal Marşı, Umur-u Maarif
Vekâleti Celilesi'nce müsabakaya
vaz edilmiştir. İşbu müsabaka, 23
Kanun-ı evvel sene 1336 tarihine
kadar olup bir heyet-i edebiye
tarafından gönderilen eserlerden
intihap olunacak ve kabul edilen
eserin güftesi için beş yüz lira
mükâfat verilecektir..."**

Düzenlenen millî marş müsabakasına 724 güfte katıldı. Sanatıyla, dile hâkimiyetiyle, milletinin ve İslam ümmetinin dertleriyle hemhâl oluşuyla akıllara ilk gelen isimlerden biri de Burdur Milletvekili Mehmet Akif Ersoy'du.

**Ancak Akif, yarışmayı kazanacak güfteye para ödülü
verileceği için önce katılmak istemedi. Zira onun dinî ve millî
duruşu, böyle bir vazifeyi para için üstlenmeyecek kadar asildi.**





Dönemin Maarif Vekili Hamdullah Suphi Tanrıöver, kendi ısrarları kabul görmeyince Akif'in yakın arkadaşı Hasan Basri Çantay'ı araya koyar.

5 Şubat 1921'de Hasan Basri Bey, yarışma şartlarının onun istediği gibi düzenleneceğini, ikramiyeyi ise bir hayır kurumuna vereceklerini söyleyerek Mehmet Akif'i ikna eder.

Tacettin Dergâhı, Akif'in Ankara'da iken ikamet ettiği, şiirlerini, yazılarını yazdığı mekândır. Dergâh aynı zamanda Mehmet Akif ve onu ziyarete gelenler için edebî, fikrî ve kültürel mülâhazaların edildiği ve bütün cephelerdeki son durumdan halkın bilgi almak için başvurduğu bir yerdir.

Akif, Türk milletine ve ordusuna hitap ve armağan ettiği şiirini yazmaya da burada başlar ve derin bir tefekkürle tamamlar.

Tacettin Dergâhı'nın manevi atmosferinde yazılan ve sırasıyla *Hâkimiyet-i Milliye* gazetesi, *Sebilürreşâd* dergisi ve *Açıksöz* gazetesinde yayımlanan şiir, 26 Şubat 1921 tarihinde Meclis'e taşınır ve bütün mebuslara dağıtılır.

Mehmet Akif Ersoy'un yazdığı güfte, 12 Mart 1921 tarihli oturumda coşkulu alkışlarla birlikte "İstiklal Marşı" olarak seçilir. Meclis'te İstiklal Marşı'nı ilk okuyan Hamdullah Suphi Tanrıöver'dir.

İstiklal Marşı'nın kabulü, Anadolu insanının göstermiş olduğu kurtuluş ve bağımsızlık mücadelesinde temsilî ve önemli bir kırılma noktasıdır.

Topyekûn bir halkın birlik ve beraberliğinin, azim ve kararlılığının, işgal ve tazyiklere direnişinin, yeniden dirilişinin, vatan sevgisinin ve bağımsızlık aşkının en güçlü ifadesi olan İstiklal Marşı'nın her bir dizesi, sadece bir dönemin değil tüm zamanların ruhunu yansıtan evrensel bir mesaj iletir günümüze. Şehit kanlarıyla sulanan bu aziz toprakların çilekeş insanların mazide atlattığı çetin badireleri bizlere hatırlatırken gelecek nesillere de ilham vermeye, umut ve azim aşılama devam etmektedir. Bu şaheseri milletine armağan eden büyük şairin ifadeleriyle:

"Allah, bu millete bir daha İstiklal Marşı yazdırmasın!" (Âmin.)

ABDULLAH B. MESUD KÛFE'DE İLMİN TEMELLERİNİ ATAN SAHABİ

|| Enbiya YILDIRIM

Peygamberimizin özel iltifatına mazhar olan büyük sahabe Abdullah b. Mesud, “Resulullah’ın arkadaşları” dediğimiz anda aklımıza ilk gelen isimlerdendir.

İslam’la kucaklaşması

Babası Mesud, sonradan Mekk’e’ye yerleşmiş fakir bir insandı. Abdullah burada dünyaya geldi. Başkalarının sürülerine çobanlık yaparak ailesine katkı sağlamaya çalışıyordu. Bir gün çobanlık yaparken Resulullah beraberinde Hz. Ebubekir olduğu hâlde yanına geldi. Susuzluklarını gidermek için ondan süt rica etti. O ise sürünün kendisine ait olmadığını, sadece çobanlık yaptığını, bu nedenle isteklerini karşılayamayacağını söyledi. Dür

rüslüğü Allah Resulü’nün çok hoşuna gitti. Hemen İslam’ın güzelliklerini ona anlattı. O da oracıkta iman etti. Böylece İslam’la ilk şereflenenlerden oldu. İman ettikten sonra da azırlı İslam düşmanı olan Ukbe b. Muayt’ın çobanlığını bırakarak kendisini Hz. Peygamber’in hizmetine vakfetti. Peygamberimiz de onu himayesine aldı.

Cesareti

İslam’a sarılmasının ardından güçlü bir ailesi ve aşireti olmadığından Mekkeli müşriklerin her türlü eziyetine maruz kaldı. Buna rağmen o, büyük bir cesaret göstererek Kâbe’de herkesin önünde aleni bir şekilde ilk kez Kur’an okudu. Olay şöyle gerçekleşti: Sayıları az olan sahabiler bir gün toplanırlar

ve Mekkelilere Kur’an’ı açıktan bir kez olsun okuyamadıklarından dert yanarlar. Abdullah hemen atılarak “Ben bunu yapabilirim.” der. Onlar da arkası güçlü olan birisinin bunu yapmasının daha uygun olacağını, aksi takdirde ona müşriklerin fenalıklarının dokunmasından korktuklarını söylerler. O ise kuşluk vakti Kâbe’nin yanına gelerek yüksek sesle besmele çekip Rahman suresinden okumaya başlar. Müşrikler ilk önce bir afallarlar, ne dediğini anlayamazlar. Sonra da “Bu bize Muhammed’in getirdiği şeyi okuyor.” diyerek üzerine yürürler ve onu döverek kan revan içinde bırakırlar. Arkadaşlarının yanına vardığında, “İşte, korktuğumuz buydu.” de

meleri üzerine şöyle der: “Val-lahi benim için, Allah’ın düş-manlarından hiç korkulmayaca-k zaman dilimi az önceki va-kitti. İsterseniz yarın da gidip aynı şeyi yapayım.”

Medine’ye hicret

Artan zulümle birlikte Mekke artık yaşanamayacak hâle ge-lince Allah Resulü’nün tavsiye-si üzerine Habeşistan’a hicret etti. Lakin Resulullah’tan uzak kalmaya dayanamayıp birkaç yıl sonra geri geldi. Hz. Pey-gamber bu sefer Medine’ye hicret etmesini emir buyurdu. Böylece Medine’ye ilk hicret edenler arasında yer aldı. Bu, ona aynı zamanda, “iki kez hic-ret etmiş sahabi” payesini ka-zandırdı.

Peygamberimize olan düşkünlüğü

Resulullah Medine’ye hicret ettikten sonra kendisinden ön-ce gelmiş olan Abdullah’a ve ailesine mescidin hemen ar-ka tarafında kalacakları bir yer tahsis etti. Onun yakınında ol-masını istediği belliydi. Ve Re-sulullah bir şey daha yaptı: Ona evine destursuz girme iz-ni verdi. Bu izni hayatı boyunca başka kimseye vermeyecektir. Öyle ki aralarındaki bu yakınlık nedeniyle yabancılar onu ehl-i beytten sanmışlardır.

Artık hep Allah Resulü’nün et-rafındaydı. Resulullah bir ye-re gideceğinde hemen koşup ayakkabılarını çeviriyor, bir ye-re oturduklarında ayakkabıla-rını alıp muhafaza ediyor, yol-da önünde yürüyerek etrafı ko-laçan edip âdeta korumalığını yapıyor, yıkanacak olduğun-

”

**Abdullah b.
Mesud, Kur’an
bilgisinin
mükemmelliği,
Allah
Resulü’nün
sünnetine
olan vukufiyeti
ve bilgeliği
Hz. Ömer
hem de
Hz. Osman
tarafından
Kûfe kadılığıyla
vazifelendirildi.**

da perdesini tutuyor, asası ve diğer şahsi eşyalarını taşıyor, uyuduğu zamanlarda da na-maza kaldırıyordu.

Allah Resulü, onun yaşamını kolaylaştırmak için de bir şey yaptı: Medine’de yabancılık çekmesin diye Zübeyr b. Av-

vam ve Muaz b. Cebel ile onun arasında kardeşlik dayanışma-sı (muâhât) kurdu. Böylece sı-kıştığında kendisine yardım edecek ve şehre yabancılığını giderecek bir dostu oldu.

Aralarında oluşan bu yakınlık ve güven nedeniyle Resulul-lah ona olan muhabbetini her vesile ile dile getirdi. Hatta bir yere istişaresiz emir tayin ede-cek olsa bunun Abdullah b. Mesud olacağını ifade etti. (Tir-mizi, 3808.) Bunun yanında he-nüz çocuğu olmadan önce ona Ebu Abdurrahman künyesini verdi. O da dünyaya gelen oğ-lunun adını Abdurrahman ko-yarak Allah Resulü’nün mu-radını gerçekleştirdi. Her şey bir yana, ona yönelik en güzel taltif, hiç şüphesiz ki cennetle müjdelenmesidir. (Hatîb, *Târîhu Bağdat*, 3600.)

Sonuç olarak o, ahlakı, giyim kuşam tarzı ve yaşayışı itiba-rıyla Allah Resulü’nü örnek al-maya çok gayret ederdi. Bazı sahabiler bu yönden onun Hz. Peygamber’e (s.a.s.) en çok benzeyen kişi olduğunu söyle-miştir. (Tirmizi, 3807.)

Kıraatiyle Resulullah’ı mutlu eden dost

Yetmişten fazla sureyi bizzat Resulullah’tan öğrenen ve iyi bir hafız olan Abdullah’ın se-si harikaydı, çok güzel Kur’an okurdu. Allah Resulü de onun tatlı kıraatini dinlemekten haz alırdı. Nitekim Hz. Peygam-ber (s.a.s.) şöyle buyurmuştur: “Kur’an’ı nazil olduğu günün heyecanıyla okumak isteyen kimse, İbn Ümmü Abd’in (İbn-i Mesud’un) kıraatiyle okusun.”

(Müsned, 175.) Şu olay, bu durumun şahididir: Bir gün Resulullah ondan Kur'an okumasını ister. O ise şaşırıp "Kur'an size indirildiği hâlde ben mi size okuyacağım?" diye sorar. Peygamberimiz de "Evet, onu başkasından dinlemek hoşuma gidiyor!" diye cevap verir. Bunun üzerine Nisa suresinden okumaya başlar. "Her ümmetten bir şahit getirdiğimiz ve seni de onların üzerine bir şahit yaptığımız zaman, bakalım onların hâli nice olacak!" (Nisa, 4/41.) ayetine gelince Resulullah, "Dur!" der. Bir de bakar ki Peygamberin gözlerinden yaşlar boşanıyor. (Buhari, 4583.)

Güzel kıraati yanında Hz. Peygamber onu insanlara İslam'ı anlatması ve hocalık yapması için görevlendirdi. Böylece bilgisine ve güzel anlatımına olan güvenini göstermiş oldu. Bu durum Hz. Peygamber'in vefatından sonra kadılıkla görevlendirilmesini sağlayacaktır.

Yiğitliği

Büyük sahabi bütün gazvelere katıldı. Bedir Savaşı'ndan önce düşmanın durumunu anlamak için gönderilen keşif kolunda da yer aldı. Bu savaş sırasında yaralanan azılı İslam düşmanı Ebu Cehil'i öldüren de odur. Galibiyete sevinen Allah Resulü'nün mutluluğu bu güzel haberle bir kat daha artmış ve "Ümmetin Firavun'u" olarak tanımladığı bir zalimden Müslümanları kurtardığı için Abdullah'ı övmüş, zalimin kılıcını ona vermiştir. Uhud gazvesinde ise bir ara panik yaşanmış ve Müslümanların büyük kısmı

”

Abdullah b. Mesud, ahlakı, giyim kuşam tarzı ve yaşayışı itibarıyla Allah Resulü'nü örnek almaya çok gayret ederdi. Bazı sahabiler bu yönden onun Hz. Peygamber'e (s.a.s.) en çok benzeyen kişi olduğunu söylemiştir.

sağa sola kaçışmıştı. Vuku bulan hengâmede o ve birkaç arkadaşı ölümüne Resulullah'ın (s.a.s.) etrafında pervane olmuştu.

Resulullah'ın ardından

İlk halife Hz. Ebubekir, Bizans'a karşı Yermük Gazvesi'ni düzenletti. Abdullah b. Mesud bu sefere katıldı. Yine Hz. Ebubekir, Medine'ye saldırı olma ihtimali karşısında o ve başkalarını şehri savunmakla görevlendirdi.

Kur'an bilgisinin mükemmelliği, Allah Resulü'nün sünnetine olan vukufiyeti ve bilgeliliği nedeniyle hem Hz. Ömer hem de Hz. Osman tarafından Kûfe kadılığıyla vazifelendirildi. Hatta Kûfeliler bir ara Hz. Ömer'e, Şam'ı Kûfe'ye öncelendiği serzenişinde bulununca büyük halife Abdullah b. Mesud'u Şam yerine Kûfe'ye kadı tayin ettiğini söyleyerek gönüllerini almış ve böylece Abdullah b. Mesud'un konumunu hem onlara hem de bize hatırlatmıştır.

Devleti öncelemesi

Hz. Osman zamanında Kûfe'deki görevi esnasında valiyle arasında uyum problemi baş gösterir. Bunun üzerine vazifesi sonlandırılarak Medine'ye çağrılır. Durumu öğrenen ve hizmetinden son derece memnun olan Kûfeliler ona sahip çıkacaklarını söyleyip geri gitmemesini isterler. O ise fitne çıkmaması için Medine'ye döner. Bir süre sonra da hastalanır. Vefat ettiği bu hastalı-

ğında ziyaretine gelen Hz. Osman'la arasında, bir müminin nasıl olması gerektiğini gösteren bir diyalog yaşanır: Halife şikâyetinin ne olduğunu sorar. O da “Tek şikâyetim günahlarımdır.” diye cevap verir. Hz. Osman bir ihtiyacı olup olmadığını sorunca da olmadığını, geride kalacak çocukları için endişe etmediğini, Resulullah'ın tavsiyesi üzerine onlara Vakia suresini okumalarını vasiyet ettiğini çünkü Allah Resulü'nün bunu okuyanın dünyada sıkıntı çekmeyeceğini buyurduğunu aktarır. (*Usdu'l-Ğâbe*, III, 381.) 64 yaşındayken hicri 32 yılında vefat eder. Baki kabristanına defnedilir.

Büyük hizmeti

Kûfe'de kadılık görevini yürüten büyük sahabe sadece bununla yetinmedi. Bir taraftan da ilmî faaliyetlerde bulunarak talebe yetiştirmeye gayret etti. Onlar vesilesiyle Kûfe'de tefsir ve fıkıh ekollerinin yeşermesine öncülük etti. Bunun yanında gerek doğrudan Resulullah'tan işittiği ve gerekse başka sahabilerden öğrendiği hadisleri rivayet etti. Bunların sayısı 848'dir. Ondan bu hadisleri rivayet eden öğrencilerinin büyük kısmı Kûfelidir. Bu da onun Kur'an ve sünnetin öğrenilip yaşanması noktasında bu şehre ne kadar büyük bir katkı sunduğunu gösterir.

Dinî meselelere bakışı

Abdullah b. Mesud'un görev yapmış olduğu Kûfe hem farklı kültürlerin yoğun olarak bir arada yaşadığı hem de İslam'ın gö-

nüllere yerleştirilmeye çalışıldığı bir şehir olması hasebiyle hassas davranılması gereken bir yerdi. Bu açıdan baktığımızda onun burada kadı olarak görevlendirilmesinin nendensiz olmadığı anlaşılır. Böylece o, hem yaşadığı zaman dilimi hem de sonraki dönemlere intikal eden ilmî mirasıyla büyük bir lütuf olmuştur. Hanefi mezhebi onun açtığı çizgiye de ortaya çıkmış ve gelişmiştir.

Yöntemine gelince, Kur'an derslerinde ayetleri okuduktan sonra kastedilen ilahi murada ve nasıl hayata geçirileceğine dair uzun açıklamalarda bulunurdu. Bunu yaparken Allah'ın kitabındaki diğer ayetler ile Resulullah'ın ayetler çerçevesindeki açıklamalarını ve sünnetini esas alır, bu arada kendi içtihadını da ortaya koyarak ayetlerin sağlıklı anlaşılmasını sağlardı. Bu yöntemi, Kur'an'ın nasıl anlaşılması ve tefsir edilmesi gerektiği hususunda yöntemi idi. Allah Resulü'nün şu iki hadisi elbette buna işaret etmektedir: “Kur'an'ı şu dört kişiden öğreniniz: Abdullah b. Mesud, Ebu Huzeyfe'nin azatlısı Salim, Ubey b. Kâ'b ve Muaz b. Cebel.” (Buhari, 4999.); “Benden sonra iki kişiye, Ebubekir ve Ömer'e, uyunuz. Ammar'ın gösterdiği yoldan gidiniz. İbn-i Mesud'un tavsiyelerine sımsıkı sarılınız.” (Tirmizi, 3805.)

Bu bağlamda kendisi de şöyle demiştir: “Yemin ederim ki Allah'ın kitabında, nerede nazil olduğunu bilmediğim bir sure ve kimin hakkında indiğini bilmediğim bir ayet yoktur. Bu-

nunla birlikte Allah'ın kitabını benden daha iyi bilen, ulaşılabilir birinin var olduğunu bilsem hemen ayağına gider, ondan faydalanırdım.” (Buhari, 5002.)

Kaynakların bizlere verdiği bilgiye göre, fetvaları ve içtihatları öğrencileri tarafından kayıt altına alınmış başka bir sahabe yoktur. Böylece onun bilgisi, birikimi, içtihatları ve fetvaları Kûfe'de her tarafa yayılmıştır. İmam-ı Azam Ebu Hanife de daha sonra onun yöntemini sistemleştirmiş ve Abdullah'ın şu sözü, onun mezhebinin ana düsturu olmuştur: “Sizden hüküm vermek durumunda olan kimse önce Allah'ın kitabına baksın. Aradığı orada yoksa Resulü'nün hükmüne başvursun. Bunların her ikisinde de yoksa salihlerin hükmettiği ile hüküm versin. Şayet bunların hiçbirinde bir hüküm bulamıyorsa kendi görüşüne başvursun. Bunu da beceremiyorsa hüküm vermekten vazgeçsin.” (İbnu'l-Kayyim, *i'lâm*, I, 50-51.) Daha sonraları Hanefi mezhebi, bir vefa olarak görüşlerinden ve yaklaşımlarından çok yararlandığı onu ve onunla aynı adı taşıyan Abdullah b. Ömer ile Abdullah b. Abbas'ı kastederek Abâdile (Abdullahlar) terimini kullanmıştır.

Rivayet ettiği hadislerden

“Batan bir diken bile olsa Müslüman'ın başına gelen her bir musibeti, Allah onun günahlarına kefarete kılar.” (Buhari, 5648.)

Radiyallahu anh... ■

DİJİTAL ÇAĞIN TUZAĞI SANAL KUMAR BAĞIMLILIĞI

Toplumun tüm fertlerinin hayatı hikâyelerle örülü. Kimi ümit dolu, kimi mücadele yüklü; kimi dönüştürücü, kimi ilham verici öyküler var hayatın içinde. Yeşilay'ın hikâyesi de fertlerin büyük mücadelesinin hikâyesidir. 1920'de, ülkemizin dört bir yanını saran işgalin gölgesinde, geleceğimizin teminatı olan çocuklarımızı ve gençlerimizi bağımlılığın pençesinden korumak amacıyla bir avuç aydın tarafından kurulan Yeşilay, bağımsızlık savaşını yalnızca cephede değil, cephe arkasında da sürdürmüştür. Kurucumuz Ord. Prof. Dr. Mazhar Osman'ın dediği gibi "Beşerin saadetini teminden başka bir emel beslemeyen" bu kutlu mücadele, tam 104 yıldır devam ediyor.

O günün şartlarında, bağımsız bir millet olma yolunda gösterilen irade ile halkımızı bağımlılıktan kurtarma çabası yan yana yürümüştü. Yeşilay'ın kuruluşunu gerektiren toplumsal ihtiyaçların en somut göstergelerinden biri, Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin ilk günlerinde kabul edilen Men-i Müskirat Kanunu (İçki Yasaklama Kanunu) olmuştu. Trabzon Mebusu Ali Şükrü Bey'in 28 Nisan 1920 tarihinde Meclis'e sunduğu bu teklif, bağımsızlık mücadelesi veren halkın sağlığını ve refahını koruma çabasını gözler önüne seriyor. Kanunun, Meclis'in açılışından sadece beş gün sonra gündeme gelmesi, bağımlılıklarla mücadelenin yalnızca bireysel değil, aynı zamanda toplumsal bir mesele olarak ele alındığını ve bu konuda önceden güçlü bir kamuoyu oluşturulduğunu göstermeye yetiyor. Meclis üyelerinin desteğiyle Yeşilay, işgal güçlerine karşı

verilen büyük mücadelede cephenin gerisinde savaşıyordu.

Bugün ise bu mücadelenin yeni cepheleri oluşmuş durumda. Teknolojik gelişmeler ve dijital dönüşüm, bir yandan hayatlarımızı kolaylaştırırken diğer yandan bağımlılıklara zemin hazırlayan riskler doğuruyor. Bu risklerden biri de sanal kumar bağımlılığıdır.

Teknolojinin karanlık yüzü: Sanal kumar

Dijitalleşmenin hız kazandığı çağımızda sosyal medya platformları, yalnızca birer iletişim aracı olmaktan çıkarak kumar şirketlerinin dev pazarlama sahalarına dönmüştü. Reklamlar, oyunlaştırılmış uygulamalar ve eğlence kılıfına sokulmuş içerikler, bireyleri bağımlılığın içine çekiyor. Özellikle çocuklar ve gençler, bu denetimsiz içeriklerin en savunmasız hedefleri hâline geliyor.

Sanal kumar yalnızca maddi kayıplara yol açmakla kalmıyor, bireylerin psikolojik ve sosyal dengelerini altüst ediyor. Özellikle sosyal medya aracılığıyla normalleştirilen bu tehdit, toplumun bilinçlendirilmesini ve güçlü denetim mekanizmalarının oluşturulmasını her zamankinden daha gerekli hâle getiriyor.

Sanal kumar bağımlılığı döngüsü

Sanal kumar bağımlılığı, kişinin kumar oynama davranışını kontrol edemediği, zamanla alışkanlıklarının günlük yaşamını ele geçirdiği bir problem olarak kendini gösterir. İlk başlarda keyif almak veya eğlence amacıyla yapılan bu faaliyet, bir süre sonra kişinin daha büyük miktarlarla ve daha sık oynamaya başlamasına yol açabilir. Kumara ayrılan zaman ve harcanan para arttıkça bağımlılığın etkileri daha belirgin hâle gelir.

Bağımlılığın ilk işaretlerinden biri, kişinin artık kumar oynamaktan eskisi gibi keyif almamasına rağmen, yoksunluk hissini bastırmak için oynamaya devam etmesidir. Oynamadığında huzursuzluk, gerginlik ve içsel bir sıkıntı hâkim olur. “Bu kez son.” diyerek başlayıp bir daha bırakamama döngüsüne girer ve kişi, birçok kez bırakmayı denese de kısa sürede yeniden başlamaktan kendini alıkoyamaz. Zamanla kumar oynama süresi ve harcamaları kontrolsüz bir şekilde artar.

Kişi, “Belirlediğim miktarı oynayıp bırakırım.” dese de bu sınırı aşar ve kumarın etkisi hayatının diğer alanlarına yayılmaya başlar. Aile ilişkileri zarar görür, iş performansı düşer ve sosyal çevresiyle olan bağlantıları zayıflar. Tüm bunlara rağmen, kişi kendini kumar oynamaktan alıkoyamaz ve sürekli bir şekilde bu davranışa geri döner. Bağımlılık geliştikçe kişi kumar oynadığını, kaybettiği parayı ve yaşadığı problemleri gizlemek için sık sık



yalan söyler. Sanal kumar bağımlılığının en belirgin özelliklerinden biri de kişinin zihninin sürekli kumarla meşgul olmasıdır. Oynadığı oyunları, kayıplarını nasıl telafi edeceğini ve ya yeni para kaynaklarını planlayarak vakit geçirir. Bu süreçte kumar artık sadece bir eğlence değil, hayatın merkezine oturan bir sorun hâline gelir. Şu hâlde en doğru yaklaşım kumara hiç bulaşmamaktır.

Bağımlılıkla mücadelede Yeşilay'ın rolü

Bağımsızlığı ve sağlıklı yaşamı bir arada savunan Yeşilay, bugün de teknolojinin getirdiği bağımlılıklarla mücadeleye öncülük ediyor. Sanal kumar bağımlılığı konusunda farkındalık artırma çalışmaları yürüten Yeşilay, bireylerin bu tehlikeli döngüden kurtulmaları için çözüm odaklı projeler hayata geçiriyor. Özellikle gençlerin bağımlılıklardan uzak, umut dolu bir geleceğe adım atmaları için eğitici kampanyalar düzenliyor, destek hizmetleri sunuyor ve toplumu bilinçlendirmek için çalışmalarını aralıksız sürdürüyor.

Bağımlılıklarla mücadele alanında faaliyet gösteren Yeşilay, Türkiye genelinde hayata geçirdiği projeler ve sunduğu hizmetlerle toplum sağlığını korumayı ve bağımlılıkların önüne geçmeyi hedefliyor. 120 şubesi ve geniş gönüllü ağıyla, alkol, tütün, madde, kumar ve teknoloji bağımlılıklarına karşı farkındalık çalışmalarından müdahale hizmetlerine kadar birçok alanda etkin bir şekilde çalışmalar yürütülüyor.

Sanal kumar bağımlılığı ile nasıl mücadele ediliyor?

Kumar bağımlılığı, bireyin ruh sağlığı, aile düzeni ve ekonomik durumu üzerinde yıkıcı etkiler oluştururken toplumun geneline yayılan bir sorun olarak karşımıza çıkıyor. Patolojik kumar oynama olarak da bilinen bu bağımlılık, birey ve yakın çevresinin yaşamını olumsuz etkileyen ilerleyici bir bozukluk.

Yeşilay Danışmanlık Merkezi (YEDAM), 2021 yılından bu yana kumar bağımlılığıyla mücadelede önemli bir görev üstleniyor. Alanında uzman ekiplerin rehberliğinde sunulan bu danışmanlık hizmeti, bireylere ve ailelere yönelik çok yönlü bir destek programını içeriyor. 16 yaş ve üzerindeki bireylere sağlanan bu hizmet, küçük yaşta bireylerin durumunda ailelere danışmanlık verilmesiyle geniş bir kitleye ulaşmayı hedefliyor. Yerel düzeyde kurum ve kuruluşlara yapılan kumar bağımlılığına yönelik sunumlar, radyo programlarına katılım, bilimsel çalışmalar gibi faaliyetler ve tanıtım videolarıyla birlikte YEDAM tanınırlığı artırılarak kumar bağımlılığı problemi olan kişilere ulaşılmaya çalışılmaktadır.

Kapsamlı tedavi süreci

YEDAM'daki danışmanlık süreci, kişiye özel planlamalarla yürütülüyor. İlk görüşmeler 90 dakika, devam seansları ise 45 dakika olarak belirleniyor. Tedavi kapsamında;

Farkındalık kazandırma,

Psikoeğitim,

Risk faktörlerinin belirlenmesi,

Para yönetimi,

Kriz yönetimi gibi başlıklar ele alınıyor.

Ayrıca bireylerin ve ailelerin katılımıyla gerçekleştirilen grup terapileri, tedavi sürecinin önemli bir parçasını oluşturuyor.

Yeni bir başlangıç için odak noktasını değiştirmek

Sanal kumar bağımlılığından kurtulmanın ilk ve en önemli adımı, kişinin problemleri davranışının farkına varması ve bağımlı olduğunu kabul ederek bu durumdan kurtulmaya karar vermesidir. Bu farkındalık, iyileşme sürecinin temel taşıdır. Bağımlı birey, aldığı bu kararı yakın çevresiyle paylaşarak gerekli tedavi yöntemlerine başlamak için harekete geçebilir. Kişinin odak noktasını değiştirmesi de oldukça önemlidir. Hayatta bir konuya ne kadar çok önem verilir ve o konu hayatın merkezine konulursa kurulan duygusal bağ da o kadar artar.

Bağımlılıkla mücadelede atılacak somut adımlardan biri, sanal kumar sitelerindeki tüm üyelikleri iptal etmektir. Bu adım, bağımlının eylemlerinin önüne bir set çekerek caydırıcı bir etki yaratır. Tekrar üyelik açılmasını önlemek adına, bilgisayar ve telefonda bu sitelere erişimi kısıtlayıcı önlemler alınabilir.

Özellikle çevrim içi oyunlarda fiziksel para yerine kart kullanımı, yatırılan miktarın büyüklüğünü göz ardı etmeye neden olur. Eğer bağımlı kişi öz kontrolünü sağlamakta zorlanıyorsa bütçe kontrolünü ge-

çici bir süre bir yakınına devretmesi önerilebilir. Bu süreçte kişi, yapacağı tüm harcamalarda yakınına danışarak hareket edebilir. Bağımlılık sürecinde çevrenin desteği büyük bir motivasyon kaynağıdır. Kişi, aldığı kararı tüm yakınlarına açıklayarak onlardan anlayışlı ve destekleyici olmalarını talep edebilir. Sosyal çevre, bağımlılığı bırakma sürecinde kişiyi cesaretlendirmeli ve yalnız bırakmamaya özen göstermelidir.

Tüm gününü çevrim içi kumar ve bahis sitelerinde geçiren bir kişi, büyük ölçüde kumara bağımlı hâle gelmiştir. Bu nedenle, kişinin günlük yaşamında ortaya çıkan boş vakitleri fark-

lı ve faydalı ilgi alanlarıyla dolurması sağlanmalıdır. Kişinin odak noktasını olumlu ve üretken çabalara yönlendirmesi, bağımlılıktan kurtulma sürecini hızlandıracaktır.

Bağımlılıklara karşı asırlık tecrübe: Yeşilay

Yeşilay Danışmanlık Merkezleri (YEDAM), bağımlılıkla mücadelenin önemli bir yapı taşı olarak dikkat çekiyor. Türkiye'nin 81 ilinde ve KKTC'de faaliyet gösteren 107 YEDAM, bağımlılıkla mücadele eden bireylere ücretsiz psikososyal destek sağlıyor. Bunun yanı sıra Bursa ve Diyarbakır'daki Rehabilitasyon Merkezleri, bağımlı bireylere yatılı tedavi imkânı sunarak topluma yeniden

kazandırılmalarını amaçlıyor. Farkındalık oluşturma'nın ötesine geçerek özellikle gençlere yönelik eğitim programlarıyla bağımlılıkları önleme çalışmaları yürütülüyor. Türkiye Bağımlılıkla Mücadele (TBM) Eğitim Programı, Okulda Bağımlılığa Müdahale (OBM) ve Yeşilay Yaşam Becerileri Eğitim (YYBE) Programı gibi projelerle her yıl milyonlarca çocuğa, gence ve yetişkine ulaşıyor.

Kültürel ve eğitsel alanda da önemli adımlar atan Yeşilay, uzun yıllardır yayın hayatını sürdüren *Yeşilay Dergisi*, *Mavi Kırangıç* ve *Yavru Kırangıç* gibi yayınlarla toplumun her kesimine hitap ediyor. Akademik alanda ise uluslararası standartlarda yayınlanan *ADDICTA* dergisi ile bağımlılık konusundaki araştırmalara katkı sağlıyor.

Sporun bağımlılıkla mücadeledeki önemini vurgulayan Yeşilay, Yeşilay Spor Kulübü çatısı altında 110 spor kulübüyle gençleri spor aracılığıyla bağımlılıklardan uzak tutmayı amaçlıyor. Ayrıca düzenlediği bisiklet turları ve spor turnuvalarıyla sağlıklı bir yaşam tarzını teşvik ediyor.

Uluslararası platformda da aktif bir rol üstlenen Yeşilay, 97 ülkede sürdürdüğü çalışmalarla bağımlılıkla mücadelede küresel iş birliğini güçlendirmeyi hedefliyor. Azerbaycan, Brezilya, ABD ve Kosova gibi farklı coğrafyalarda yürütülen projeler, uluslararası toplumun bağımlılık sorununa dikkat çekiyor. ■



AKİF'İN ŞEHİRİ İPEK

Ayşe Arzu BAYKAL

Kosova İpek Mehmet Akif Ersoy Kur'an Kursu Din Görevlisi

Bir cuma günü Ankara'dan gelen telefona heyecanla baktığımızda takvimler 2021 yılı Ekim ayını gösteriyordu. Dış İlişkiler Genel Müdürlüğü Avrasya Daire Başkanlığından gelen telefonda bize, "İpek'e, Mehmet Akif Ersoy'un memleketine gidip orada görev yapmak ister misiniz?" sorusuna eşim ve ben, Akif'in ata yurdu topraklarında hizmet etmek bizim için bir onur vesilesidir, diye cevap vermiştik.

Hiç düşünmediğimiz ancak duyunca da çok heyecanlandığımız Balkanların en genç cumhuriyeti Kosova'yı ve Akif'in ata yurdu İpek'i internet ortamında hemen araştırmaya başlamıştık.

2021 yılı Aralık ayında İpek'te göreve başladığımızda kısa da olsa bir hayal kırıklığı yaşamadık dersek yalan olur. Çünkü kiminle konuşsak, kiminle görüşsek; Kur'an ve din eğitimi ile ilgili burada bir sonuç alamayacağımızı, öğrenci bulamayacağımızı söylüyordu. Kısa bir gözlem ve araştırmadan sonra İpek İslam Birliği Başkanlığına da danışarak İpek Yunus Emre Enstitüsünde; henüz kurs binamızı teslim alamadığımız için öncelikle camide bayanlara yönelik bir dinî eğitim kursu açılacağını ve isteyen herkese yaş sınırı ol-

maksızın dinî eğitim ve Kur'an eğitimi vereceğimizi bildiren broşürler bastırdık. Broşürleri merkezî yerlere astık. Ertesi gün beklemeye başladık, gelen yok; sonraki gün yine bekledik, gelen yok. Nihayet üçüncü gün bir genç kız ve annesi, "burada Kur'an eğitimi veriliyormuş" diye geldikleri zamanki heyecanımız tahmin edilemez. Bu şekilde iki kişi ile başladığımız Kur'an eğitimimiz, 2022'nin yazında 35 öğrenciye kadar çıktı.

Daha sonra saha araştırmalarımız neticesinde, Din Hizmetleri Müşavirimizin oluru ve büyük desteğiyle okul öncesi eğitime Türkiye'deki adıyla 4-6 yaş Kur'an kursuna ağırlık vermeye karar verdik. Buna yönelik çalışmalar ve hazırlıklara başladık. Kısa sürede iki sınıflık bir okul öncesi eğitim öğretime başlamış olduk.

Yalova Müftülüğümüzün İpekli kardeşlerimize bir hediyesi olan üç katlı modern eğitim binamızın birinci katında genç kızlara ve kadınlara yönelik hizmetlerimiz, ikinci katında okul öncesi eğitimlerimiz devam ediyor. Üçüncü katta ise mutfak ve yemekhane ile bir teknoloji sınıfımız ve ebru atölyemiz var.

Kosova'da geçirdiğimiz zaman bize gösterdi ki "Evlat-ı Fatihan

Meşhed-i Sultan Murad Han" diye anılan bu topraklar aslında Batı Trakya'ya, İstanbul'a, Ankara'ya, İzmir'e yani Anadolu'ya çok uzak değil. İstiklal Şairimizin ata toprağı İpek'e geldiğimiz günden itibaren kendimizden o kadar çok şey bulduk ki sanki daha önceden defalarca buraya gelmişiz, hatta yıllardır burada yaşıyormuşuz hissini ve sıcaklığını yüreğimizde hissetmiştik.

Kendisi de aslen Üsküplü olan Yahya Kemal'in, "Türkçenin çekilmediği her yer vatanıdır." sözünü âdeta yaşıyorduk. Zira orta yaşın üzerindeki birçok kardeşimiz Türkçeyi anlamakta, bir kısmı da kendi ifadeleriyle İpek Türkçesini konuşmaktaydı. Özellikle gençler arasında bu durum daha yoğun hissediliyor. Öyle ki sizin Türk olduğunuzu anladıkları anki yüz ifadeleri, hayranlıkları ve bir heyecanla size bir kelime Türkçe söylemek için birbirleri ile yarışmaları insana, neden buraya daha önce gelmedim pişmanlığını yaşıttırıyor.

Hiç unutamıyorum, yaz kursumuzda 8-9 yaşlarında bir öğrencim, yanında bir arkadaşını da getirmişti. Kendi yaşıtı olan kız çocuğu yanıma gelerek bir internet arama motorunun çevirisinden ama başka bir dilde

bana bir şeyler anlatmaya çalışıyordu. Ben de gözlerine bakarak “Güzel kızım, ben Türk’üm.” dediğim zaman o çocuğun bir anda boynuma sarılarak “Ben Türkleri çok severim.” deyişini ve o anki heyecanını...

Yine bir başka çocuğun ödül olarak eline yaptığım yıldızın yanına hilal yaparak yanıma gelmesi ve “Bak, ben Türk bayrağı yaptım.” demesi... Rabbime şükretmeme vesile olan ve iyi ki de bu topraklarda görev yapmak nasip oldu bana dedirten sahnelerden sadece biriydi.

Eşimin bir Kurban Bayramı sabahında yaşadığı olay da tüyler ürperten, aynı zamanda yapılacak çok işimizin olduğunu gösterir bir dersti bizim için. Gece kurban etimizi ayıklamış ve bir kısmını da sabah namazına giderken sokak hayvanları için eşime vermiştim. Sabah camiye arabayla giderken şehri boydan boya geçen nehrin üzerindeki köprüde durmuş ancak henüz araçtan inmeden sabahın sessizliğinde 4-5 kişilik bir grup sarhoş, araçlarını eşimin önüne kırarak onu taciz etmişler. Eşim de çaresizce ve bir umutla belki de Arnavutça tek bildiği cümleyi kurmuş, “Ben şu camide hocayım.” demiş. Bunun üzerine sarhoş grup büyük bir mahcubiyetle uzaklaşmışlar. Her ne kadar on yıllar, komünizm ve savaşlarla geçse de aslında cevher temizdi ve bize düşen sabırla cevhere ulaşmaktı.

İnsana en çok etki eden sanatların başında mimarinin geldiği söylenir. Bu gerçekten hareketle atalarımızın Anadolu’dan Balkanların en ücra noktalarına kadar taşıdığı şehir, sokak, mes-



Suşitsa Mehmet Akif Ersoy Camii

ken ve çarşı mimarisini İpek’te de görüyoruz. Klasik Osmanlı şehir mimarisini yansıtan merkezde büyük bir cami çevresinde kurulan pazar ve mahalleler şeklindeki şehir yapısı İpek’te de neşvünema bulmuştur.

Şehirde Eskipazar, klasik Osmanlı çarşısı Uzun Çarşı ve çevresindeki onlarca dükkânın tam merkezinde yer alan Fatih Sultan Mehmet Camii (1471) günümüzdeki yaygın ismiyle Çarşı Camii (Bayraklı Camii) âdetâ yüzyıllardır şehrin nöbetini tutmaktadır. 1999 yılında Sırp-lar tarafından hedef alınan Fatih Camii ayakta durdukça şehre kimliğini vermeye, Anadolu ile İpek’i kopmaz bağlarla bağlamaya devam edecek şehrin fet-hiye mimarisidir.

İpek’i bize, bizi de İpek’e bağlayan bir diğer değerimiz, hiç şüphesiz merhum Akif’imizdir. İpek’in Shushica (Suşitsa) köyünden babası Tahir Efendi’nin İstanbul’a yaptığı ilim yolculuğu

bize Akif’i bağışlamıştır. Suşitsa, İpek’e kırk kilometre mesafede, yeşiliyle ve buz gibi suları ile âdetâ cennetten bir köy. Suşitsa Mehmet Akif Ersoy Camii, İstanbul’dan döndüğü zaman Tahir Efendi’nin imamlık yapması için köy halkı tarafından yaptırılmış. Ancak Tahir Efendi dönme-yince akrabaları imamlık yapmış. Suşitsa Mehmet Akif Ersoy Camii günümüzde de TİKA’nın tadilatıyla ayakta duran güzel, görülesi bir mabedimizdir.

Bugün yüz bine yakın nüfusuy-la İpek’te yaşayan Arnavut kardeşlerimizin tam bir Türkiye sevdalısı olduklarını günbegün müşahade etmekteyiz. İpek, Anadolu’muzdan gelen her bir misafirin kendini evinde hisse-deceği, güven ve huzur bulacağı bir şehirdir. İpekli kardeşlerimize olan ilginin, muhabbetin ve ziyaretlerin çoğalması, dostlu-ğumuzu ve kardeşliğimizi daha da güçlendirecektir. ■



TAKLİTÇİLİĞİ DE YAPAMIYORUZ

-EDEBİYAT YAZILARI-

Mustafa Mirza DEMİR |

Bir milletin dili, o milletin ana yurudur. Dil, toplumu meydana getiren unsurların başında gelir. Dolayısıyla dile, “düşünce tarzının, hayat anlayışının ve dünyayı algılama yetisinin söze ve yazıya dökülmüş biçimi” de denilebilir. Kültür hazinemiz olan dil, kolektif şuurun, millî değerlerin, inancın, sanatın, geleneğin ve kültürel miras dediğimiz tüm birikimin de sığınağıdır. Ayrıca dilimiz, kültürel mirasımızı muhafaza ettiği gibi gelecek nesillere aktarma vazifesini de başarıyla yürütür. Hâliyle kültürün oluşması, yaşaması, muhafazası ve yayılmasında en büyük görevi üstlenen dildir.

Edebiyatın ve şiirin en temel malzemesi olan dili, âdeta usta bir sarraf özeniyle ince ince, nakış nakış işleyen; dil, edebiyat ve fikir dünyamızın öncü isimlerinden biri de hiç şüphesiz, İstiklal Şairimiz Mehmet Akif Ersoy’dur.

Mehmet Akif, dilimizi kullanma-

daki ustalığıyla kendini ispatlamış bir şair ve nesir üstadıdır. Akif, Türkçeyi bütünüyle çok iyi bilir, dilimizi en sade ve en doğal hâliyle, yetkin ve kendine mahsus bir şekilde kullanırdı. Onun bütün eserleri çok zengin dil malzemelerini içerir. Akif her ne kadar şiirleriyle bilinen edebî bir şahsiyet olsa da nesirleri de en az şiirleri kadar akıcı, zengin, engin ve şiirsel-dir. Akif, iyi bir edip olmasının yanı sıra sosyal incelemeçi ve gözlemcidir de. Yaşadığı dönemin sosyal hayatına, edebî camiasına, politik gelişmelerine ve ülke gündemine de kayıtsız kalmaz; bunlarla ilgili yazılar kaleme alır ve bu yazılar muhtelif mecmualarda yayımlanırdı. Bu yazılar, tarihten günümüze kadar bazen kısım kısım bazen de bir bütün hâlinde yayımlandı, günümüz Türkçesiyle birlikte okurlara sunuldu.

Onun bütün yönleriyle gerçek anlamda tanınması, bilinmesi ve okurunca anlaşılması açısından önemli çalışmalardan biri de Veysel Altuntaş’ın **Edebiyat Yazıları** üst başlığıyla yayına hazırladığı, **Taklitçiliği de Yapamıyoruz** eseri Türkiye Diyanet Vakfı yayınlarından çıktı. Çalışmasında, Akif’in sadece edebiyatla ilgili yazılarını bir araya getirdiğini belirten Altuntaş, bu derlemeyi hazırlarken “Bir edebî eserin oluşumunda hangi aşamalara dikkat edilmesi gerekir?” sorusuna cevap arayan bir sıralama takip ettiğini de sözlerine ekliyor. Böylece bir yazarın veya yazar aday-

larının yazarken hangi aşamaları takip etmesi, nelere dikkat ederek yazması gerektiği hususlarında da yol gösterici bir eser olmasını umut ediyor.

İcat, Mevzu; Muhayyileyi İşletmek; Plan; Tasvir ve Teşbih gibi makaleler, “Yazmak” başlığı altında toplanırken; “Gerçek Edebiyat” başlığı altında Muhasebe-i Edebiyye, Edebiyat, Mukallitliği de Yapamıyoruz ve İntikad yazıları yer alıyor. “Akif’in Nazarıdkatinden” başlığı altında ise Sadı, Hasbihâl 1 ve 2, Gayet Mühim Bir Eser ve yine Hasbihâl isimli edebiyat yazıları yer alıyor. Son bölümler olan “Şiir Nasıl Okunur?” ve “Kaynakça” kısımlarıyla eser nihayete eriyor. *Sebîlürreşâd*, *Çağlayan* ve *Sırât-ı Müstakîm* gibi dergilerde yayımlanan edebiyat ve sanat yazılarını içeren bu kıymetli çalışma, genç yazarlara ve yazar adaylarına rehberlik edecek nitelikte hazırlanmaya gayret edilmiş. Yazıların bütününde sade, yalın ve millî bir güzergâh çizen Akif, şiirdeki ustalığını nesirde de fevkalâde ortaya koyuyor.

Mehmet Akif Ersoy’un, Türk dili ve edebiyatının inceliklerini ve güzelliklerini ortaya koyduğu edebiyat yazılarının derlemesi olan **Taklitçiliği de Yapamıyoruz** kitabını okuyucularımızın istifadelerine sunarken herkese iyi okumalar dileriz. ■

DIYANET TV

İftarı Beklerken

Ramazan Boyunca
Her Gün 17.30'da

Agâh Terzi'nin
Sunumuyla



FREKANSLAR

4A(HD)

FREKANS: 12.380 MHZ
POLARİZASYON: DİKEY (V)
SEMBOL ORANI: 27.500
FEC: 3/4

FREKANS: 12.422 MHZ
POLARİZASYON: YATAY (H)
SEMBOL ORANI: 30.000
FEC: 3/4

4A(SD)

Digirurk - 68. kanal

amant - 104. kanal

Kablo - 555. kanal

TV+ - 133. kanal

tvhu - 49. kanal

X f i diyanettv

“İyilikle kötölük bir olmaz.
Kötülüğü en güzel bir şekilde sav.”

(Fussilet, 41/34.)

